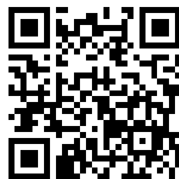

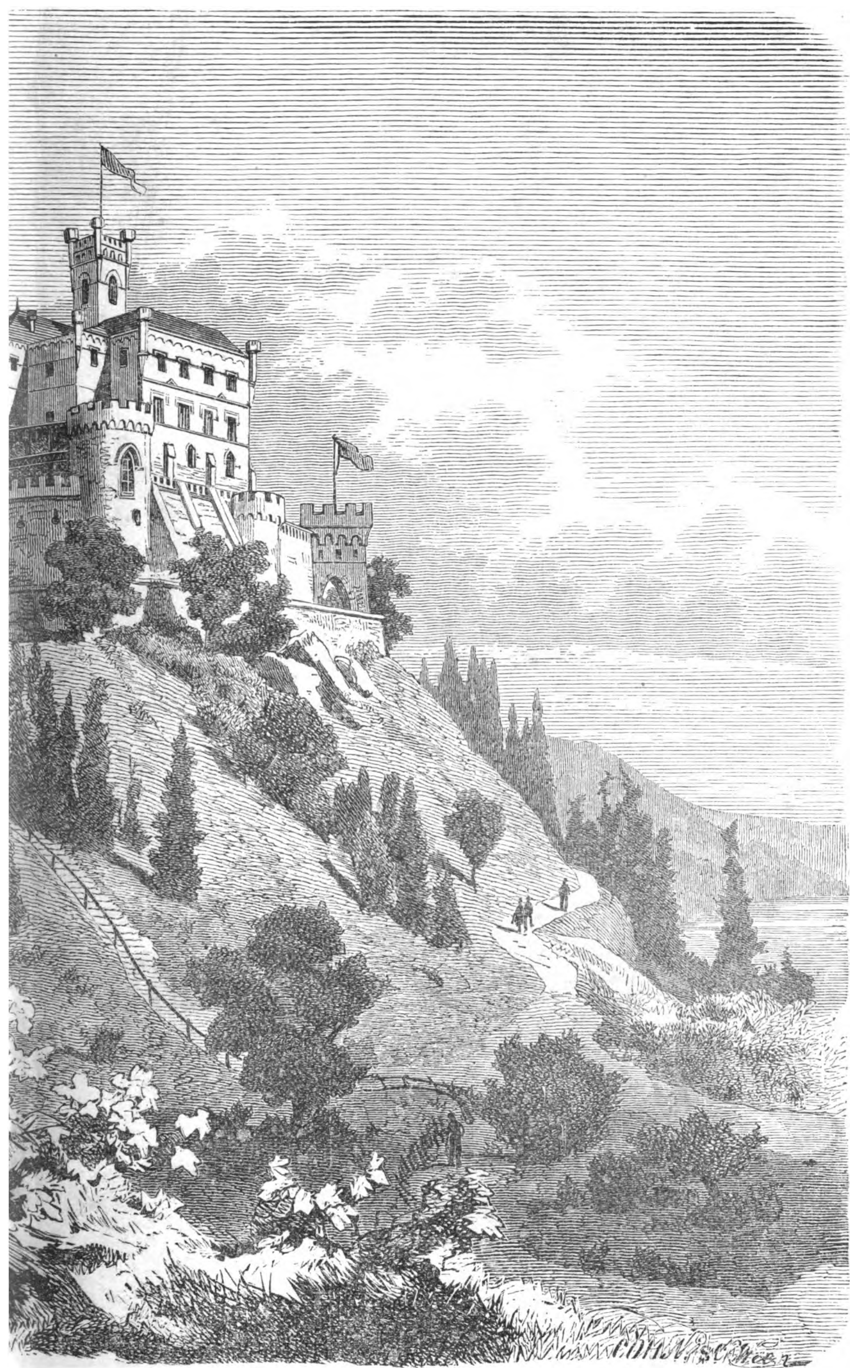
HRVATSKI KOLEDAR.

Grad Tr

akošćan.

HRVATSKI

KOLEDAR

ZA RIMOKATOLIKE I PRAVOSLAVNE,

ZA PRESTUPNU GODINU

1864.

UREDNIK I IZDAVATELJ

MIJO KREŠIĆ.

TREĆI TEČAJ

U ZAGREBU

TISKARNA I LITOGRAFIJA DRAG. ALBRECHTA.

Koledarsko tumačenje.

Skoro svi kršteni narodi — sa malom iznimkom — primili su rimski koledar, ustanovljen po Juliju Cezaru, a poslje popravljen po papi Grguru. Julio Cezar, kao Pontifex maximus je 45 god. prije Isusa postavio godinu na 365¼ dana i s toga se zove i dan danas ovaj račun — Julijanskim. Pogrieška u tom brojenju iznaša 11 min. i 12 sek. na godinu — budući da godina neima više nego 365 danah, 6 satih, 48 min. i 48 sek. i čini, da je u 128 godinah postala razlika od čitavoga dana.

Tečajem vremena — do 1582 — narasla je ta raznica na 10 danah, kojih bijaše u računu suviše, jer je po tom proljećna jednačina noći (Aequinoctium vernum) toliko kasnije u koledaru zaostala. Usljed toga je papa Grgur XIII odredio, da se tih 10 danah preskoči, t. j. da se za onu godinu piše mjesto 4. listopada — odma 14. listopad, a za buduće da se uvedu prestupne godine i tako postade razlika od 12 danah medju julijanskim i gregorijanskim koledarom.

Mjeseci se u narodu hrvatskom imenuju po svetcih ili po vremenu, na koje dolaze, naime:

Imena mjesečna

po svetcih.	po vremenu.
1. Siečanj — Malobožičnjak ili Pavlovčak.	1. Prezimec.
2. Veljača — Svečan.	2. Veljak.
3. Ožujak — Gregurjevščak.	3. Sušec ili Proljećnjak.
4. Travanj — Jurjevščak.	4. Travanj.
5. Svibanj — Filipovščak.	5. Rožnjak ili Svibanj.
6. Lipanj — Ivanščak.	6. Klasanj.
7. Srpanj — Jakopovščak.	7. Srpanj.
8. Kolovoz — Velikomašnjak.	8. Kolovožnjak.
9. Rujan — Malomašnjak.	9. Rujan ili Jesensčak.
10. Listopad — Miholjščak.	10. Listopad.
11. Studen — Sesvetčak.	11. Veternjak ili Zimsčak.
12. Prosinac — Velikobožićnjak.	12. Grudanj.

Dvanaest znamenjah nebeskoga pojasa.

1. Ovan (*Aries*)	♈	7. Vaga (*Libra*)	♎
2. Bik (*Taurus*)	♉	8. Štipavac (*Scorpio*) . . .	♏
3. Blizanci (*Gemini*)	♊	9. Strielac (*Arcitenens*) . .	♐
4. Rak (*Cacer*)	♋	10. Jarac (*Caper*)	♑
5. Lav (*Leo*)	♌	11. Vodenjak (*Amphora*) . .	♒
6. Djevojka (*Virgo*)	♍	12. Ribe (*Pisces*)	♓

Koledarski razbroj godine 1864.

Grigorijanski ili novi koledar.

Zlatni broj	III.
Mjesečni kazatelj	XXII.
Sunčani kolobar	XXV.
Rimski broj	XII.
Nedjelno slovo	C. B.

Julijanski ili stari koledar.

Zlatni broj	VIII.
Mjesečni kazatelj	III.
Sunčani kolobar	XXV.
Rimski broj	VII.
Nedjelno slovo	E. D.

Četiri kvatri godine 1864.

1. Korizmeni kvatri 17. veljače.
2. Duhovni kvatri 18. svibnja.
3. Jesenski kvatri 21. rujna.
4. Zimski kvatri 14. prosinca.

Četiri godine dobe.

Proljeće počimlje 20. ožujka, u 8 satih 51 času, u jutro, kad sunce stupi u znamenje ovna. (♈)

Ljeto počimlje 21. lipnja u 5 satih 33 čas. u jutro, kad sunce stupi u znamenje raka. (♋)

Jesen počimlje 29. rujna u 7 sat. 58 čas. u večer, kad sunce stupi u znamenje vage. (♎)

Zima počimlje 21. prosinca u 1 sat 45 čas. u jutro, kad sunce stupi u znamenje jarca. (♑)

Pomrčanja.

Ove će godine biti dva pomrčanja sunca; prvo dne 5. svibnja vidjeti će se u južnoj Aziji u sjevernoj Australiji i jednom dielu sjeverne Amerike. U naših stranah neće se vidjeti. Drugo će biti 30 listopada, a vidjet će se u južnoj Americi i jednom dielu Afrike. Kod nas neće biti opaziti ništa.

Pomrčanja mjeseca neće biti ove godine.

Vladajući planet je Danica (Venus) ♀

Ovom godinom vlada „Danica“ jasna i krasna zviezda, koja se od svijuh drugih najljepše vidi. Narav njezina opazila se je kroz stoljetja kao vruča i vlažna, a uprav nam vlage nuždno treba iza toliko godišnje suše.

Proljeće bit će nješto kasnije, suho i ohladno skoro do polovice, tadá kišno i za usjev prikladno.

Ljeto. Kad u proljeće pada mnogo kiše, tada običaje ljeto biti vrlo vruče i suho, za vino dobro; ali drugi usjev slabo.

Jesen će biti s početka suha, ali ne dugo; s toga treba se žuriti s berbom i kukuruzom da nepropade. Osim toga valja hitro sijati zimsku sjetvu.

Zima će biti s početka suha, a okol 12. veljače kiša sniegom, nestalno i mutno.

Ova je godina prestupna i broji 366 danah.

Siečanj (Januarius) ima 31 dan.

Dani		Za rimokatolike		Za pravoslavne
Petak	1	**Mlado ljeto**	20	D. Ignjatija Bog.
Subota	2	Blagoje (Makar)	21	Juliana Muč.
Ned.	3	**C** Genoveva	22	**F 4 Adv.** Anas.
Poned.	4	Tito Biskup	23	10 Muč. v. Krit.
Utorak	5	Telesfor Pap. M.	24	Evgenia muč.
Srieda	6	**Sveta 3 kralja**	25	**Roždest. Hrist.**
Četvrt.	7	Valentin	26	**Sobor Bogorod.**
Petak	8	Severin	27	**Stiepan Arhidj.**
Subota	9	Ljuboslav (Jul.)	28	Dvu tmu muč.
Ned.	10	**C 1** Pavao pust.	29	**F** 14 Tisjašć ml.
Poned.	11	Higin	30	Anisija mučenik
Utorak	12	Blagovid	31	Melanija prep.
Srieda	13	Radovan' (Hilar.)	1	**Nova godina**
Četvrt.	14	Srećko	2	Silvester papa R.
Petak	15	Mavro	3	Malahija Pror.
Subota	16	Marcel	4	Sobor 79 Ap.
Ned.	17	**C 2 Ime Isus.**	5	**E** Teopempta
Poned.	18	Priska	6	**Bogojav. Gosp.**
Utorak	19	Kanutus	7	Joan krstitelj
Srieda	20	Fabijan i Sebast.	8	Gjorgje i Emilian
Četvrt.	21	Janja	9	Polievkta Muč.
Petak	22	Vinko	10	Grigor Ep. Nis.
Subota	23	Zaruč. B. D. M.	11	Teodosije prep.
Ned.	24	**C Sedamd.** Tim.	12	**E 1** Tacijana
Poned.	25	Obrać. Pavla	13	Ermila i Strat.
Utorak	26	Svevlad (Polik.)	14	**Savvi Arch. Sr.**
Srieda	27	Ivan Zlat.	15	Pavao Tiv.
Četvrt.	28	Dragutin Vel.	16	Petrove verige
Petak	29	Franjo S.	17	Antonij Vel.
Subota	30	Davorka (Mart.)	18	Atanasija Kir.
Ned.	31	**C Šest.** Petar N.	19	**E 2** Blagoje

Opazke.

Evangjelija.

Nedelja 3.
Kat. Po smrti Herodešovoj Mat. 2.

Nedelja 10.
Kat. Kad je Isus 12 god. imao. Luk

Nedelja 17.
Kat. O piru u Kani. Ivan. 2.

Nedelja 24.
Kat. O poslenicih u vinogradu. Mat. 20.

Nedelja 31.
Kat. O sijaću i sjemenu. Luk. 8.

—

Zadnji četvrt ☾
2. u 8 sat. 45 čas. u jutro

Mladi mjesec ●
9. u 8 sat. 51 čas. u jutro.

Prvi četvrt ☽
16. u 0 sat. 12 čas. u jutro.

Puni mjesec ☺
23. u 11 sat. 8 čas. na večer.

—

Vrieme

Ufajmo se ove zime debelu sniegu. Okolo polovice mjeseca prestaje zima brijati do 23. pa do konca opet na novo vjetrovito i tvrda studen.

Veljača (Februarius) ima 29 danah.

Dani		Za rimokatolike	Za pravoslavne		Opazke.
Poned.	1	Vatroslav Ign.	20	Evtim. vel.	**Evangjelija.**
Utorak	2	**Sviečnica**	21	Maksima ispov.	Nedelja 7.
Srieda	3	Blaž B.	22	Timotea i Anast.	Kat. Isus sliepcu vraća vid. Luk 18.
Četvrt.	4	Veronika	23	Klimenta Ep.	Nedelja 14.
Petak	5	Agata	24	Prep. Mat. Ksen.	Kat. Isus napastovan od djavla. Mat. 4.
Subota	6	Doroteja	25	Grigoria Bog.	Nedelja 21.
Ned.	7	**C Petd.** Rom.	26	**E 3** Ksen. Ark.	Kat. Preobraženje Isusovo. Math 17.
Poned.	8	Ivan ispovjednik	27	Joa. Zl. pr. moš.	Nedelja 28.
Utorak	9	*Fašinak*	28	Efrema Sirina	Kat. Isus izćeruje vraga. Luk. 11.
Srieda	10	*Čista srieda* †	29	Pren. mšć. Ignj.	
Četvrt.	11	Željko (Desider.)	30	**Veliki Jerarsi**	
Petak	12	Eulalija †	31	Kira i Joanna	
Subota	13	Katarina †	1	**Velj.** Trifuna	Zadnji četvrt ☾ 1. u 4 sata 57 čas. u jutro.
Ned.	14	**C Četerd.** Valn.	2	**E 4 Sret. Gos.**	Mladi mjesec ● 7. u 7 satih 15 čas. u večer.
Poned.	15	Faustin	3	Simeon Bogor.	
Utorak	16	Ljuboslava	4	Isidora Pilus	Prvi četvrt ☽ 14. u 2 sata 30 ćas. u večer.
Srieda	17	C. Quat. †	5	Agatij muč.	
Četvrt.	18	Flavijan	6	Vukola Episk.	Puni mjesec ○ 22. u 6 sat. 7 čas. u večer.
Petak	19	Konrad †	7	Partenia Ep.	
Subota	20	Eleuter †	8	Teod. Strat	
Ned.	21	**C Remin.** Eleon.	9	**E 5** Nikifora	
Poned.	22	Petrova Stolica	10	Haralamp. muč.	
Utorak	23	Romana	11	Vlazia svšćm.	Iz početka mjeseca vedro i oštro, od 7. sniega, 14. liepo, odmrzavase, 22. snieg s kišom.
Srieda	24	Prestupni dan †	12	Meletia Ep. Ant.	
Četvrt.	25	Matija Ap.	13	Simeona mir.	
Petak	26	Valburga †	14	Avksentia prepod.	
Subota	27	Alexandro †	15	Onisima Apot	
Ned.	28	**B Oculi** Leand.	16	**E Sedamd.** Pam.	Kakvo je vrieme na pepelnicu, takvo će bit ciele korizme.
Poned.	29	Romanus	17	Teodora T.	

Ožujak (Marcius) ima 31 dan.

Dani		Za rimokatolike		Za pravoslavne	Opazke.
Utorak	1	Bjelan (Albinus)	18	Leo papi rim.	**Evangjelija.**
Srieda	2	Simplicius †	19	Arhipa Apost.	Nedelja 6.
Četvrt	3	Kunigunda	20	Leo Ep. Katan.	Kat. Isus nahranjuje 5000 ljudih. Ivan. 8.
Petak	4	Kažimir †	21	Timotea i Evst.	Nedelja 13.
Subota	5	Euzebijo †	22	Obriet. mošć.	Kat. Židovi hoće da kamenuju Isusa Ivan. 8.
Ned.	6	**B Lætere** Mir.	23	**E Šest.** Polik	Nedelja 20.
Poned.	7	Toma Akv.	24	Prestupni dan	Kat. Isus ulazi u Jeruzolim. Mat. 21.
Utorak	8	Ivan bož.	25	Obriet gl. I. Kr.	Nedelja 27.
Srieda	9	Franciška †	26	Tarasia Patr.	Kat. Uzkrsnuće Isusovo. Mat. 16.
Četvrt.	10	40 Mučenikah	27	Porfiria Ep.	
Petak	11	Heraklija †	28	Prokopia Del.	
Subota	12	Grga vel. †	29	Vasilia	
Ned.	13	**B Judica** Roz.	1	**Ožuj. D** Evdokii	Zadnji četvrt ☾ 1. u 2 sat. 17 čas. u večer.
Poned.	14	Matilda	2	Teodot. E. Kir.	
Utorak	15	Velesil L.	3	Evtropia muč.	
Srieda	16	Zlatibor (Her.) †	4	Gerasima pr.	Mladi mjesec ● 8. u 5 sat. 5 čas. u jutro.
Četvrt.	17	Deržavin (Gertr.)	5	Konona muč.	
Petak	18	Slavoljub †	6	Sviat. 42 muč.	Prvi četvrt ☽ 15. u 7 sat. 13 čas. u jutro.
Subotu	19	Josip N. †	7	Vasil Efr. Evg.	
Ned.	20	**1 Cvietn.** Jaćim	8	**D 1** Teofilakt.	
Poned.	21	Benedikt	9	40 Mučenikov	Puni mjesec ☺ 23. u 11 sat. 30 čas. u večer.
Utorak	22	Oktavian	10	Kodrat. i dr.	
Srieda	23	Viktor †	11	Sofronia Patriar.	Zadnji četvrt ☾ 30. u 11 sat. 25 čas. u večer.
Četvrt.	24	Veliki Četvrtak †	12	Teofana prepod.	
Petak	25	Veliki Petak †	13	Pren. m. Nikif.	
Subota	26	Velika Subota †	14	Benedikta	
Ned.	27	**B Uskrs**	15	**D 2** Agapia	Iz početka vlažno i neprijazno. 8. vedro i ugodno al okol 15. oluja, oštar vetar, snieg. 22. njekoliko ugodnih danah 30. kišovito.
Poned.	28	**Uskrsni poned.**	16	Savina i Papi	
Utorak	29	Ćiril	17	Aleks. čel. Bož.	
Srieda	30	Zozim, Belka	18	Kirila Ar. Jer.	
Četvrt.	31	Amos Pr.	19	Hris. i Dar.	

Travanj (Aprilius) ima 30 danah.

Dani		Za rimokatolike		Za pravoslavne
Petak	1	Hugo	20	Vobit. Sv. Savi
Subota	2	Franjo de P.	21	Jakova Episk.
Ned.	3	**B 1 Quas.**	22	**D 3** Vasilia Pre.
Poned.	4	**Blagov. B. D. M.**	23	Nikona prepod.
Utorak	5	Vinko	24	Zaharias
Srieda	6	Sixtus	25	**Blagoviesti M.**
Četvrt.	7	Herman, Srdcov.	26	Sob. Arh. Gavriela
Petak	8	Dionisio, Radimir	27	Prepod. Matroni
Subota	9	Marija Kl.	28	Ilarion
Ned.	10	**B 2 Mis.** Ezek.	29	D 4 Marka
Poned.	11	Leo P.	30	Joanna liestv.
Utorak	12	Julio	31	Hipatijo.
Srieda	13	Hermeneg	1	**Trav.** Mar.
Četvrt.	14	Jadviga Tiburto	2	Tito
Petak	15	Bogovoj Anast.	3	Prep. Nikiti
Subota	16	Turibius	4	Gjuro
Ned.	17	**B 3 Jub.** Rud.	5	**D 5** Teodori Sel.
Poned.	18	Apolonia	6	Evtihia Arh. K.
Utorak	19	Krescentia	7	Georgia Ep.
Srieda	20	Simplicio	8	Herodion
Četvrt.	21	Anselmo, Šimun	9	Eupsihius
Petak	22	Soter i Kajus	10	Terencia
Subota	23	Adalbert	11	Antipi Ep. Perg.
Ned.	24	**B 4 Cant.** Jurj.	12	**D 6 Cvetnaja**
Poned.	25	*Marko Ev.*	13	Artemia svjašć.
Utorak	26	Kleto P.	14	Mart. Papi R.
Srieda	27	Peregrin	15	Ar. Puda i Trof.
Četvrt.	28	Vitalis	16	Irini Agap.
Petak	29	Petar M.	18	Simeona Pers.
Subota	30	Kata Sijenska	18	Joan. uč. Gr.

Opazke.

Evangjelija.

Nedelja 3.
Kat. Isus ulazi kroz zatvorena vrata.
Nedelja 10.
Kat. O dobru pastiru. Iv. 10.
Nedelja 17.
Kat. Za malo vidjeti ćete me. Iz. 16.
Nedelja 24.
Kat. Polazim k onomu, koj me je poslao. Ivan 16.

Mladi mjesec ●
6. u 2 sat. 54 čas.
u večer.

Prvi četvrt ☽
14. u 1 sat. 15 čas.
u jutro.

Puni mjesec
22. u 2 sata 24 čas.
u jutro.

Zadnji četvrt ☾
29. u 5 satih 40 čas.
u jutro.

Biti će vedro i mraza dosta, okolo 14. promienljivo, kiše sniegom, okolo 22 hladno i slabi mrazi, 29. liepo vrieme.

Svibanj (Majus) ima 31 dan.

Dani		Za rimokatolike	Za pravoslavne		Opazke.
Ned.	1	**B 5 Rog.** F. i J.	19	**Voskresen. Hri.**	**Evangjelija.**
Poned.	2	Atanasia	20	**Voskresni Pon.**	Nedelja 1.
Utorak	3	Naš. s. kr.	21	**Voskresni Vtr.**	Kat. Što uzprosite od oca u moje ime. Ivan. 16.
Srieda	4	Florian	22	Teodor Sikeota	
Četvrt.	5	**Zastupljenje Is.**	23	**Georgia vel. m.**	Nedelja 8.
Petak	6	Ivan Dam.	24	Sabbas	Kat. Kad dodje utješitlj. Ivan. 15. 16.
Subota	7	Gisela	25	Marka Evang.	Nedelja 15.
Ned.	8	**B 6 Exaudi** M.	26	**D 1** Vasilia svja.	Kat. Tko me ljubi, obdržavat će moju rieč. Ivan 1.
Poned.	9	Gregor	27	Simeona sr.	Nedelja 22.
Utorak	10	Izidor	28	Sv. 9 muč. kiz.	Kat. Dana mi je svaka oblast. Mat. 28.
Srieda	11	Tješimir	29	Jasona i Sosip.	Nedelja 29.
Četvrt.	12	Pankracijo	30	Jakova Zeved.	Kat. O velikoj večeri Luk. 4.
Petak	13	Dragomir	1	**Svib**, Jeremii	
Subota	14	Bonifacijo	2	Atanas. Patr.	—
Ned.	15	**B Duhovna** Ned.	3	**D 2** Timotea	Mladi mjesec ● 6. u 1 sat. 19 čas. u jutro.
Poned.	16	**Duhovni** Poned.	4	Pelagii muč.	
Utorak	17	Raso	5	Irini mučen.	
Srieda	18	Quatember †	6	Jova mnogostr.	Prvi četvrt ☽ 13. u 6 sat. 26. čas. u večer.
Četvrt.	19	Celestin	7	Našašče sv. †	
Petak	20	Bernardo †	8	Joan. Ev. i Ars.	Puni mjesec ○ 21. u 2 sat. 39 čas. u večer.
Subota	21	Srećko †	9	Isaia	
Ned.	22	**B 1 Sv. Trojst.**	10	**D 3** Ap. Simeona	zadnji četvrt ☾ 28. u 10 sat. 26 čas. u jutro.
Poned.	23	Želimir Desider.	11	Mokia i Met.	
Utorak	24	Ivka	12	Epifani i Germ.	
Srieda	25	Urban	13	**Vodokršćenie**	
Četvrt.	26	**Tielovo**	14	Isidora muč.	—
Petak	27	Ivan P.	15	Pahomia vel.	Liepo toplo vrieme; 10. kiša 13. promienljivo, oblačno, poslie ugodno, 22. burno, hladno i neprijazno na koncu opet liepo i toplo.
Subota	28	Vilelm	16	Pr. Teodor i Efr.	
Ned.	29	**B 2** Maximin	17	**D 4** Andronikia	
Poned.	30	Ferdinand	18	Petr. i D.	
Utorak	31	Angela	19	Patricius	

Lipanj (Junius) ima 30 danah.

Dani		Za rimokatolike		Za pravoslavne	Opazke.
Srieda	1	Gracijana	20	Taleleus	**Evangjelija.**
Četvrt.	2	Erazmo	21	Konstant i Eleni	Nedelja 5.
Petak	3	Srce Isusovo	22	Vasiliska muč.	Kat. O izgubljenoj ovci.
Subota	4	Quirinus	23	Mih. Ep. Sinad.	Luka 15.
Ned.	5	**B 3** Bonifacio	24	**D 5** Sim. na div.	Nedelja 12. Kat. Petar lovi ribu. Luk 5
Poned.	6	Norberto	25	Š. obriet. gl. Pr.	Nedelja 19.
Utorak	7	Bogumil	26	Karpus	Kat. Ako nebudete pravedniji Mat. 5.
Srieda	8	Medardo	27	Hetadia	Nedelja 26.
Četvrt.	9	Prim i F.	28	**Voznešenie Hr.**	Kat. Isus hrani 4000 ljudih.
Petak	10	Margareta	29	Muč. Teodos.	Mark, 8.
Subota	11	Barnaba	30	Prep. Isakia	—
Ned.	12	**B 4** Ivan F.	31	**D 6** Ap. Eremii	
Poned.	13	Antun Paduan	1	**Lipanj** Justin	Mladi mjesec ● 4. u 0 sat. 46 čas. u večer.
Utorak	14	Bazilija	2	Nikif. Patr. Kon.	
Srieda	15	Vitus	3	Lukilian m.	
Četvrt.	16	Beno Biskup	4	Mitropia P.	Prvi četvrt ☽ 12. 5 sat. 54 čas. u večer.
Petak	17	Adolfo	5	Dorotea Ep. Ank.	
Subota	18	Gervazia	6	Hilarion muč.	
Ned.	19	**B 5** Juliana	7	**Sošest. D. Sv.**	Puni mjesec 20. u pol noći
Poned.	20	Silverio	8	**Duhovni Pon.**	
Utorak	21	Vjekoslav	9	Kirila A. E Al.	Zadnji četvrt ☾ 26. u 3 sat. 21 čas. u večer.
Srieda	22	Paulina	10	Timotea Ep. Pr.	
Četvrt.	23	Edeltrud	11	Bartol. i Varnav.	—
Petak	24	Ivan Krstitelj	12	Onufria prepod.	
Subota	25	Prosper	13	Akilini muč.	Trajuća kiša i grmljavina, mutno, nestalno, okolo 11 promiena, zatim liepo i vedro; okol 15. bit će opet grmljavine a na koncu kiša.
Ned.	26	**B 6** Ivan i Pav.	14	**D 1 Svi Sveti**	
Poned.	27	*Ladislav Kralj*	15	Srb. cara Lazara	
Utorak	28	Leo papa	16	Sv. Tihona	
Srieda	29	**Petar i Pavao**	17	Manuilo i Savel.	
Četvrt.	30	Uspomena Pavla	18	Leontia muč.	

Srpanj (Julius) ima 31 dan.

Dani		Za rimokatolike		Za pravoslavne
Petak	1	Teobald	19	Judi brat. Gosp.
Subota	2	Pohodjenje Mar.	20	Metodia Ep. Pat.
Ned.	3	**B 7** Helidor	21	**D 2** Julian m.
Poned.	4	Udalrik	22	Evsevia E. Sam.
Utorak	5	Domicio	23	Agripini muč.
Srieda	6	Isaia prorok	24	**Rožd. Joan. kr.**
Četvrt.	7	Vilibaldo	25	Febronij muč.
Petak	8	Jelisava i Kilian	26	Prep. David S.
Subota	9	Anatolia	27	Sampsona stran.
Ned.	10	**B 8** Ljubica Am.	28	**D 3** Kira i Joan.
Poned.	11	Pio papa M.	29	**A. Petra i Pavla**
Utorak	12	Henrik	30	Sobor 12 Apost.
Srieda	13	Margareta	1	**Srpanj** Kos. i D.
Četvrt.	14	Bonaventura	2	Polož. i rizi Bog.
Petak	15	Razdielj Ap.	3	Vakinta muč.
Subota	16	Uspomena Mar.	4	Andrea krit.
Ned.	17	**B 9** Aleksije	5	**D 4** Atan. Aton.
Poned.	18	Miroslav	6	Sisoa velik
Utorak	19	Zlatica	7	Tomi i Akakia
Srieda	20	Ilija Prorok	8	Prokopia vel. m.
Četvrt.	21	Olga	9	Pankrat. Ev. Tab.
Petak	22	Mar. Nagd.	10	45 muč. k Nik. A.
Subota	23	Apolinar	11	Evfimii mučen.
Ned.	24	**B 10** Kristiana	12	**D 5** Prok. i Ilar.
Poned.	25	Jakov Ap.	13	Sob. Arh. Gavrila
Utorak	26	Ana	14	Akili Apost.
Srieda	27	Pantaleon	15	Kirika i Juliti
Četvrt.	28	Vladoj	16	Atinog. i svjaš. m.
Petak	29	Marta	17	Marini vel. m.
Subota	30	Abdon	18	Jakinta Emiliana
Ned.	31	**B 11** Vatroslav	18	**D 6** Prep. Makr.

Opazke

Evangjelija.

Nedelja 3.
Kat. O krivih prorocih. Mat. 7.

Nedelja 10.
Kat. Od nepravedna kučnika. Luka 16.

Nedelja 17.
Kat. Isus plače nad Jerusolimom. Luk. 19.

Nedelja 24.
Kat. Od Farizeja i mitnika. Luk. 18.

Nedelja 31.
Kat. Isus izlieči jednog gluhoniema. Mark. 7.

—

Mladi mjesec ● 4. u 1 sat. 29. čas. u jutro.
Prvi četvrt ☽ 12. u 4 sat 57 čas. u jutro.
Puni mjesec ☺ 19. u 7 sat. 41 čas. u jutro.
Zadnji četvrt ☾ 25. u 9 sat. 51 čas. u večer.

—

S početka promienljivo a zatim vruče i zaparno, okol 12. grmljavina, oluja i — gdje gdje tuča. 19. Izvanredna vručina. 25. kišovito.

—

Ako je na nadvečerje sv. Jakoba Ap. dan čist i vedar, običavaju se žitnice puniti.

29. Srp. drže se svake godine zadušnice kod sv. Marka u Zagrebu za padše žrtve g. 1845.

Kolovoz (August) ima 31 dan.

Dani		Za rimokatolike		Za pravoslavne
Poned.	1	Verige sv. Petra	20	**Proroka Ilii**
Utorak	2	Porciunkula	21	Prep. Simeon
Srieda	3	N. tiela sv. Stef.	22	Mir. Mar. Magd.
Četvrt.	4	Dominik	33	Trofima i Teof.
Petak	5	Gosp. snieżnja	24	Hristini muč.
Subota	6	Preobraženje	25	Uspenie S. Anni
Ned.	7	**B 12** Kajetan	26	**D 7** Ermol
Poned.	8	Cirijak	27	Pantelemona v. m.
Utorak	9	Roman	28	Prohora i Nik.
Srieda	10	Lovrenc	29	Kalinika muč. s.
Četvrt.	11	Suzana	30	Angelini Dos. r.
Petak	12	Klara	31	Evd. pr. (pok. G.)
Subota	13	Svatopluk †	1	**K.** Pr. č. † (p. G.)
Ned.	14	**B 13** Euzebija	2	**D 8** Pren. m. sv. St.
Poned.	15	**Vel. Gospojino**	3	Isakia Dalmata
Utorak	16	Rok	4	7 Otrok. vo Ef.
Srieda	17	Sibila	5	Evsignia muč.
Četvrt.	18	Jelena	6	**Preobraž. Hr.**
Petak	19	Ljudevit	7	Domitia prepod.
Subota	20	**Stjepan Kralj**	8	Emilian E. Kaz.
Ned.	21	**B 14** Ivka	9	**D 9** Matia Apost.
Poned.	22	Timotija	10	Lavrentia Arhid.
Utorak	23	Filip B.	11	Evpla muč.
Srieda	24	Bartol	12	Fotia i Anikiti
Četvrt.	25	Ljudevit	13	Maksimi ispov.
Petak	26	Zeferin	14	Mihea proroka
Subota	27	Josip Kales	15	**Uspenie Bogor.**
Ned.	28	**B 15** Auguštin	16	**D 10** Diomila m.
Poned.	39	Usjekov. Ivan	17	Mirona muč.
Utorak	30	Rozina	18	Flora i Lavr.
Srieda	31	Raimundo	19	Andrea strat

Opazke.

Evangjelija.

Nedelja 7.
Kat. Od milosrdna samaritanca. Luk. 10.
Nedelja 14.
Kat. Isus izlieči 10 gubavih. Luk. 17.
Nedelja 21.
Kat. Nitko nemože dva gospodara služit. Mat. 6.
Nedelja 28.
Kat. Mladić Naimski Luk. 7.

Mladi mjesec ●
2. u 3 sat. 39 čas. u večer.
Prvi četvrt ☽
10. u 7 sat. 3 čas. u večer.
Puni mjesec ☺
17. u 2 sat. 42 čas. u večer.
Zadnji četvrt ☾
24. u 7 sat. 10 čas. u jutro.

S prva žestoka vrućina s grmljavinom. 10. ugodno vrieme. 17. promienljivo i kišovito. 24. vedro nebo i sparine nestaje, koncem mjeseca kiša.

Žarko sjajno sjevajuće sunašce na veliku gospojinu obečaje sladji plod loze i sladkost daje vinu.

Rujan (September) ima 30 danah.

Dani		Za rimokatolike	Za pravoslavne		Opazke
Četvrt.	1	Egidio	20	Samuila pror.	**Evangjelija.**
Petak	2	Stjepan	21	Ap. Tadea i Vasi	Nedelja 4.
Subota	3	Serafina	22	Agatonika muč.	Kat. Isus lieči od vodene bolesti. Luk. 7.
Ned.	4	**B 16 Angel Č.**	23	**D 11** Lupa muč.	Nedelja 11.
Poned.	5	Lovro	24	Evtiha sšćn. muč.	Kat. Najveća zapovjed. M. 23.
Utorak	6	Veselin	25	Bartol Apostol.	Nedelja 18.
Srieda	7	Regina	26	Adriana i Natal.	Klat. Isus lieči od kostobo je. Mat. 9.
Četvrt.	8	**Mala Gospa**	27	Pimena prep.	Nedelja 25.
Petak	9	Tješimir	28	Mojsia Murina	Kat. O kraljevskom piru. Mat. 22.
Subota	10	Nikola Tol.	29	**Usiek gl. Jon. K.**	
Ned.	11	**B 17 Ime Mar.**	30	**D 12** Aleks. i J.	Mladi mjesec ● 1. u 7 sat. 13 čas. u jutro.
Poned.	12	Milan, Maced.	31	Čest. pojasa Bogr.	
Utorak	13	Ljubivoj B.	1	**Rujan** Sim. i M.	Prvi četvrt. ☽ 9. u 6 sat. 56 čas. u jutro.
Srieda	14	Uzvišenje krsta	2	Mamata m. i J.	
Četvrt.	15	Nikomed	3	Antima svašč. m.	Puni mjesec ☺ 15. u 10 sat. 15 čas. u večer.
Petak	16	Ljudmila	4	Vavil. sšć. m.	
Subota	17	Hildegarda	5	Sahar. p. i Elisav.	Zadnji četvrt ☾ 22. u 8 sat. 0 čas. u večer.
Ned.	18	**B 18** Toman B.	6	**D 13** Mihajlo	
Poned.	19	Januario	7	Sozonio muč.	Mladi mjesec ● 30. u 11 sat. 40 čas. u večer.
Utorak	20	Eustakij	8	**Roždestvo B.**	
Srieda	21	Quat. Mato Ev †	9	Joakima i Anni	Dosta topli dani, okol 9. kiša i mutno. 15. u jutro maglovito à kasnie jasno i ugodno, 22. opet magle i oblačno, al na koncu liepi dani.
Četvrt.	22	Mavro	10	Min. Mit Nimf,	
Petak	23	Tekla †	11	Teodora Aleks.	
Subota	24	Mateja †	12	Avton. svjašć. m.	
Ned.	25	**B 19** Tvrdko	13	**D 14** Kornelia †	Kada je u početku Rujna vrieme čisto i vedro umnožuje jesenski plod i obilatu čini vinoberu.
Poned.	26	Radoslav	14	**Vozdviž. čest.** †	
Utorak	27	Kozma i Dam.	15	Nikiti vel. m.	
Srieda	28	Venceslav	16	Efimii vel. muč.	
Četvrt.	29	Mihajlo Ark.	17	Sof. Vier. Nad.	
Petak	30	Jerolim	18	Evmenia Ep. G.	

Listopad (Oktober) ima 31 dan.

Dani		Za rimokatolike		Za pravoslavne
Subota	1	Gideon	19	Trofim i Savvat.
Ned.	2	**B 20** Bogoljub	20	**D 15** Evstakia
Poned.	3	Ljudimir	21	Kodrata Apost.
Utorak	4	Franjo Ser.	22	Foki i pr. Joni
Srieda	5	Placida	23	Začatia Joana Kr.
Četvrt	6	Višeslav	24	Simeona Kr. sr.
Petak	7	Pravoila	25	Efrosia pr.
Subota	8	Bojmilo Brigita	26	Prest. Ev. Joana
Ned.	9	**B 21** Slavomir	27	**D 16** Kallistrata
Poned.	10	Franjo Borg.	28	Haritona prep.
Utorak	11	Zvonimir	29	Kiriaka otšel.
Srieda	12	Maksimilian B.	30	Grigoria vo Arm.
Četvrt.	13	Koloman	1	**List.** Pokt. Bog.
Petak	14	Preslava	2	Kipriana i Just.
Subota	15	Terezija	3	Dionisia Ar.
Ned.	16	**B 22** Trpimir	4	**D 17** Stefana Š.
Poned.	17	Jadviga	5	Haritini muč.
Utorak	18	Luka Ev.	6	Tomi Apost.
Srieda	19	Stanica	7	Sergia i Vakha
Četvrt.	20	Živko	8	Prep. Pelagii
Petak	21	Uršula	9	Stef. Desp. srb.
Subota	22	Vladislav od Giel.	10	Evlampia i sest.
Ned.	23	**B 23** Ivan Kap.	11	**D 18** Filipa Ap.
Poned.	24	Rafael Ark.	12	Prova i Taraha m.
Utorak	25	Vilelmina	13	Karpa i Pap. m.
Srieda	26	Ljubobrat	14	**Prep. Parask.**
Četvrt.	27	Savina	15	Evtim i Lukiana
Petak	28	Šimun i Juda	16	Logina muč.
Subota	29	Božidar	18	Osii Prorok
Ned.	30	**B 24** Godomir	18	**D 19** Luki Ev.
Poned.	31	Vukovoj	19	Joila Prorok

Opazke.

Evangjelija

Nedelja 2.
Kat. O bolestnom kraljeviću Ivan. 4.

Nedelja 9.
Kat. O kraljevskom računu. Mat. 18.

Nedelja 16.
Kat. O stanarinskom novcu. Mat. 22.

Nedelja 23.
Kat. Stotnikova kći. Mat. 9.

Nedelja 30.
Kat. O ladji Isusovoj. M. 8.

Prvi četvrt ☽ 8. u 4 sat. 43 čas. u večer.
Puni mjesec 15. u 7 sat. 21 čas. u jutro.
Zadnji četvrt ☽ 22. 10 sat. 33 čas. u noći.
Mladi mjesec ● 30. u 4 sat. 34 čas u večer.

Početkom neugodno i kišovito, hladno i burno vrieme do 14. zatim liepi jesenski dani, 22. hladno, miriši po mrazu, okol 30. mutno, kiša i oluja.

Što kasnije mjeseca listopada stabla smeću listje to poručuju oštriju zimu.

Studen (November) ima 30 danah.

Dani		Za rimokatolike		Za pravoslavne
Utorak	1	**Svi Sveti**	20	Artemia vel. m.
Srieda	2	Dan mrtvih	21	Ilariona pred.
Četvrt.	3	Huberto	22	Averkid. E. Erian.
Petak	4	Dragutin Bor.	23	Jakova brata Gos.
Subota	5	Mirko	24	Areti muč.
Ned.	6	**B 25** Zdenko	25	**D 20** Mark. i M.
Poned.	7	Bogdan	26	**Dimitria vel. m.**
Utorak	8	Božidar	27	Nestora muč.
Srieda	9	Todor muč.	28	Arsen. A. E. sr.
Četvrt.	10	Andrija Ev.	29	Anastasii muč.
Petak	11	Martin B.	30	Milutina Kr. srb.
Subota	12	Davorin	31	Stahia i Amplia
Ned.	13	**B 26** Stanislav	1	**Studeni D 21**
Poned.	14	Krunoslav	2	Akind. Pigasia
Utorak	15	Lavoslav	3	Akepsimi i J.
Srieda	16	Otmar A.	4	Prep. Joanikia
Četvrt.	17	Gregur	5	Galaktiona i E.
Petak	18	Semislav	6	Pavla A. E. Konst.
Subota	19	Jelisava	7	33 muč. k Melit.
Ned.	20	**B 27** Srećko	8	**D 22 Mih. Arch.**
Poned.	21	Prikaz B. D. M.	9	Onis. i Porf.
Utorak	22	Cecilia	10	Erasta i Olim.
Srieda	23	Milivoj	11	Stefana Deč. kr. s.
Četvrt.	24	Ivan od Križa	12	Joanna Milost.
Petak	25	Katarina	13	Joanna Zlatoust.
Subota	26	Prelimir	14	Filipa A. (pokl.)
Ned.	27	**B 1 Adv.** Mil.	15	**D 23** Guria
Poned.	28	Svetoslav	16	Matia Evang.
Utorak.	29	Prosvietin	17	Grigor. E. Rus.
Srieda	30	Andrija Ap. †	18	Platona i Rom.

Opazke.

Evangjelija.

Nedelja 6.
Kat. O dobru sjemenu. M. 13.
Nedelja 12.
Kat. O Muštardinom zrnu. Mat. 13.
Nedelja 20.
Kat. O strahotah razorenja. Mat. 24.
Nedelja 27.
Kat. Biti će znamenja. L. 21.

—

Prvi četvrt ☽
7. u 0 sat. 58 čas. u večer.
Pun mjesec ☺
13. u 6 sat. 30 čas. u večer.
Zadnji četvrt ☾
13. u 6 sat. 30 čas. u večer.
Mladi mjesec ●
29. u 8 sat. 23 čas. u jutro.

—

Konac krasnim danom a okol 12. promienljivo i hladno, 21. vedro i liepo, jutrom mrazovi, zatim kiša sniegom, 29. bura snieg i zima.

—

Sveti Luka sniegom tuka, ako već nije do sv. Andrije zime, a to se joj nadaj poslje njega naskoro.

Prosinac (December) ima 31 dan.

Dani		Za rimokatolike		Za pravoslavne
Četvrt.	1	Naum	19	Avdia proroka
Petak	2	Stražimir †	20	Grigoria Dek.
Subota	3	Franjo Sav. †	21	**Vhod Bogorod.**
Ned.	4	**B 2 Adv.** Bar.	22	**D 24** Filimena
Poned.	5	Savo Opat	23	Amfiloh. E. Ik.
Utorak	6	Nikola	24	Ekatar. vel. m.
Srieda	7	Ambroz †	25	Klimenta Papi R.
Četvrt.	8	**Začeće B. D. M.**	26	Alipia prep
Petak	9	Bogoljub †	27	Jakova Persiana
Subota	10	Judita †	28	Stefana novago
Ned.	11	**B 3 Adv.** Savin	29	**D 1 Adv.** Param.
Poned.	12	Jelica	30	Andria pervoz.
Utorak	13	Lucia	1	**Prosin.** Naum
Srieda	14	Qnat. Spirid. †	2	Uroš c. srb.
Četvrt.	15	Vatrovit	3	Sofonia pror.
Petak	16	Čedomil †	4	Barbara vel. m.
Subota	17	Lazar †	5	Sava svjašć.
Ned.	18	**B 4 Adv.** Berta	6	**D 2 Adv** S. Nik.
Poned.	19	Dobroslav	7	Amvrosia Ep. M.
Utorak	20	Vitomir	8	Patapia prep.
Srieda	21	Tomaš Ap. †	9	**Začatie Bogor.**
Četvrt.	22	Cvietko	10	Joanna Desp. sr.
Petak	23	Slava, Vlasta, †	11	Danila Stolp.
Subota	24	Adam i Eva †	12	Spiridona Ep.
Ned.	25	**B Božić**	13	**D 3 Adv.** Evstr.
Poned.	26	**Stjepan Muč.**	14	Tirsa Levk. i F.
Utorak	27	Ivan Ev.	15	Elevt. svjašć.
Srieda	28	Nevina djeca	16	Agea pror.
Četvrt.	29	Toma Biskup	17	Danilo prorok
Petak	30	Miloš. David	18	Sevastian muč.
Subota	31	Silvestar	19	Bonifacio muč.

Opazke.

Evangjelija,

Nedelja 4.
Kat. Sv. Ivan u tamnici. Mat. 11.

Nedelja 11.
Kat. Židovi šalju Levite k Ivanu. Iv. 1.

Nedelja 18.
Kat. 15 godine za vladanja Tiberijeva. Luk. 2.

Nedelja 25,
Kat. Josip i Marija čudjahu se. Luk. 2.

Prvi četvrt ☽ 6. u 8 sat. 39 čas. u jutro.

Pun mjesec ☺ 13. u 8 sat, 18 čas. u jutro.

Zadnji četvrt ☾ 21. u 6 sat. 8 čas. u jutro.

Mladi mjesec ● 28. u 10 sat. 27 čas. u večer.

Spočetka hladno i neprijazno, nestalno, 13. snieg i ljuta zima. 21. oblačno i mutno, 28. burno i sniega.

Ako se livade na Božić zelene, znaj, da će se o uskrsu bieliti sniegom pokrivene.

Kratko rodoslovje nj. veličanstva kralja i kraljevske obitelji.

Franjo Josip I., božjom milosti car austrijanski, kralj magjarski, češki, lombardezki i mljetački, dalmatinski, hrvatski, slavonski, galički, lodomirski i ilirski; nadvojvoda austrijanski itd., rodjen dne 18. kolovoza 1830, stupi na prestolje po odreknuću svoga otca nadvojvode Franje Dragutina dne 2. prosinca 1848. Oženjen dne 24. travnja 1854 sa

Jelisavom (Amaliom Eugeniom), kćeri vojvode Maksimiliana Josipa u Bavarskoj, rodjenom 24. prosinca 1837.

Princese-kćeri.

1. † Sofija (Miroslava Dorotea Marija Josipa), nadvojvodkinja austrijanska, rodjena 5. ožujka 1855, umrla 30. svibnja 1857.
2. **Gisela** (Louisa Maria), nadvojvodkinja austrijanska, rodjena u Laksenburgu 12. srpnja 1857.

Kraljević.

3. **Rudolf** (Franjo Dragutin Josip), 21. kolovoza 1858.

Roditelji.

Franjo Dragutin (Josip), nadvojvoda u Beču 7. prosinca 1802. oženjen 4. studena 1824. sa

Sofijom (Miroslavom Doroteom), kr. princesom bavarskom, rodjenom 27. siečnja 1805.

Braća.

1. Nadvojvoda **Ferdinand Makso**, rodjen 6. srpnja 1832, oženjen u Bruselju 27. srpnja 1857 sa Charlottom, kćerju nj. veličanstva kralja belgijskoga, rodjenom 7. lipnja 1840.
2. Nadvojvoda **Dragutin Ljudevit**, rodjen 30. srpnja 1833, oženjen u Draždjanih 4. studena 1856 sa Margaritom, kćeri nj. veličanstva kralja Ivana Saksonskoga, rodjenom 24. svibnja 1840, umrlom 16. rujna 1858 u Monci. Mjeseca listopada 1862 oženio se je opet sa Marijom Anunciatom princesom napuljskom, rodj. 24. ožujka 1843.
3. Nadvojvoda **Ljudevit**, rodjen 15. svibnja 1842.

Zavjetnici zemaljski.

U Hrvatskoj sveti Ilija 20. srpnja.
„ Rok 16. kolov.
„ Slavoniji sv. Ivan krst. 24. lipnja.
„ Dalmaciji sveti Špiro 14. pros.
„ Istriji sveti Josip 19. ožujka.
„ Kranjskoj sveti Gjuro 24. trav.
„ Josip 19. ožujka.

U Českoj sveti Ivan Nep. 16. svib.
„ Vaclav 28. rujna.

„ Moravskoj sveti Ćiril i Metud 9. ožujka.

U Ugarskoj sveti Stjepan kralj 20. kolovoza

Tihi dani ili Norme.

Čista srieda. Blagovjest. Veliki tjedan s Cvjetnicom. Uzkrsna nedjelja. Duhovska nedjelja. Tielovo. Mala maša. Svi sveti i zadnja tri dana adventa. Prvi dan Božića.

Abecedni pregled svih blagdanah, svetih i sveticah božjih, nalazećih se u koledaru ovom.

A

A 1. Epifan. 8. siečnja.
Antun pust. 17. „
Agata 5. veljače.
Alexandro 26. veljače.
Abraham 20. ožujka.
Aurelia 28. „
Amos Pr. 31. „
Antunia 10. travnja.
Anastasija † 16. travnja
Adalbert 23. „
Atanisa 2. svibnja.
Aurelian 16. „
Alfred 29. „
Angjelija 31. „
Andrija, Klotilda 3. lipnja
Antun Paduan 13. „
Adolfo 17. „
Anatolia 9. srpnja.
Aleksije 17. „
Apolinar 23. „
Ana 26. „
Abdon 30. „
Auguštin 28. kolovoza.
Andrija Ev. 10. studena.
Adam i Eva 24. prosinca.

B

Blagoje (Makar) 2. siečnja.
Baltazar 6. „
Blagoslav 12. „
Blaž B. 3. veljače.
Bjelan (Albin) 1. ožujka.
Benko 21. „
Blagovjest B. D. M. 25. ožujka.
Benjamin 31. ožujka.
Božidar (Hugo) 1. travnja.
Bogovoj Anastasia 15. travnja.
Benedikto 16. „
Bonifacijo 14. svibnja.
Bernardo 20. „
Bonifacio 5. lipnja.
Bogumil † 7. „
Barnaba 11. „
Bazilija 14. „
Beno Biskup 16. lipnja.
Bonaventura 14. srpnja.
Bartol 14. kolovoza.
Bernardo 11. rujna.
Bogoljub 2. listopada.
Bojmilo Brigita 8. listopada.
Božidar 29. „
Bogdan 8. studena.
Barbara 4. prosinca.
Bogoljub 9. „
Berta 18. „
Beata 23. „
Božić 25. „

C

Čista srieda † 10. veljače.
Celestin 19. svibnja.
Ćiril i Metod 5. srpnja.
Cirijak 8. kolovoza.
Cecilija 12. studena.
Čedomil 16. prosinca.
Cvietko 22. „

D

Dragutin 28. siečnja.
Davorka 30. „
Doroteja 6. veljače.
Državin (Getrude) 17. ožujka.
Duhomir (Isian) 4. travnja.
Dionisio, Radimir 8. „
Dragomir 13. svibnja.
Donat 24. „
Duhovni ponedelj. 16. svibnja
Domicio 5. srpnja.
Danilo 21. „
Dominik 4. kolovoza.
Dan mrtvih 2. studena.
Dragutin Bor. 4. „
Davorin 12. „
Dobroslav 19. prosinca.
David 30. „

E

Eulalija 12. veljače.
Eleonora 21. „
Emilia 5. travnja.
Ervin 25. „

Erazmo 2. lipnja.
Eustakij 20. rujna.
Ema 22. „
Edmund 6. studena.
Eugen 15. „
Eulalia 10. prosinca.
Eva 24. „
Eugenia 25. „

F

Fabian i Sebastian 20. siečnja.
Fabian 20. siečnja.
Franjo S. 29. „
Faustin 15. veljače.
Franciska 9. ožujka.
Filip i Jakob 1. svibnja.
Florian 4. „
Filip N. 26. „
Ferdo 30. „
Filip B. 23. kolovoza.
Fiaker 20. „
Franjo Ser. 4. listopada.
Franjo Borg. 10. „
Franjo Sav. 3. prosinca.

G

Genoveva 3. siečnja.
Gabriela 10. ožujka.
Gabrijel 24. „
Guido 30. „
Gjuro 24. travnja.
Gisela 7. svibnja.
Grgur 9. „
Gervazia 18. lipnja.
Gustav 2. kolovoza.
Gosp. snieżnja 5. kolovoza.
Gideon 1. listopada.
Godomir 30. „
Gregur 17. studena.
Gracian 18. prosinca.

H

Higin 11. siečnja.
Hilario 14. „
Heraklija 11. ožujka.
Hugo 1. travnja.
Herman, Srdcovoj 7. travnja.
Henrik 12. lipnja.
Helidor 3. srpnja.
Hiacinto 11. travnja.

I

Izabela 4. siečnja.
Janja 21. „
Ivan Zlat. 28. sječna.
Ivan Izpovjednik 8. veljače.
Jeremija 16. „
Ivan bož. 8. ožujka.
Josip † 19. „
Jaćim 20. „
Janja Andjelika 28. ožujka.
Irena 5. travnja.
Julio 12. „
Ida 13. „
Jadviga Tiburto 14. travnja.
Jurjevo 24. „
Ivan Dam. 6. svibnja.
Izidor 19. „
Ivan Nep. 16. „
Julija 22. „
Ivka 24. „
Ivan P. 27. „
Ivan 12. lipnja.
Ivan Krstitelj 24. lipnja.
Ivan i Pavao 26. „
Isaija 6. srpnja.
Jelisava Ud. 10. srpnja.
Ilia 20. srpnja.
Jakov Ap. 25. srpnja.
Ignjat Loyala 31. srpnja.
Jelina 18. kolovoza.
Ivka 21. „
Josip Kales 27. kolovoza.
Januar 19. rujna.
Jerolim 30. „
Jadviga 17. listopada.
Ivan Kapistran 23. listopada.
Jelisava 19. studena.
Ivan od Križa 24. studena.
Judita 10. prosinca.
Jelica 12. „
Ivan Ev. 27. „

K

Klement 23. siečnja.
Konstantin 17. „
Konrad 19. „
Kunigunda 2. ožujka.
Kazimir 4. „
Kleto P. 26. travnja.
Kata Sijenska 30. travnja.

Kristian 14. svibnja.
Konstantin 29. „
Konrad 1. lipnja.
Klotilda 3. „
Kvirin 4. „
Kristina 24. srpnja.
Kajetan 7. kolovoza.
Klara 12. „
Kvat. 17. rujna.
Kozma i Damjan 27. rujna.
Koloman 11. listopada.
Klaudio 30. „
Krunoslav 14. studena,
Katarina 25. „
Kvatri 17. prosinca.

L

Ljuboslav (Julian) 9. siečnja.
Leander 27. veljače.
Leo vel. 11. travnja.
Leonida 22. „
Laura 17. lipnja.
Ladislav Kralj 27. lipnja.
Leo papa 28. „
Ljubica (Amalia) 10. srpnja.
Levina 24. „
Ljudevit 19. kolovoza.
Ljudevit 25. „
Lavro 5. rujna.
Ljubivoj B. 13. rujna.
Ljudmila 16. „
Ljudimir 3. listopada.
Luka Ev. 18. „
Levin 14. studena.
Lavoslav 15. „
Leokadia 9. prosinca.
Lucia 13. „
Lazar 17. „

M

Maurus 15. siečnja.
Marcel 15. „
Marta 19. „
Matija 24. veljače.
Mesopust (Fašinak) 9. veljače.
Miroslav 6. ožujka.
40 Mučenikah 10. ožujka.
Matilda 14. „
Manojlo 26. „
Muživoj (Franjo) 2. travnja.
Marija Kl. 9. travnja.
Marko Ev. 25. „
Mladi Uzkrs 27. „
Miholjice 8. svibnja.
Milan 22. „
Miroslav 18. srpnja.
Mar. Magd. 22. srpnja.
Marta 29. „
Mojsija 4. rujna.
Mala Gospa 8. rujna.
Mavro M. 22. „
Mateja 24. „
Mihajlo Ark. 29. „
Mirko 5. studena.
Miladin 6. „
Martin B. 11. studena.
Miloust 27. „
Mladinci 28. prosinca.
Miloš David 30. prosinca.

N

Nestor 26. veljače.
Našašće sv. križa 3. svibnja.
Norbert 6. lipnja.
Nikola Tal. 10. rujna.
Nikomed 15. „
Naum 1. prosinca.
Nikola 6. „

O

Obrać Pavla 25. siečnja.
Oktavian 22. ožujka.
Otto 23. „
Olga 21. srpnja.
Otilia 13. prosinca.
Olimpija 17. „

P

Pavao pustinjak 10. siečnja.
Priska 18. siečnja.
Petar N. 31. „
Plavko (Flavian) 18. veljače.
Petrova stolica 22. „
Petar Dom. 29. travnja.
Pio 5. svibnja.
Pankracijo 12. svibnja.
Prosper 25. lipnja.
Pio P. M. 11. srpnja.
Porciunkula 2. kolovoza.

Preobraženje 6. kolovoza.
Pravoila 7. listopada.
Preslava 14 „
Prikaz B. D. M. 21. studena.
Prelimir 26. studena.
Prosvietin 29. „

R

Radovan (Hilar.) 13. siečnja.
Romualdo 7. veljače.
Rikardo 7. „
Roman 28. „
Rebeka 9. ožujka.
Rozika 12. „
Rudolfo 17. travnja.
Razdielj Ap. 15. srpnja.
Roman 9. kolovoza.
Rok 16. „
Ruža 30. „
Ružica 4. rujna.
Regina 7. „
Radoslav 26. rujna.
Rafael Ark. 24. listopada.
Renata 12. studena.

S

Srećko 14. siečnja.
Sebastian 20, „
Slavoljub 18. ožujka.
Soter i Kajus 22. travnja.
Stanislav 7. svibnja.
Sofia Udov. 15. svibnja.
Srećko 21. „
Silverio 20. lipnja.
Suzana 11. kolovoza.
Svatopluk 13. „
Stjepan Kralj 20. kolovoza.
Stjepan 2. rujna.
Serafina 3. „
Slavomir 9. listopada.
Savina 27. „
Svi Sveti 1. studena.
Stanislav 13. „
Semislav 18. „
Srećko 24. „
Svjetoslav 28. „
Stražimir 2. prosinca.
Savo Opat 5. „
Savin 11. „
Slava, Vlasta 23. prosinca
Stjepan Muč. 26. „
Silvester 31. „

Š

Školastika 10. veljače.
Šimun i Juda 28. listopada.

T

Tito Biskup 4. siečnja.
Telosfor Pop. M. 5. siečnja.
Timotija 24. „
Toma Akv. 7. ožujka.
Tielovo 26. svibnja.
Teobald 1. srpnja.
Todor 16. kolovoza
Timotija 22. „
Tješimir 9. rujna.
Toma B. 18. rujna.
Todor Biskup 19. rujna.
Tekla 23. „
Tvrdko 25. „
Terezija 15. listopada.
Trpimir 16. „
Todor Muč. 9. studena.
Toma Biskup 29. prosinca.

U

Uskrs 27. ožujka.
Uskrs. Ponedeljak 28. ožujka.
Uspomena Pavla 30. lipnja.
Udalrik 4. srpnja.
Uspomena Mar. 16. srpnja.
Usjekov. Ivan. kolovoza.
Uršula 21. listopada.

V

Valentin 7. siečnja.
Vinko 22. „
Veronika 4. veljače.
Valentin 14. „
Valpurgo 25. „
Velesil (Lang) 15. ožujka.
Vrelovoj, Svetoslav 27. ožujka.
Vinko, Milica 5. travnja.
Vel. Četvrtak 24. ožujka.
Vel. Petak 25. „
Vel. Subota 26. „
Vitalis 28. „
Vilelm 38. svibnja

Vjekoslav 21. lipnja.
Vilibaldo 7. srpnja.
Vladoj 28. „
Vatroslav 31. „
Verige sv. Petra 1. kolovoza.
Veliko Gospojino 15. „
Veselin 6. rujna.
Višeslav 6. listopada.
Vladislav od Gieln. 22. listopada.
Vilelmina 25. listopada.
Vukovoj 31. „
Vuk 31. „
Vladimir 31. „
Vatrovit 15. prosinca
Vitomir Dinko 20. prosinca.

Z

Zaručenje B. D. M. 23. siečnja.
Zastupljenje Isus. 5. svibnja.
Zlatica 19. srpnja.
Zeferin 26. kolovoza.
Zvonimir 11. listopada.
Zdenko 7. studena.
Začeće B. D. M. 8. prosinca.

Ž

Željko (Desider) 11. veljače.
Žarkoljub (Rihard) 3. travnja.
Žižko, Ezekija 10. „
Želimir 23. svibnja.
Živko 20. listopada.

Turski koledar.

Turci, Arapi i svi Muhamedovi sliedbenici broje po naredbi Kalifa Omara III. — svoje godine, od Muhamedova bjega iz Meke u Medinu, koji se je 16. srpnja 622. godine po porodjenju Isukrstovu dogodio. — Ovo brojenje godinah zove se Hedžra t. j. bjeg. A budući da se je bjeganje u petak desilo, za to Turci petak slave, kao mi nedjelju, i Čivuti subotu. —

Turska godina 1278 svršit će se 26. studena a 1279 počet će se 27. studena 1863 polag novoga ili Grgurovoga koledara. — Turci počimaju svoje dane od nadvečerja t. j. sunčanog zahoda brojiti i zovu jim se:

	Arapski	Turski.
Nedjelja	Ahad	Pazargjujn
Ponedeljak	Esnein	Pazarertezi
Utorak	Salasa	Salegjujn
Srieda	Erbua	Čarsamba
Četvrtak	Kamis	Peršenbe
Petak	Džuma	Džuma
Subota	Sebt	Džumaertezi

13., 14. 15. dan vsakoga mjeseca po Turskom su mnienju sretni dnevi, i tako se u Koledar bilježe.

Turci imadu 12 mjesecah u godini, evo sliedi kako se zovu.

I. Moharem.
II. Safar.
III. Rebi-el-avel.
IV. Rebi-el-aker.
V. Džemadi-el-avel.
VI. Džemadi-el-aker.
VII. Redžeb.
VIII. Šeban.
IX. Ramadan.
X. Ševal.
XI. Džul-kade.
XII. Džul-hadže.

Majčiću Stjepane.

(*Narodna pjesma junačka.*)

Vino pilo trideset Senjanah
Medju njima Ivan Senjanine,
A do njega Bane Kaurine,
Uz koljeno Bana Kaurina
Uz njega je Majčiću Stjepane,
Onda redom ostala družina.
Pa je Banu Ivan besjedio:
Ja borati Bane Kaurine!
„Što neženiš sestrića Stjepana?
Lipo ti je ponarasto Stipo
Nagojio lice i mišice
Dorastao konju i megdanu
Da mu pára na daleko nejma“. —
Na to Bane Ivi besjedio:
„O moj pobro od Senja Ivane!
Davno bi ja njega ožonio
Ali nejma za njega djevojke
Koju bi mu dajo begeniso.“ —
Opet njemu Ivo govorio:
Nešali se Bane Kaurine!
Evo Kotar pun je djevojakah
Svaka će ti za sestrića poći
Već ga samo po istini pitaj
U koju se mladjan zagledao. —
Na te rieči Majčiću Stjepane
U kratko jim ovak odgovara:
„Čujte mene kotarske delije:
Iz kotarah ja se ženit neću
Má ja nigdar žene nevidio.“ —
Tad Stjepanu dajo govorio:
„Nebrini se drago dite moje!
Ja ću tebe mlada oženiti
Baš sekunom Ivan Senjanina; —
Ako l' nećeš dilber Andjeliom
Drugom će te dajo oženiti:
Liepom kćercom Nine od kotarah
Lipom kćercom glavnom Mandalinom;
Ako l' nećeš dilber Mandalinom
Dajidža će tebe oženiti
Lipom kćerkom Crnice Srdara
A naime Anušom djevojkom.“ —
Onda momak tiho besjedio:
„Moj daidža Bane Kaurine!
Rekoh tebi da s' oženit neću
Iz kotarah nijednom djevojkom
Već daleke iz zemlje Rusije
Lipom kćercom Miće Ekmekčie
Ja se š njome oženiti dajo
Jali š njome jal s' drugom nijednom.“ —
Onda njemu Bane besjedio:
„Prodj se vraga i zemlje Rusije
Rusijani hrdjavi su ljudi
Hočeš svoju usijati glavu,
Pa i ja ti u svatove neću.“ —
Onda Stjepo daji besjedio:
„Tri put si se oženio dajo!
Sva triputa iz zemlje Rusije
Ja ti triput išo u svatove,
Sve ti bivo djever uz djevojku
Gdi bi bilo dajo poginuti
Ja bi onda na megdan izašo.“ —
Njem daidža opet besjedio:
„Tam se sine ja ni maknut neću
Jer ja znadem što su Rusijanci.“ — . . .
To ćutio Zlatarević Pavle
Sve ćutio ošindije vezo;
A kada se raztanulo družtvo
Odè Pavle u ravne kotare,
Pa napisa knjigu šarovitu
Ter je šalje Mići Ekmekčiji
U knjizi mu Pavle govorijo:
„Ej ti Mića očim nevidio!

Ili nećeš il nehaješ za me,
A tebi se guja navadila
Tvom bielu dvoru dohoditi
Ljuta guja Majčiću Stjepane
Odvest će ti kćercu u Kaure.“ —
Kad je Mići taka knjiga došla,
On dozivlje kćercu jedinicu
Pa je svojoj kćeri govorio:
„Moja kćeri da od Boga najdeš!
Kani mi se halah i belajah
Nemoj meni jadah zadavati
Kad te uvik ko oči milovah; —
Pa zar neznaš kćerco jedinico!
Oli znadeš pa nećeš da haješ
Da je tebe babo poklonijo
Na Kotare Zlatarević Pavlu
Jer je Pavle junak od junakah
Gospodičić od roda gospodskog, — —
A tebi se guja navadila
Ljuta guja Majčiću Stjepane
Odvest će mi tebe u Kaure.“ —
I djevojka rieč prihvatila
Ter je svomu babi govorila:
„O! moj babo moj očinji vidu!
Sili silu gdi ti goder drago
Mene nigdar prisiliti nećeš
Da ja pojdem Zlatarević Pavlu:
Volim mrtva Majčića Stjepana
Nego Pavla i mrtva i živa.“ —
Na te rieči Mića Ekmekčia
Potrgnuo žestoku kandžiju
Te udara kćercu jedinicu,
Kud ju kuca tud joj koža puca
Iz pod kože vrela krvca vrca; —
Pa već kad je curu ostavio
Onda Mića knjigu nakitio
Te je šalje Bielić Jovanu:
„Ej moj pobro Bielić Jovane!
Brže mojoj pribieloj kuli
Dovedi mi pet stotin drugovah
Roka ti je nediljica danah.“ —
Pa je drugu knjigu napravio
Ter je šalje visokom Stevanu:
„Ej moj znanče visoki Stevane!
Dojdi mojoj pribieloj kuli
I dovedi stotinu drugovah.“ —
Dan za danom i nedilja dojde
Dok eto ti Bielić Jovana
On dovede pet stotin drugovah;
Istom Mića družtvo namirio
Al eto ti visokog Stevana
I on vodi stotinu drugovah. —
Sad jim Mića pravo kazivao.
Rad šta ih je Kuli pozivao. —
Pa Bieliću zatim besjedio:
„Oj Bieliću pobro od starine!
Mi hajdemo u promaju pustu
Pričekati Majčića Stjepana,
A deliu visokog Stevana
I njegovu stotinu drugovah
Stavit ćemo kao gorske vuke
Nek čuvaju kule i avlije.“ —
Pa otišlo družtvo u planinu
A kad došli u promaju pustu
Onda Mića družtvo razredio
Na pet vatar' po stotinu drugah,
A prvi je Mića Ekmekčija
U podnožju visoke planine;
A na vru je Bielić Jovane,
Medju njima do trista drugovah. —
U to doba Majčiću Stjepane
Na vrančiću konju od megdana
Sobom vodi trideset drugovah;
Kad mu družtvo četu opazilo
Medju se je ono govorilo:
Vratimo se bratjo nerodjena
Nerodjena kano i rodjena
Vratimo se i zdravo i mierno
Dok niesmo ludo izginuli. —
Taj je govor Stjepo oćutio,
Pak družini tiho besjedio:
Vratite se moja braćo draga!
Vratite se mene negledajte
Ja se natrag povratiti neću
Dok je moje na ramenu glave — —
Hode momak i zdravo i mierno . . .
Malo bilo za dugo nebilo:
Prvi ga je Bielić ugledao
Pak je svomu družtvu govorio:
„Pustite ga kud je njemu drago
Neka idje niz promaju kletu
Pa odatle do Mićine kule
Da vidimo Stevino junačtvo
Šta će uradit s Majčićom Stjepanom,
Ako li ga Stevo nepogubi
Da je ptica i da ima krila
Nebi perje iznielo mesa
Kamo li će on iznieti glavu.“ —
Pravo zdravo Majčiću Stjepane
Pravo zdravo polju i ravnini
Svega čete s mirom propustile;
A kad bio ka Mićinoj kuli
Tude mu je sreća priskočila
Sve se družtvo opojilo pivom, —
Kad unidje u mermer avliju
Sve pospalo kano i poklano
On poteže od bedrice ćordu
Te izsjeće svu stotinu drugah
Pa mi idje na visoku kulu
Al u kuli liepa djevojka
Procvilila kao ljuta guja:
Moj Stjepane srce iz njedarah
Jesil' davno sviet promjenio?
Zašto li mi nedohodiš mladoj? —
Još djevojka u rieči bila
K njoj unidje Majčiću Stjepane
Pa djevojki rieč besjedio:
„Da si zdravo gizdava djevojko!
Prodj se sada suzah i plakanja
Već hajd samnom ako Boga znadeš
Hajde sada jali već nikada.“ —
Sad se cura čudom začudila
Kak' je zdravo do nje dohodio;
Ništa ipak na noge se skoči
Pa izvede babina goluba
Te uzjaši kô prava delija;
A vrančića Stipo površio
Pak prid curom poljem odtisnuo; —
A kad bili na sred polja ravna
Stade cura momku besjediti:

„Oj Stipane moj očinji vidu!
Jeda znadeš kudgod stranputice
Dabi živi iznieli glave“? —
Njojzi Stipo tiho govorio:
„Sve ja znadem putem stranputice
Al nijednim okrenuti neću
Već ću uprav uz promaju kletu
Na sve čete sam ću udariti.“ —
Opet cura tiho besjedila:
„Poslušaj me moje srce drago!
Dajder da se konjma promjenimo,
Jer kad puknu puške u planini
Pripast će se pretili golube
Pa goluba ustavit nemogu,
Odniet će me moga babe kuli,
Ako ti se i vrančić pripane
Tvomu će me dvoru odnieti.“ —
Nju je Stipo u tom poslušao
Ter se silnim konjma promjenili
Priko polja konje zaigrali
Dok zadjoše uz promaju pustu;
Na prvu su četu udarili
U kojoj je Mića Ekmekčija,
Na njeg puče stotinu pušakah
Bog mu dade rane nedopade
Jer je na njem oklop od čelika
Prikrio je njega i goluba,
Tad i Stipo juriš učinio
Od bedrice ćordu potrgnuo,
Pa izsječe sedamdeset drugah
A tridest mu niz goru pobježe
Medju njima Mića Ekmekčija. —
Još je na tri čete udario
U kojim je po stotina drugah,
Bog mu dao svud je osto zdravo; —
Dok on druge po gorici sječe
Njekog sječe njetko mu utječe. —
Pa i petoj vatri dolazio
U kojoj je Bielić Jovane,
Kad ga Jovo bio zapazio
Svom je družtvu tiho govorio:
Moja braćo i redom družino
Sa sindžirim puca odkidajte
Pripunjujte sjajne dževerdane
Olovo ga raniti nemože
Na njemu je pancier košulja;
Sva družina puca odkinula
Sjajna puca od suvoga zlata
Pripunila sjajne dževerdane;
Opalilo stotinu pušakah
Samo ga je sedam pogodilo
Sedam mu je načinilo ranah
Svaka rana smrti odgovara,
Na svaku se vidi džigerica —
Al se ipak neda savladati
Savladati Majčiću Stjepane
Već potrže ćordu brijatkinju
Pa izsječe svu stotinu drugah
Sam uteče Bielić Jovane —
Al ga goni ranjeni Stjepane
Kao soko lienu smrdi-vranu, —
Kad dostiže Bielić Jovana
Bielić se našav u nevolji
Priko sebe puške oborio
Pak mu tude sreća priskočila
Ter pogodi Stjepana goluba
Pogodi ga u dva oka crna;
Golub pade na zemljicu crnu.
Priskoči ga Majčiću Stjepane
Priskoči ga i dva i tri puta
Dok Jovanu ujagmio glavu; —
Pa eto ga liepoj djevojci
Vas u krvi jnnak ogreznuo,
Pak se skoči u sedlo vrančiću
Curu za se na sape bacivši
Pa pojdoše kroz promaju pustu; —
Onda mu je cura besjedila:
„Oj Stjepane srce iz njedarah!
Zar si junak rànah dopadnuo?
Njoj govori Majčiću Stjepane:
Ja niesam ranah dopadnuo
Već je mene krvca poštapala
Sjekuć mlade po gori junake, —
Tad hodoše dalje kroz promaju . . —
Malo bilo za dugo nebilo
Opet cura Stjepi besjedila:
„Vidiš bolan svoje rane grdne
Krv se sliva vrancu u kičice,
Žao mi je što ćeš umrieti
Sred promaje na draginu krilu
Ljutim ranam gledajder dermana.“ —
Onda momak curi besjedio:
Nejmaš li mi gdigod malo platna
Da uvijem rane grozovite? —
Odmah cura čemer odbulila
Pa od njega načini savoje
Ter mu savi sedam grdnih ranah. —
Kad su došli do studene stiene
Opet momak curi besjedio:
Moja draga vidiš bolest moju,
Skini mene sa konja vrančića
Povali me na jelove grane
Jer se vranca ja držat nemogu, —
Odmah skoči liepa djevojka
Pa nalomi jelovih granah
Po kojima položi Stjepana. —
Bolan Stjepo curi govorio:
Zatjerajder vranca od megdana
Neka idje Senju kamenome
Nebil' vranac haber ućinio
Te s' i mene tkogod spomenuo? —
Tjera vranca liepa djevojka
Al se smjesta klet ni maknut neće
Već ga stoji frka u planini;
Zatim pridje gospodaru svomu
Te je pod njim hendek izkopao
Pak tad kleče na prva koljena
Na se zove gospodara svoga; —
Al je njemu Stjepo besjedio:
„Ah! moj vranče ujeli te vuci
Šta mi roviš po gori hendeke
Šta l' mi klecaš na prva koljena
Kad ja bolan jahati nemogu.“ —
Jedva Stipo rieč dovršio
Strašan stade tutanj niz planinu
Dok zavika Mića Ekmekčia:
Poletimo moja braćo draga!
Ured ćemo zeta dostignuti
Vruća krvca put je poštrapala. —
To začula liepa djevojka,

Pak je bônu Stjepi govorila:
„Moj Stjepane dražji od očiuh!
Šta ćemo mi do bora miloga
Evo babe Miće Ekmekčie
Tko zna šta će s nama učiniti? —
Onda momak curi govorio:
Bježi kudgod draga dušo moja!
Bježi kudgod kroz goru zelenu
Gledaj svojoj glavi utočistja. —
Opet Stipi dieva besjedila:
„Kud ću bježat jadna i čemerna?
Da bi išla u goru zelenu
U gorici nigdi ništa nejma
Umriet ću od glada i žedje —
Da bi išla tvom bielu dvoru
Tvoja će mi mati besjediti:
Kamo Stipo moj sinak jedini
Šta ćeš mi ti nebilo te žive. —
A da bi se mom dvoru vratila
Hoće mene pogubiti babo; —
Već sam misli na jednu smislila
Da od tebe nikud neodlazim
Pa zajedno makar poginuli
Volim mrtva nuz tebe ležati
Nego drugog nedraga ljubiti.“ —
U to doba Mića Ekmekčia
Ugleda se na daleku mjestu
I njegova četa strahovita
S golim sabljam u desnicah svojih
Naglo leteć da pogube Stipu. —
Kada Stipo punca opazio
Kako leti da zeta usmrti,
On poteže šaru pirlitanu
Naslonja je na studenu stinu
U čas pušci živi oganj dade,
Puče puška ko nebesko vrieme,
Šara puče Mića zajauče,
Jer ga zgodi u čelo junačko,
Mrtav Mića crnoj zemlji pade
Mića pade družtvo mu dopade
Pa kad vidje šta j' od Miće bilo
Nasrnuše kao gorski vuci
Svak sa sabljom u desniei ruci —
I kad vidje liepa djevojka
Šta se može časom dogoditi
Od zemlje se na noge skočila
Prah, olovo, puške dobavila
Ter jih puni kao muška glava,
Ona puni Stipo opaljuje
Sve na družtvo mrtva punca svoga
Mrtva punca Miće od Rusije;
Tu se žestok bojak zametnuo
Bih reko se dvie vojske tuku
U sred gore vrh promaje puste. —
Od tutnjave i plaha pucanja
Ode jeka brdim i dolinam
Do kamena Senja i kotarah;
Jeku čuo Ivan Kapetane
Pa govori Banu Kaurinu:
Prijatelju Bane Kaurine!
Velika se jeka razlieže
A prilično od promaje klete
Beli ti je sestrić u nevolji
Tvoj sestriću Majčiću Stipane,
Njegov gruva sjajni dževerdane
Odjekuje šara pirlitana
Može Bog dat da će dobro biti; —
Već letimo što brže možemo
Već letimo što je da vidimo,
Pa komu god pri nevolji bude
Pomoći ga dužnost nam je sveta. —
Tad su oba na noge skočili
Svoje čile konje pojašili
Odletili uz promaju pustu;
Kad već vrhu bili prikučili
Blizu čuše jauk i pucanje,
Tad dvostrukim skokom poskočili
Ugrnuli u jele zelene
Na studenu stienu nabasali,
Kad pod stienom imaš šta vidjeti?
Bolan leži Majčiću Stjepane
Bolan leži na granam jelovim
Bolan leži puške opaljuje
Što mu ih cura neprestance puni. —
Ja kad vidje Ivo Senjanine
I daidža Bane Kaurine
Da je Stipo u takoj nevolji
Navališe na gorske hajduke
Ter jih sjeku po pustoj promaji
I razgone kano ovce vuci. —
Tu množinu glavah odsjekoše,
Mnogi opet gorom pobjegoše
Da se spasi kako koji znade. —
A oni se zdravo povratiše
Bolnom Stjepi i stieni hladnoj; —
Govorio Bane Kaurine:
„Moj sestriću Majčiću Stjepane!
Hajde srcu da Senju idemo
Prihvati se mog siva sokola
Mog sokola pritila kulaša
A ja ću te sa strane čuvati
Da nepadeš, već živ Senju dojdeš.“ —
Bolan Stjepo daji odgovara;
„Hvala dajo na tvomu poklonu,
Metni mene na mojeg vrančića
Znam mu uju on moje jahanje
Čini mi se i držat se mogu.“ —
Pak se od zemlje na noge dignuo
I vrančića svoga pojašio. —
Dok mu Bane opet govorio:
„Moj sestriću Majčiću Stjepane!
Evo kulaš liepoj djevojci
Nek ga jaši kano pašalija
Nek ga jaši ja ću pješke ići
I ljepše je i pristalije je
Neg da ona za nam priskakuje.“ —
Na te rieči kano vatra živa
Planu bolan Majčiću Stjepane,
Te svom daji ovako besjedi:
„Kan se dajo halah i belajah
Nepristaj mi na muke i jade
Jer je lahko pjanu zapjevati
A i tužnoj majki zaplakati
Sit, objestan nerazumiš gladnu
Zdrav čil neznaš što je biti bolnu,
Al znaj ipak vjeru ti zadajem
Dok je moje na ramenu glave
I dok mi je u kotlacu duše
Nedam curi od mene nikuda;
A moj vrančić kao i dosada

Za nevolju dvoje nosit može
Hvala tebi na dobroti dajo. —
Kad to čula liepa djevojka
Hitila se na sape vrančiću
Prihvati se sedla i junaka,
Pa da leti nebu pod oblake
Sa svog mjesta nebi se krenula. —
Tad svi svoje konje pojašili
Kamenom se Senju uputili;
Pravo zdravo Senju dohodili
Pravo zdravo k' Ivanovoj kuli,
Tu počeše hladno piti vino
Vino piti zdravice zdraviti
Sve u zdravlje svakomu junaku
A največma Majčiću Stjepanu,
I njegovoj gizdavoj djevojki. —
Sve ćutio Bane Kaurine
Sve ćutio malo besjedio,
Al od muke šutjet nemogaše
Već ovako zače govoriti:
„Zdravo da ste sva redom družino.
A najviše sestriću Stjepane;
Oj! sestriću Majčiću Stjepane
Velim zdravo al tu zdravlja nejma
Čini mi se priboljeti nećeš
Strašno su te rane obrvale,
Pokloni mi liepu djevojku
Nek mi bude privierna ljuba
Baš četvrta iz zemlje Rusije.“ —
Srdito mu momak odgovara:
„Moj daidža kaurine Bane!
Je si li se mamom pomamio
Ter luduješ ol neznaž šta zboriš
Ili znadeš pak mi jad zadaješ,
Mà što bilo kunem ti se tvrdo
Nedam tebi liepe djevojke
Dok je duše u tielu bolnu,
A kad umrem ni briga me nije
Nek si udaje za koga joj drago. —
Malo zatim vrieme postajalo
Malo vrieme sedam nediljicah
Ozdravio Majčiću Stjepane
Sve sedam mu zacjelilo ranah;
A kad osma nastala nedilja
Tu veselje čudno učinio
Za se vienčo liepu djevojku
Liepu kćercu Miće Ekmekčie;
Svu gospodu zove na veselje,
Svatbu čini tri nedilje danah
Tu se pilo vino i rakija
Vino pilo pjesme izvodile
Od junakah i dobrieh konjah,
Odtud nikla i ova je pjesma
Da se pjeva u sielu družini —
Tko je tužan da se razveseli
Tko je junak da još bolji bude
A tko nije nek nejunakuje
Jer će mu se izkriviti ledja
Pak težko mu tužnu do vieka,
Kô i vuku mesa nejedući
I magarcu s konjma putujući. —
Lahkoj pušci u strašivoj ruci
Dobroj kapi na ćelavoj glavi
Banjojluci dok je u turskoj ruci, —
A mi da smo zdravo i veselo . . . —

Iz sbirke Ivanićanina.

I.

Savila se biela loza vinova
Pokraj toga biela grada Budina.
To ne bila biela loza vinova
Već to bila do dva draga i mila
Koji su se od malena gledali
I zajedno sitnu knjigu učili
A sada si na raztanku govore:
S bogom ostaj moje sunce žareno
Srećno pošo moj mi sjajni mjeseče
Pred tobom je jedna gora zelena
U toj gori bunar voda studena
Na bunaru jedna čaša srebrna
U toj čaši jedna gruda snežena
Kada počne ona gruda kopniti
Moje srce za tobom će plakati.

II.

Oko dvorah u zelenih gorah
U toj gori livada zelena
U livadi kolo uhvaćeno
U tom kolu ljuba Damjanova.
Još govore u kolu djevojke
Jeli čuješ ljubo Damjanova
Danas će ti Damjan poginuti
Poginuti puškom strielovitom.
Što rekoše eto i Bog dade
Puška puče, a Damjan se svali
Damjan pade a ljubu dopade
Na krilo joj liepu glavu pusti
A ruke joj po njedrima pusti
Lake noge crnom zemljom pruži.

Izvadak iz Pridavka „Kronike"

iliti

SPOMENKA

pripećenj od leta po narodjenju Kristuševom MDCCXLIV. do leta MDCCLXI.

Zebran, razložen, i na pervo dan po jednom Mašniku Tovaruštva Jesuševoga.

Štampan pri Cajetanu, Ferencu Härl, preslavnoga Kraljevstva Horvatskoga slovopritiskancu.

1744. Ovo leto nekuliko tjednov videla se je, naimre po noći, jedna nova zvezda, imajuća veliki rep, kakti jednu šibu, proti izhodu sunčenomu.

8. Dan sječna vu Zagrebu, na piacu sv. Marka, med šibiem tekuć, od Orsaga kaštigani jesu vojniki Horvatski koji prez dopušćenja iz Italie domom povernuli su se bili.

10. Vu Zagrebu, na piacu sv. Margarethe, vojniki Horvatski, koj vu Italię Poglavarom svojem suprot se postavljali, dva glave, jeden skupa i ruku, zgubili jesu. Deset drugi to gledeći milošću zadobili. Četernaist pako drugeh, koje dobiti nebi moči, imena pribita na galge vojničke, koje na rečenom piacu od Margetinja do kraljeva za strah, i peldu drugem stale jesu.

22. i 23. Anglianci pod commandum Admirala Matheus na morju Spanjole, i Francuze pobili jesu.

30. Dan sušca vu Parisu Francuski Kralj razglasil je boj suprot Angliancem.

9. Dan maloga Travna vu Londinu Anglianski Kralj razglasil je boj suprot Francuzom.

26. Francuski Kralj razglasil je boj suprot Vugerske kraljice: koja zato taki pod Commandum Devera svojega, Carola Hercega Lotharingie k Rhenussu potoku poslala je Generale Trauna, i Bathjania s 5000. vojnikov. Vu Bavarie ostavivši 30.000 vu Bohemie pako, i Moravie samo nekuliko čet: kaiti po Grofu Dohna segurna za mir včinjena od Kralja Brusianskoga.

17. Dan velikoga Travna Vugerska, i Česka kraljica nazvestila je boj suprot Kralju Francuskomu.

16. Dan klasna, potlam bi bil Herceg Lobkovitz k 25000 vojnikov dobivši 5000 Horvatov, vlezel vu Deržanja Neapolitanska, pozivanje obodvoje Sicilie pod oblast, i obrambu kraljice Česke, i Vugerske razglasil, i od nekojeh maleh mest priet bil, zasel je breg Device Angelske, blizu varaša Velletri, i pretiravši stražu Spanjolsku njega objačil; ali malo potlam pogubil. Pokehdob General di Gages hoteći ga nazad zadobiti, drugo taki jutro za rana iz treh krajev na njega je vudril, ter najpervić Hussare, i Horvate sna, i vina, od Spanjolov ostavljenoga pune, je pobil tak, da iz njih 500, je poginulo, à ne menje polovljeno: potlam pako i pomoć njim od Lobkovica vu treh Regimenteh poslanu razbil, i pretiral.

Okolo Dneva sv. Magdalene Haramia jeden iz Kostanjice (koja

zbog kuge prešestno leto bila je zaperta) domom dojdući nekoja od onud je donesel, i tak svoju najpervić hižu, za tem i druge okolu Siska zatepel: ter tak kužni pomor počel se, na vlastito vu selah *Brestu*, poleg Petrinje, kade više 580 ljudi je pomerlo: *Letovaniću*, *Safine*, *Grede*, kade okolu 160. iz rečenoga betega je ih zakopano: *Jazveniku*, *Drenčine*, i onde bližnjeh. Plebanuš Sasinski onde svojem služeči vumerl je, imenom *Mikula Gallović*. Vu Sisku takai gradu Kapitan i Praefectus grada ovoga *Stanko Pepelko*, Zagrebečki Kanonik i Jasprist preminul, i zakopan je. Gospodin Biskup, *Jurai Branyug*, Časti Banske Namestnik marlivu skerb tak za občinsku hasen, kak i za one nevoljne imal je. Ar ne samo marlive straže, za prepréčiti s onemi sumlivemi selmi vsakojačko pajdaštvo, obderžavati je včinil, nego i betežnem Orszačkoga vračitela *Gabrielli* zvanoga, s drugemi menšemi, je poslal, koj na Drenčine vse vreme jesu obstali. Da pače i vsu hranu betežnikom na Brestu i druge stroške potrebne iz svojega miloserdno je dal, za vse takai druge kruto, kakti občinski Otec, skerbeći se. Ali i presvetla Kraljica, MARIA THERESIA to čuvši za ljudstvo svoje skerb milostivnu je vzela: ter iz Beča tri Vračitele na svoj strošek, i vračtva vsa poslala, ter ljudstvu prikazala. Zmed oveh jeden na *Brestu*, drugi na *Grede* s paidašem, tretji vu *Letovaniću* (kade ov i vumerl je; dva pervi, kakti i od orsaga poslani komaj preboleli su) prebivalje, i s Božjum pomočjum vnoge zvraćil. Plebanuš Selski, iliti pri sv. Magdalene na Selah, *Bolthizar Kerčelić* zbog svoje osebnine tak za duše, kak za tela imenuvaneh sel skerbi občinsku od vseh hvalu je zadobil.

30. Prešli su preko Rhenussa dva Regimenti Vugerski, Horvati, i Panduri s Baronom Trenkom, i potlam po mostu od Grofa Nadasdia napravljenom, i drugeh treh, i drugi vojniki, ter zaseli Francuske linie pri Lauterburgu, i Weisenburgu po vitežkoj Nadasdia ruke, i skerbi. Ali Francuzi, i Bavarussi malo potlam Weisenburg nazad vzeli jesu, i k Strasburgu se spravili, do kojega vendar Husari s Generalom Bernklau jesu zderkavali.

9. Dan Veliko Mešnjaka vu Frankofurtu zavezali su se s Carolom sedmem ovoga imena Cesarom Kralj Brusianski, Kralj Švecki, i Izbornik Palatinski, i druge Nemške Hercege k zavezu ovomu jesu pozvali.

Ov isti dan Kralj Bruzianski vseh Velikašev Dvorianikom vu dvoru svojem prebivajućem na pervo dal je zroke, zbog kojeh pomoć daje Cesaru suprot Česke Kraljice, i to isto njoj nazvestil. Ter kada je to nazvesčal, skupa na tri kraje vlezel je s vojskum 60000. vu Saxoniu, k Bohemie se približavajući, k kojoj vojske i on sam s Brati svojemi po šesteh dneveh je došel. Zahai Kraljica Česka vojsku svoju iz Alsatie vu Bohemiu nazad je potegnula.

10. Poleg zapovedi Hercega Lobkovica General Broun po noći je vudril nad Velletri, vrata varaška oboril, stražu Neapolitansku raztiral, nutre vlezel, vnožinu srebra, zlata, i drugoga blaga pograbil, hiže požgal, konj više 2000 pokvaril, više 1000 odpelal, 9. zastav zadobil, 80. Officerov 70. drugeh 615. zgubil je pako Generala Novati, jednoga Oberstara, 18. Officerov, drugeh pako 753. zvan 170. ranjeneh, i van odišel: kaiti General Andrasi nemu mogel pred jutrom na pomoć dojti; drugač bi bil mesto obderžal, i samoga Kralja Neapolitanskoga s Hercegom Modenskem, koj med tem toga vušli jesu, vlovil.

11. Kraljica Vugerska s Zaručnikom svojem Ferencom od Lotharingie iz Beča vu Požun po Dunaju je dosla, i onde pomoć suprot nepriatelom, svojem zadobila, koja na 20000 slobodneh vojnikov jese računala.

13. Grof Nadasdi imajući blizu

5000. vojnikov Austrianskeh, s Hercegom d'Acourt imajućem blizu 15000 Francuzov pri Saverne varašu, vse oboružne pomoril, i za tem ostavil, cele četiri vure strašno se je bil; ter kad bi mu General Bernklau bil došel na pomoć, dapače i podignul se sam Herceg Carol s vsum desnum Šerega svojega strankum, Francuzi jesu tak na lepom redu k Poltzburgu odvinuli da na putu samo 200 vojnikov jesu pogubili; akoprem on dan pomešaneh 5000 je bilo poginulo. Za tem Horvati, i Panduri vu Savernu povernuli su se, i vu nje Francuzu niednomu od Acourta nuter postavjenomu živeti nesu dali: kakti ni oni Vugrom vu Weisenburgu naidenem.

16. Malo Menšjaka dan Praga Brusiancom jese poddala za sedmemi obsedjenja dnevi, s vsem taborskem dugovanjem. Onde iz Brusiancev poginulo je bilo jedno 50. s Hercegom Fridrihom Gvilielmom Brandeburgom, ranjeno jedno sto.

25. Vsesvečaka dan Pragu od Brusiancev ostavljenu Austrianci nazad dobili jesu, potlam naimre 20000. Saxoncev ovem bi bilo došlo na pomoć.

16. Dan Grudna vu Bruxelle pobožno iz ovoga sveta je preminula Maria Anna, sestra Vugerske Kraljice, Ravnitelica Dolnje Nemške zemlje, Hercegu Carolu Lotharingu zaručena, vu letu svojem 26. s žaloštium vseh dobreh.

Vugerski vojniki slobodni zvani *Insurgenti*, blizu 20000 pod Commandum Grofa Palfia, i Esterhazia, okolu Odre potoka po gornje, i doluje Silesie tekli jesu, i zavieli Troppau, Jagendorff, Ratibor, Opel, i kosel: Nisu iz daleka obseli, i skoro do Wratislavie zderkavali, ter povsud presvetle Kraljice svoje Marie Theresie odluku danu vu Beču pervi dan tekućega Meseca, i zroke za nazad dobiti vsu Silesiu s Glackem deržanjem razglasuvali.

Toisto razglasil je i Herceg Lotharingie Carol, Glavar vse vojske Austrianske po Glackom Deržanju, vu koje s velikum svoje vojske strankum je vlezel.

Nakai s suprotivnem obćinskem pismom 19. dan tekućega meseca danem odgovoril je Kraly Brusianski.

1745. 15. Dan Prosinca General Tüngen Ambergu Stolni Palatinuša Varaš prez velikeh pušak, na koje je čakal, zadobiti nemogući, s 1200 Austrianci, i nekulikemi stotinami Horvatov med tem toga Neumark je obsel, i s takvum pogodbum zadobil, da 1400 njegvi čuvari sužnji postanu. To isto i vu Hemau je včinjeno. Ter tak k Amberge povernuvši se vunju od Cesarskeh, i Francuzov po noći ostavljenu je vlezel, i zimskoga stana nepriatele je mentuval.

21. Sveto iz ovoga sveta preminul je Carolus VII. ovoga imena Rimski Cesar, i popre Izbornik Bavarski. Za kojem Polskomu Kralju, Izborniku Saxonskomu Caesarsku čast Kralj Francuszki je ponudil; ali on nju, veru svoju Kraljice Česke danu ne hoteći prekeršiti, ne hotel vzeti.

1. dan Sečna narodil se je od Svetle Kraljice Česke, i Vugerske Herceg Carolus Josephus.

3. Moskovitanska Carica od Kralja Brusianskoga opprošena, dabi med Kralji vojujućemi mir včinila, je privolila; ali kaiti Česka Kraljica s svojemi pomočniki zbog osebuineh zrokov zato ni čuti ne hotela, pomirenje je ostavila. Turski takai Car vojujuće keršćenike pomiriti jese tersil; ali i on nikai neopravil.

21. Sušca dan pod Commandum Bana Horvatskoga, Generala Bathiani, i Generala Bernklau Austrianski Šereg na polje je izišel: ter Bernklau najpervić po Generalu Trips iz naideneh Pserkirken 800 Bavarusev 300 je vlovil; druge raztiral, i pomoril: potlam pako Varaš vzel, i tverdinu Griesbak, čuvare vu sužanstvo vzemši. Od onde

27. Pri Allersbachu prešel je čes Wils potok, približavajući se k Wilshoffnu Varašu, koga branili jesu 3500 Bavarusev, i Hasov: ter damu nebi

mogli drugi na pomoć doiti, Ban Bathiani poslal je okolu Husare, koi tia i do vrat Landishuta jesu zderkavali, i vse nepriatelske kruharnice med Iserum i Innom zavieli.

28. Wilshoffen obsterli jesu, iz 20. velikeh pušak bili, ter iz jednoga kraja General Broun s Horvati, i Granateri; iz drugoga pako General Bernklau s Temesvarinci med ognjem vu njega s silum vlezli, i onde naidene tak ražali, da Horvate nisam General Broun, gol meč deržeći vtašiti ne mogel, doklam se nesu zatrudili. Dobili su ovde Austrianci 10 velikeh pušak; zgubili voinikov 18 ranjeno je bilo 34 med kojemi i sam General Broune, ter od svojeh preljuteh vojnikov.

4. dan Maloga Travna Bavarusi ostavili su Straubingu, i Kelheim, ter presli k Isare, kam s Hassi, i Palatinci na pomoć proti Austriancem, od Hercega Hildenburgshausen zvani jesu bili.

15. Ban Horvatski pri Varašu Pfafenhoffen pobil je Segura Francuskoga Glavara tak, da iz Francuzov, i Palatincev poginulo je 300 vlovljeno 500. On pako iz svojeh samo 80. je pogubil. Zatem taki Francuzi domom su se spravljali; Palatinci pako, Hassi, i Bavarussi sim, tam bežali, od Austriancev sprevajani tak, da Šereg njihov 40000 kruto na malo je došel. Zakai

22. Maximilian, Jožef Sin pokojnoga Cesara Carola sedmoga i Izbornik Bavarzki, videvši, da nemore suprot stati mogućnosti Austrianske, s presvetlum Kraljicum Vugerskum takov mir je včinil, da s Bavarium sebi povernjenum zadovoljen budući, nigdar nikai već iz Austrianskeh deržav neče potrebuvati.

11. dan Velikoga Travna. Pri Fontenoju Flandrie selu, blizu Dornika, od Francuzov obsedjenoga, Herceg Cumbrie peljajući Augliance Austriance, i Hollande pobil se je s Francuzi od samoga Kralja svojega, i sina njegovoga ravnanemi tak, da je taki onde ostavil velikeh pušak 20 potlam pako i vnoga druga boina duguvanja; mertveh pako, i ranjeneh broil je 7357 Francuzi pako jedno 2000.

22. Dornik, prejaki Flandrie Varaš, na polju obladavcu, Kralju Francuskomu s povoljnum pogodbum jese poddal: potlam naimre Commendant njegov Baron Dort, i po boju pri Fontenoju bilbi ga celeh jedenaist dnevov vitežki branil, i iz 9000 svojeh 1800 pogubil, vu grad prenesel se s ostalemi Vojniki, ter taki od onde, s kaiti gutum vudren, po dopušćenju Kraljevskom, na vračtvo vu varaš povernul se.

4. dan Klasna Kralj Bruzianski pri Fridbergu Austriance, i Saxonce, četiri vure s njimi se bijuć, je pobil, i zadobil velikeh pušak 66, zastav 76 Standarov 7, Bubnjev parov 8, Generale 4 Officerov 200 drugeh vojnikov 7000 zgubil pako med mertvemi, i ranjenemi 1600. Zatem obladani na lepom redu odišli jesu.

24. I Grad Dornikov poddal se je Kralju Francuskomu tak, da iz njega vojniki s dikum bi izišli, naimre s oružjem Obćinskem, s četiremi velikemi puškami, i dvemi mužari; ali ništar manje da nikomu do pervoga dneva Prosinca, leta 1747. suprot nikomu nevojuju. Za tem Kralj vu cirkve Bogu je zahvalil, vernosti prisegu od Gospode vzel, i grad s vsema porušiti zapovedal.

26. General Paperel s Anglianci vzel je Francuzom vu Amerike najbolši grad njihov Capo Bretone; potlambiga bil 40 dnevov obsedal, i vzel njim ladju jednu, koja im je na pomo došla bila s 64 velikemi puškami, i drugem oružjem, drugu pako brašnje i stroška punu. Francuski vojniki s stroškom Anglianskem, i poštenjem vojničkem vu Francusku zemlju jesu prenešeni, i jedno leto proti Anglianoem, i njihovem tovarušem vojuvati nesu smeli.

5. Dan Serpna, kada naimre Ferenc, veliki Herceg Hetrurie, i Vu-

gerskoga Orsaga Skup Ravnitel k-šeregu Austrianskomu je došel, vu Frankofurt putujući, Francuzi iz Nemške zemlje vu svoju pete pobirati počeli jesu, od Horvatov, i pandurov pod Commandum Generala Bernklau sprevajani.

11. Brusianski General Nassau vu Silesie obsel je Neustadt, vu kojega Vugri pobegli jesu bili, vsa mesta popre okolu Nisse vzeta ostavivši, kak berse on s jednum jatum Brusiancev iz Glaca doidući pri Reichensteinu bi se bil njim pokazal, i gde njihov General, Grof Esterhazi s 5000 Vugrov je prebival, ter je nje i od onde, 500 pomorivši, pretiral, do Jagendorffa, i Ratibora sprevajal.

Ov isti dan Grof Lowendahl vu Gandavu Flandrie stolni varaš po loitrah napustil je 600 Francuskeh vojnikov, koj vojnikom Markeza di Cajla put nuter jesu napravili. Austrianski General Molk s ostanki, od razbiteh pri Melle po Cajlanceh, nepriatelom se suprot postavivši vreme je dal Commendantu Varaša vu grad s voiniki Anglianskemi 700 potegnuti se, koi vendar pó četireh dneveh poddati su se morali zvun jedne čete Dragonerov, koj s mećem ćes sredinu nepriatelov put susi napravili, i k svojem odišli. Dobilisu ovde Francuzi vnožinu veliku melje, brašnje, pušak velikeh, i drugoga oružja za 8000 ljudih oboružiti: kai za jeden million jese preštimavalo. Za tem taki

18. Markez de Souvre vu Brugu Flandrie varaš ćes odperta vrata je pušćen: i k tomu Damum taki zaseli jesu Francuzi.

19. Grof Lowendahl od Kralja Francuskoga poslan obsel je Ovdenardu, i med tremi dnevi s takvum pogodbum zadobil, dabi Anglianci bojni sužnji bili, prenešeni vu Lille; Hollandi pako poleg svoje volje odišli, kam bi hoteli; ali vendar jedno leto suprot Francuzom nevojuvali. Ter tak Francuzi nad vsem Flandrianskem deržanjem, skoro do vrat Bruxellanskeh, gospoduvali jesu.

2. Dan Veliko Mesnjaka Spanjoli, Francozi, Neapolitanci, i Genuesi vzeli su najpervić vu Lombardie grad Seravalle, i vu njem Austro Sardiance sužnje vučinili.

8. Kulikan Persianski. Glavar vu Asie je Turke potukel, i njim vse velike puške, i robu vojničku vzel, iz njih više od 5000 polovil.

9. Herceg d'Acourt Dundermundu pred dvemi dnevi obsedjenu biti je počel, i med šestemi dnevi nju zadobivši Hollande slobodne pustil, druge pako stražane sužnje včinil.

14. Commendant Tortone varaša Lombardie, kojega Grof de Gages jur pred desetemi dnevi je bil obsel, i včera biti počel, prenesel se je s vsemi vojniki, i stroškom bojnem vu grad, ter nepriatelom prez vsake pogodbe varaš pustil, koj taki veliku sumu penes jesu potrebuvali; ali nju nemogućem varašcem brojiti kraljevski Herceg Don Philip je oprostil valujući, da ne ova deržanja robit, nego branit došel.

20. General Nassau s vojniki, i velikemi puškami objaćen obsel je Kosel, verli pri Odre potoku varaš: za desetemi dnevi počel ga je biti, i taki za četiremi dnevi vzelga je, i vu njem 2800 Vugrov za sužnje dobil.

23. Grofu Lowendahl Ostenda prejak varaš, imajući 4000 vojnikov jako okolu tverdine, i na morju četiri bojne barke, ter s vsem za boj na celo leto preskerbljen, za dvanaistemi obsedjenja dnevi s takvum pogodbum Francuzom jese poddal, dabi njegvi braniteli na Austriansko deržanje s poštenjem voiničkem odišli; drugi pako s svojemi pravicami nutre slobodno obstali.

1. Dan Malo Mesnjaka Herceg Carolus Lotharingus s 12000 Austriancev obzel je Neustadt, ter med malemi dnevi od Brusiancev porušenoga, i ostavljenoga zaviel.

3. Neuport varaš takai Francuzom poddal se je, i njegvi braniteli bojni sužnji postali jesu.

9. Markez Vieuville, General

šerega Neapolitanskoga, poslan od Grofa d'Gages Placentiu je zasel: potlambi vu nju znevarce Michelleti čez zid od strani Fodeste vlezli bili, i Sardinski vojniki vu grad se bili prenesli. Zato ljudstvo dugo življenje Don Philippu je nazvešćalo; Commendanta pako Bonaud, Grofa Capris, Kraljevske komore Glavara, i njegvoga Adjutanta Cervini arestuvali jesu, doklam iz Casse Sardinie Kralja ne naplate duge za jakost grada včinjene.

12. Grad Placentinski Markezu Vieuville s povolnjum pogodbum jese poddal. Zatem Markez taki išel je vu Parmu, vu koju s jednakum lehkotum je vlezel i s velikem ljudstva, pod oblast Spanjolsku nazad dojti želečega, veseljem; potlam naimre Austrianski 800 vojniki, pred jednem dnevom, bibili vu Mirandulu odišli.

13. Markez Ferreri, Commendant Tortonskoga grada, potlambiga bil skoro jeden Mesec junački branil, ter od Sardinskoga Kralja znamenje buduće na skorom pomoći dobiti nemogel, s takvum pogodbum Groffu de Gages je izdal, da vojniki pošteno vu Torin oditi mogu, niti jedno leto proti Spanjolom, i njihovem tovarušem vojuvati.

Ov isti dan Ferenc veliki Herceg Hetrurie, i Vugerske zemlje Skup Ravnitel vu Frankofurtu od Izbornikov vseh s jednem hotenjem, zvan Kralja Brusianskoga i Palatina, za Rimskoga Cesara je izebran; četerti pako dan Lukovčaka, to jeto na svoj god korunjen na oči presvetle Zaručnice svoje Marie Theresie, Vugerske, Hrvatske i Česke Kraljice.

22. Markez Vieuville nazad k Šeregu Gagesevom dojdući, potlambi ipak bil poslan vu Paviu, nju po noči je zasel.

30. Pri Trautenau Austrianci od Brusiancev pobiti pogubili jesu 4000 vojnikov, pušak velikeh 21. Regement jeden, i jeden Batalion vlovljen. Zval se je ov harc Sohr.

Ov isti dan General Nassau pobil je Vugre pri Lobšizu, i potlam pri Jagendorffu vnoge sužnje včinil: Kruharnicu veliku zadobil, ter nje tiai do Moravie tiral.

6. Dan Lukovčaka Marešallus Maillebois obsel je Alexandriu Sardinie varaš, i med šestemi dnevi s pogodbum od Biskupa mesto Commendanta, koi vu grad s vojniki, i bojnem duguvanjem je prešel, včinjenum je vzel, i voinike Francuske nuter postavil. Grad još na dalje branilse je.

8. Ath varaš od Francuzov dvanaist dan obsedjen, porušen, i požgan, Commendant njegov Grof Wurmbrandt od Biskupa, i drugeh najvrednešeh varašcev napeljan je izdal s takvum pogodbum, da ostali od 1200 vojnikov s poštenjem vu Bruxellu bi odišli. Ter tak vsu Kraljičinu Flandriu za dobro zimuvanje Francuzi jesu zadobili, i Kralj njihov vu Paris s sinom jese povernul, gde s velikum dikum je bil priet.

17. Grof Gages s štuki od Alexandrie dopeljanemi počel je biti Valenciu Sardinski varaš, ter akoprem poslani od Sardinie Kralja 500 vojniki srečno vu njega vlezli jesu, i nekoje srečne izkoke iz njega vučinili, i od velikeh desgjev šest dan branjeni jesu bili; ništar manje za dnevi četirinaistemi poleg zapovedi Kralja svojega velike puške zabili i po megle k šeregu njegovomu došli jesu, 200 samo vojnikov vu varašu ostavivši, koj s varašem taborski sužnji Spanjolom postali jesu.

Ovo leto 1745 poleg naredjenja Diete letta 1641. Grof Šandor Patačić, Cancellarie Vugerske vu Beču Consiliarius, kako na ovo odlučen, od vnogo let prošeno, znović podigjnenje Slavonskeh Varmegjih, tri onde Varmegjie, naimre *Sremsku, Verovitičku.* i *Požežku* podignul, i napravil je. Kojem svoje lastovite, kako ozavamo, Supremus Comeše, i Vice-Comeše, i druge častnike postavil, i dal je. Naimre *Sremske* Varmegjie Gdina Barona Marke Pejačevića. *Verovitičke* Grofa Ludovika Patačiča, *Požežke* dan bil je Administrator Baron Lazlov

Vajay, potle pako vučinjen bil je Supremuš Comeš Grof Petar Keglević. Po ovom izdignjenju dole hajduki prestali su, i vnoga su vučinjena dobra. Rečene Varmegjije Banu Horvatskomu vu občinskom ravnanju podveržene su, tak, da vu Horvatska Spravišća, pošiljati bi morali.

1746. Ovo leto Jožef Friderikus Saxonie, i Hilperusie Herceg, ter Štajerske, Koruške, Krajnske i Horvatske zemlje Commendant, poleg zapovedi presvetle Kraljice Generaliu Karlovečku tak je naredil, da ne samo domovinu vu krajine od Turčina braniti, nego takai vu potreboče vojuvat van iziti bi mogli.

Ovo isto leto vekša Vugerska i Horvatska vojska vu Italiu je poslana. Ban pako Horvatski Karol Bathjani s Grofom Traunom do Rhenusa potoka Francuze je pretiral: ter vu dolnju Nemšku zemlju poslan, i vsemu Kraljevskomu Šeregu prepostavljen Francuzom vitežki je suprot stal.

Ovo isto leto zapovedala je Kraljica po svojeh Nemškeh Deržanjah dvoju daću, za boj potrebnu: jednu od premogućnosti naimre stoti novec od vsega vsakoga imetka, pod kaštigum duplitne daće, ako bi koj vu precenjanju kaj bil zatajil, ali zamučal. Druga daća potrebuvala se je od glave tak, da od svoje glave dati vsaki Herceg mora 600 Rh. Menši Cavaleri Rh. 400 ali 200, Svetovnik prost Rh. 400, pri ravnanju budući 200 Sekretar Rh. 50, Tergovec Rh. 75, Mešterski človek Rh. 6, Officieri vojnički poleg njihove časti, kakti General Rh. 400, Kapitan Rh. 50 etc. Biskupi, i drugi veliki Poglavari Duhovni Rh. 600, Kanoniki, i Plebanuši Rh. 25, Redovniki (zvun četireh Redov petlajučeh, i vojnikov prosteh) Rh. 3 Ženske glave kakti i mužke; děca pako vsa skupa kuliko i mati. Iz ove daće jedno pet millionov vsako leto spraviti se more.

17. General Bernklau s 600 Horvati, i 300 husari pri Zigoli Španjolè je pobil, i vnoge vlovivši raztiral. Iz njegveh samo pet je mertveh ostalo; dvanaist pako ranjeneh bilo.

27. Presvetla kraljica je zapovedala, da srimska, i dolnja Slovenska zemlja s gornjum Horvatskum zemljum složi se, ter Banu Horvatskomu podloži. Zato najpervić stanovito deržanje za krajnske vojnike je odlučeno: zatem drugo deržanje s Valkovskem kotarom na tri kneževine Srimsku naimre, Verovitičku i Požežku je razdeljeno, ter Banu Horvatskomu, španom i vice španom svojem podverženo.

6. General Andlau pri Placentie s Horvati, vzel je Španjolom grad Montechiari, i brojivši svoje mertve 2, ranjene 11, ter ostavivši jaku onde stražu, s 312 sužnji k šeregu jese povernul.

1747. 14. Dan prosinca pod kommandum Generala Markeza Botte Horvati pak su pri Genue Bokettu zavieli, i vse suprot stojeće ali pomorili, ali raztirali (ter General sant Andrea bežeće tiravši 200 hiž je požgal i porušil) kada naimre drugi Austrianski vojniki na desne ruke Rosiglio; na leve pako Gjovi jesu obladali.

5. dan velikoga travna narodil se je od presvetle kraljice Vugerske i Horvatske tretji Herceg, i na kerstu Peter Leopold itd. zvan.

Ovo leto Varaždin jako je pogorel, i kvara vnogo od ognja onde bilo je.

Vu Zagrebu Theologia spekulativa je pričeta, i podigjena po skerbi slavnoga kaptoloma Zagrebečkoga. Takai vu Beču od kraljice Akademia, koja Collegium Theresianum zove se.

1748. 28. Maloga travna, kak sveto živel, tak i sveto iz ovoga sveta s velikum vseh dobreh žalošćum je preminul, vekivečnoga spomenka biskup Zagrebečki, Juraj Branjug, Opat od Topuske, banske časti kraljevski namestnik, iliti Lokumtenens i svetlosti kraljevske tolnačnik. Rodil se je on bil leto po narodjenju Kristuševom 1677. 11. dan vsesvečaka od poglaviteh roditelov na ratkajskom, vu hiže

otčinske; vu menše škole vu Zagreb došel leto 1688. kadi potlam bi bil Rhetoriku zveršil, leto 1695. vu Horvatski collegium v Beč je poslan, i onde redovničtvo prijemši filosofiu s osebuinum od navuka, i kreposti hvalum, pod Patrom Ignatiem Querk iz Tovaruštva Jesuševoga jese zvučil. Od onde, od svoga poglavara, poleg navade onoga collegiuma, izpisan s rečmi ovemi; *majorem charitatem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis*, vu Bononiu poslan vu Theologie imal je navučitela glasovitoga, potlam kardinala, Ludovika Gotji: i leto 1702. vu biskupiju Zagrebečku povernuvši se mešnik postal je, i na dan pohadjanja B. D. MARIE pervu svetu mešu Bogu alduval. Zą tem na zlatarske fare pravoga Evangeliumskoga pastira čast, i dužnost sveršavajuć leto 1708. vu stolne Zagrebečke cirkve kaptolom je prenešen, i kanovnik postavljen: Jašprišt potlam začešenski: za tem Kalnički: odkud leto 1723. vu Prage od Carola Vugerskoga i Horvatskoga kralja 20 dan veliko Mešnjaka Zagrebečkem biskupom je imenuvan, i leto 1728. 7. dan sušca posvečen. Takov i tulik bil je, da kreposti od sv. Paula izpisane vu njem zveršene videle su se. Vučen, tih, ponizen, milostiven, darežliv, krotek, ljublen, pobožen, skerbliv za cirkve, mešnike, siromake, orsag: veran kraljem, domovini: marliv vu posleh, vsem vsa včinjen, ter vu letah glada, vojske i kuge, da dobrote njegove glas nedokončase, akoprem po terplivnosti velike, vu goruče vere, ufanju i ljubavi božje, po prieteh sv. sakramenteh, vu letu starosti svoje 73. na vekivečno življenje je prenešen.

13. Velikoga travna od presvetle kraljice Marie Theresie za biskupa Zagrebečkoga imenuvan je Gospodin Baron Ferenc Klobušicki od Zetteni, drugač biskup Erdelski.

Ov isti dan i drugeh već častnikov je postalo. Naimre Grof Juraj Erdödi postal je, kak veli se *Judex Curiae Regiae*, na mesto Grofa Jožefa Esterhazi od Galante, negdašnjega Bana Horvatskoga, koj vu Požunu pred tremi dnevi je bil vumerl. Grof Anto Grašalković postal je Komore kraljevske Požunski *Präses*; na mesto kojega *Personalis* G. Juraj Fekete. Ovoga pervešu vu Bečke Vugerske Cancellarie čast Tolnačniku zadobil je G. Anton Somsić. Kak berže G. Ban Horvatski, grof Karol de Battian smert svojega vu časti namestnika, Juraja Branjuga je začul vu *Hollandie*, kade kakti marešal kraljevske vojske bil je kommendant, taki grofa Ludovika Erdödia, za namestnika svoga je izrekel. Kaj Vugerske vu Beču kancellarie ne bilo povoljno: zato oblast ovu bansku vu dvojnost je postavljala, doklam sama presvetla kraljica rečenoga grofa Ludvik Erdödia za takvoga je spoznala, i svoj njemu sverhu toga odluček na koncu leta dala.

25. Serpna dan po vse Europe videlo se je o pol dan merčanje sunca. i terpelo je tri vure, m. 16.

14. Za mirom i složnošćum vu Aquisgranu med kralji vre osem let, i po smerti Karola VI. Cesara borećemi se včinjenem i dokončanem, Horvatski iz banske krajne vojniki iz tabora domov povračajući se čez Beč, pod ravnanjem Glinskoga kommandanta G. Juraja Pogledića, na polju med Bečem i Šembrunom, pred vsem kraljevskem i cesarskem dvorom, i istoga cesara Ferenca I. i kraljice Marie Theresie i drugeh Hercegov i velikašev i puka Bečkoga vnožinum, napredek soldačtva svoga vu ognju izkazali su, i od vseh hvalu zadobili tak, da on isti dan ne samo vu Šembrunu, letnom kraljice prebivališću, Officeri Horvatski gošćeni su, i kommendant G. Pogledić zlati lanc dobil je, nego drugi za tem dan vsi GG. Officeri zlate gjulencie prieli jesu po Vugr.-horv. kancellariušu, grofu Leopoldu de Nadašd: kakti G. Boltizar Busić i Mikula Gerlečić. Po G. Klefeldu pako drugi vsi Officeri, da pače i prosti vojniki vsi nadeljeni jesu bili: Koj G. Wenceslav Klefeld, koj gore

nje je tak dobro soldačtva navčil, veliku hvalu je imal i potlam vu Horvatsku zemlju je kako Oberst-Lieudenandt poslan, za razširiti vu banske krajne soldačko obderžavanje. Ovo dugovanje i prikladnost Horvatov na obderžavanje soldačtva tako banu, kako i Orsagu izpisana bila su i zapovedano od dvora kraljevskoga, da ovo isto i vu Zagreb dojdući imaju Horvatske Gospode izkazati. Ljudstvo po hvale vu Beču zadobljene, i po prieteh dareh, tak se je genulo, da novo ravnanje je želelo. Ovo isto i Horvatske Gospode po g. Banu jako preporučeno bilo je, kojemu za izpuniti volju niti orsačkoga spravišća nesu potrebuvali, ali čakali; nego nekuliko vu *Conferentiu* kak velimo, jese ih spravilo, ter iz nje obznanilo, da kruto vsi žele i prose, da red vu krajnah poleg novoga, kak veli se *Regulamenta* napravi se. (!) Kaj dvoru kraljevskomu i g. Banu kruto povoljno bilo je. Kajti pako za tulikeh Officerov zderžavanje plača velika bila bi potrebna, da banske krajne orsagu ostanu, odkud bi mogla biti, g. Ban znati je hotel. Nakai njemu beše odpisano; da ako polovica harmic da se: ako, koj do sada nesu plačali, budu štibre poddani: ako od kommendantov hasni krajnske odtergnu se: ako se novi dimi naprave i plača znaide se. Koja da *naj budu*, zapovedano je.

25. dan Vsesvečaka marešal i ban Horvatski, grof Karol Bathjani vu Beč jese povernul s velikum vsega dvora radošćum i malo potlam, osim naimre dan grudna razglašen je *Praefectus dvora*, korune Hercega, naimre Jožefa i ov njemu izručen je. Zbog nove ove i prevelike časti g. bana od vnogeh štimano je bilo, da drugoga bana bu potrebno, koj bi vu Orsagu prebivati poleg Artikulušev dokončaneh mogel i za novi vojnikov Regulament odredjena zveršiti: drugi ništar manje sudili su, da bolje za Orsag bude, ako obderži se ov isti Ban. Zakaj i ablegate svoje k njemu poslali jesu, koj bi ga pozdravili, ter da čast bansku nadalje obderži, i odredjena izpuni, prosili.

1749. 1. dan klasna vu Zagrebu jese počela Kommišia za prevideti, i poleg mogućnosti vse budi sile, budi tuženja, koja Orsag proti Varaždinske Generalie je imal. Od strane Orsaga grof Ludovik Erdödi, banov namestnik, od strane pako vojničke grof Beneventus Petazzi general vu glavah na nje bili su. Drugi pako vnogi od obodveh stran, kaiti jim je bila oblast kaj suditi i naravnati taki po pervom odredjenju odneta, vu samom tužećeh se poslušanju i med sobum odgovaranju dugo vremena zaderžavali su se, i po vnogeh spisanju razišli.

21. Vu Vratislavie tresk opal je vu 60000 funtov puškenoga praha; koj vužgan okolu 400 peršon je pomoril, vse okolu porušil i vsemu skoro velikomu varašu strašni kvar zavdal. Nad kojem smilujući se kralj Brusianzi po vseh svojeh deržanj cirkvah za kvarne dare pobirati, i njim iz kraljevskeh magacinov potrebna dati je zapovedal.

6. dan veliko Mešnjaka Ferenc Tausy stolne cirkve Zagrebečke stareši kanonik, Jašprišt Gorenski i Prepust svetoga Januša de Develik od presvetle kraljestva Horvatskoga, stolice Bosnanskem biskupom imenuvan, i presvetle stolice apoštolske potverdjenje. Ter to na mesto Petra Bačića, zvanoga Bakića, koj osmi dan serpna je bil iz ovoga sveta preminul.

16. dan malo Mešnjaka Horvatskoga Orsaga spravišće vu Zagrebu jese počelo, vu kojem zvan banskoga Lokumtenenta, i vnogo gospode, biskup takai senski i bosnanski bili su, ter vnoga i velika dokončali, naimre za priete i dvoru kraljevskomu obznanjene voiničke Regulacie. Vu ovom zadnić poslu od strani Orsaga poslani su vu dvor kraljevski grof Krištof Oršić, Vice-Ban Januš Rauch, i table judiciarske assessor Jožef Magdić; od strani pako stolne cirkve Zagrebečke i ljudih njejneh sam vu glave g. bis-

kup i dva kanovnika, naimre Wolfgangus Kukuljevič i Balthazar Kerčelić: koji više od treh meseca vu Beču bili su.

16. dan Lukovčaka vumerl je grof Peter Keglević vu 27. letu starosti svoje, i čast njegvu supremuš komeša vu Varmegjie požežke od dvora zadobil grof Ludvik Erdödi, banov namestnik.

Vu križevečkom takai varašu bila je kommišija, koje *Praeses* bil je baron Štefan Patačić: Njemu pridani g. Januš Rauch Vice-Ban, i g. Januš Juršić tabule judiciarie assessor. Ovi prevideti su morali zroke vse, i načine bili se, i kak iz dveh, gornjega i dolnjega varaša, svoje zoseb magistratuse imajućeh, jeden varaš napravil poleg tulikeh artikulušeh; ali pak vu pervom stališu obodva ostavili?

Vu Petrinju, generalie Varašdinske gradić još od leta 1736. od Hercega Hildenburgshausen zapuščenu general Marquier poslal je kapitana Janka Habianec, koj vu nje jedno vojvodstvo je podigel, dabi pod bansku krajnu, kakti zapušćena, nedospela.

Oberst - Leudenandt Venceslav Klefeld za banske krajne na red postaviti iz Beča je došel, i vu Zagrebu se nastanil.

Ovo leto vu Horvatske zemlje puti občinski od Karlovca i pri Zagrebu napravljati pričeli su se.

Vu Londinu jeden vkanitel razglazil je bil, da hoće po coprie vu jedno stekelce vlesti, na kojega vidjenje ljudstva pozvanoga vnožina velika na znamenuvani theatrum jese spravila, bolša mesta drago plačajuć. Ali nut! potlam bi bili zvedlivci vnogo vur čakali štimanoga Copernika, razmeli su, da je skočil s dobljenemi od njih obilno penezi, ter nje vse vkanil, začerlenjeni vsi s dugem nosom, med špotlivem zvuna čakajučega puka fučkanjem, razišli su se: i poleg toga vstiske nekoj palicu, nekoj meč, nekoj kapu, nekoi i barovku pogubili.

1850. Na koncu prosinca iz Beča gore imenuvani gospoda ablegati orsački povernuli su se, i Orsagu dan od presvetle kraljice Marie Theresie *diploma* donesli: zbog česa občinsko Orsaga spravišće taki po banske tabule, za mesec sušec bilo je obznanjeno. Njega vojnički stališ nehoteći čakati, taki vu sječnu mesecu banskeh krajnove regulaciu vu Zagrebečkeh orsačkeh hižah s velikem veseljem je obznanil i razglasil pred grofom Locumtenensem, general Petazi i vekšinum Gospode Horvatske. Naimre, da vu rečeneh krajnah budu dva šeregi Pervi Glinski; drugi Kostanjički. Glinskoga *Oberstar* postal je baron Štefan Patačić: *Oberst Lieudenandt* g. Baltazar Busić i skup Zrinski kommendant; *Oberst Wachtmešter* g. Wolfgang Jellačić, i g. Mikula Gerlečić skup i Granaterski kommendant. Pri ovom Šeregu zlata Officerom; prostem žuta žnora za razlučavanja znamenje je odredjena. Kostaničkoga pako Šerega *Oberstar* včinjen je g. Juraj Pogledić; *Oberstlieudinandti* grof Krištof Oršić skupa i Jesenovečki kommendant i baron Adam Patačić, Kanovnik Zagrebečki i Jašpršt Gorički, skupa i kommendant Dubički; (ar da vu rečenoj Dubice vsigdar jeden zmed kanonikov bude s čašćum Oberstleudenandta, dokončano je) *Oberst Wachtmešter* g. Laslov Plepelić. Ovoga Šerega Officerom sreberna, prostem vojnikom bela žnora je odlučena. Ovem Šeregom svojeh 18 kapitanov, ovuliko pervešeh leudenantov i pod ovemi tuliko dano je i drugi, kako i vu drugeh vsakeh regimenteh officeri. Da sami krajnci opravljaju se, i mondur plačaju, je dokončano. Zmed obodveh oveh regimentov da 600 konjanikov bude, napravljeno je, kojeh *Oberstar* včinjen je g. Gabor Škerlec, i pod njim drugi officeri.

Vu sušcu mesecu spravišće orsačko vu Zagrebu bilo je. Vu njem donešen diploma orsagu je izručen. Iz kojega med drugemi videti je bilo, da ban Horvatski imenuvaneh noveh Šeregov vekivečni Ladavec je. I kajti

za plaču poleg časti vsakoga vu ovom spravišću odredjenu skerbeti je bilo, novi popis, i njegov način bil je odlučen, ter g. Januš Bužan, kako novi orsaga Pagadur vu Beč poslan, da dokončana banu obznani, i s komorum za odlučenu stran plače vojnikov pogodi se.

Postavljeni novi Šeregu offfceri vu orsačkeh hižah. soldačke, kak govore, *muštre* včinili jesu od poslanoga iz regimenta Molk g. Antona Zetviz. Za stalni pako Loger g. Kleffeldt potrebuval je ali Zagrebečko; ali med Lekenikom, Dušicom i Gredum polje; kaj nemogući zadobiti, priliku vzel je za Petrinju opravljati i nju za ove nove šerege prositi.

29. dan sušca, na sam Vuzem kanoniki stolne cirkve Zagrebečke, poleg dopušćenja i privilegiumov Quadratuše vižnovate nositi počeli su.

3. dan serpna presvetla kraljica Vugerska i Horvatska, s presvetlem cesarom, bratom njegovem Karolom, sestrum njegvum Charlotum i s svojum najstarešum kćerjum Marium Anum, sprevajana od vnožine Hercegov i drugeh velikašev iz Beča išla je vu Optuj: kade jedno jutro iz grada izišla je napolje gledat nove dva regimente Horvatskeh vojnikov, oboružneh pod generałom, grofom Bathjaniem, banom Horvatske. Popol dan pako izišla je na blagoslov dveh Horvatskeh štandarov (kojem pervi čavel sama je zabila) i mešu popevanu, po Zagrebečkom biskupu Ferencu Klobušitski, posluhnula, ter trikrat iz pušak od Horvatov pozdravljena i od generala Batjania sprevodjena jese vu grad k obedu povernula, drugi pako velikaši s generalium pri Šeregu na obedu ostali jesu. Tretji dan ipak k Šeregu došla je, i gledala, ter pohvalila novi dveh rečeneh regimentov, tak vu kratkom vremenu popaden, vojnički navuk. Zakaj nje i darežlivo nadelivši ćes Gradec Nemški vu Beč jese povernula.

3. Grof Karol Batthjani ban Horvatski zaderžal se je vu Ptuju i onde s gospodum Horvatskum *konferenciju* deržal. Ovde včinjen je oberstar Glinski bratić banov, grof naimre Adam de Bathian, na mesto barona Štefana Patačić, koj na koncu velikoga travna ufajući se poleg obečanja kaj višega zadobiti, zadobljenu oberstaru je izručil, i kommišariju orsačku krajnsku prijel. Oberstar takaj Kostajnički g. Juraj Pogledić svoj Šereg je dobrovolno (pod zaderžanjem nekaj iz plače do svoje smerti) g. oberstaru Klefeldu izručil. — —

1751. 1. dan sušca počelo se je vu Zagrebu orsačko spravišće i do 26. dneva terpelo zbog vnogeh poslov. Med drugemi: vu dietu od strani orsaga odlučeni bili su g. table judiciarske praeses Bolthisar Magdalenić vu tablju, kak govore, pervešu; vu drugu pako, iliti med poglavite, zvun Horvatskoga meštra Adam Naišića, g. Jožef Magdić table judiciarske assesor i g. Jožef Rafai Zagrebečke Varmegjie Vice-Komeš, koj malo pervlje iz Senja jese povernul, kade kakti kommišar kraljevski celo lainsko leto bil je.

24. Pobožno iz ovoga sveta preminul je Januš Palfi, negda najvredneši ban Horvatski, sada pako Palatin Vugerski i vitez najglasoviteši.

27. Iz Vugerske i Horvatske gospode vu Požunu zebrani 50 velikaši presvetlu kraljicu svoju iz Beča vu Požun na dietu, iliti vseh orsagov, pod korunum Vugerskum budučeh spravišće, pozvali jesu, od Nadaždia kraljevskoga kancelarijuša onde gošćeni.

10. Vu Zagrebu zbog razpučenoga oblaka vnogi ljudi jesu se potopili i hiže nekoje porušene.

11. Vu Požunu počela se je Dieta i za Palatina zebran grof Ludovik Bathjani, brat bana Horvatskoga. Zatem poleg poželenja presvetloga dokončano je deržati 30000 vojnikov vu orsagu Vugerskom za njegvu obrambu. Mesto milliona vendar i 200,000. Raniskov zverhu letne dače prošeneh, komaj 500.000 na vsako leto dati je

odredjeno, ter i to tak, da rečenem vojnikom nikakvi stroški od orsaga nebi se davali.

26. Na Hrasčine, imanju g. grofa Draškovića, biskupije Zagrebečke, po pol dan o pete vure iz jasnoga bolje, nego oblačnoga zraka s velikum germljavicum kakti strele na zemlju opali jesu dva głobusi železu s bruncom mešanomu spodobni. Jeden vagal je 72 funta, drugi funtov 16. (u Beču su)

1. dan klasna pod ravnanjem Theodora Khiug i popa Filipa Terbuhović banska krajna pri Komogovine skupila se je: officeri vu grade pobegli, zaperli se i sami straže obavljali. Kak berže toga glas vu Požun je došel, taki vu krajne poslani bili su grof Locumtenens, baron Adam Patačić, oberstleidenandt Dubički i kanonik Zagrebečki i Bolthizar Kerčelić, takaj kanonik Zagrebečki, zbog ljudih biskupoveh, da se nebi krajnšćanom priložili. Vu Hrastovicu spravivši se, na samo Petrovo, nekoje Zrinjaue od Komogovine poslane, čuli su. Odkud grof Locumtenens, baron Patačić i auditor g. Ferenc Kušević, s ljudmi biskupovemi, kakoti i s konjaniki krajnskemi, objačeni vu Kostajnicu išli su. Od ovde baron Patačić s relatium vu Požun je odišel. Zatem 20. dan tekučega meseca Karlovečki general, baron Šercer na gore s nekulikemi jezermi jese postavil, kamo i Klefeld iz Kostajnice s konjaniki koj vernost jesu prisegli, je došel, i vnogi drugi. Ovde kada pripravljali su se, da bi krajnska sela palili, marešal general Kheil s vsum cblasćum, i s regimentom Molk iz pričetka veliko mešnjaka je nadospel, koj vseh kommandu prijemši pervić pri Petrinje jese zaderžaval, kade Krainšćani jesu protesterali, dabi oni bili zpuntali se, i toga zroke vnoge dali. Zato Kheil vu Četertkovec jese prenesel s Šerzerom i Kontendorfom Molkovoga regimenta oberstarom: gde čuvši stranke sudil je, da puntari nesu, nego malkontenti, zakaj silu im nikakvu ni činil, šest vendar zmed njih na smert je obsudil. Theodor Khiug po Mikašinoviću napeljan i vlovljen njega oberstleidenandta vu generalie Varaždinske, koja takai onde bila je, je napravil; sebi vekivečnu vuzu (akoprem pokazati jese tersil, da već službe i hasni vu Komogovine je napravil, nego kvara, i nevernosti) je zadobil, i vu nju odpeljan; sekretar pako njegov Filip Terbuhović iz krain, i orsaga Horvatskoga je prebubnjan. Zatem Kheil s drugemi je odišel; dve samo Kompanie Molkove vu Kostajnice, i Gline, za pomoć straže, do vremena jesu obstale. Vu Like generalije Karlovečke takaj zburkanje je bilo; ali ovo razlog generala Šerzera na friškom je razmetal i potašil.

1752. 10. G. biskup Ferenc Thausy, baron Štefan Patačić, Viceban Januš Rauch i assesor table judiciarske Januš Juršić vu Križevce odišli su, ter varaš gornji i dolnji skup spravili, ter jednoga včinili, sudca Kešera i druge šenatore, assesore i officere postavili, i novu pečat im dali.

9. dan serpna poleg banske zapovedi novi Locumtenens grof Adam Bathjani na čast svoju vu Zagrebu s velikum pompum je vpeljan. Vu Lubreg tiai za pozdravitiga, i pozvati poslani zu bili baron Marko Pejačević sremske varmedje supremuš komeš, g. Štefan Puc, lector Zagrebečki, i table banske assesor, Januš Saić Vice-Comeš Križevečki. Potle pak na put išli su pred njega drugi s baronom Štefanom Patačić. Na putu Banderiumi orsački čakali su ga i sprovajali. G. biskup Zagrebečki pri Vsesvetah je ga dočekal i vnoga druga gospoda na konjeh i hintoveh, koj i vu Zagreb s njim, med pozdravljenjem iz štukov i mužarov od sv. Roka biskupovoga, došli su. Ovde od Manduševca konjaniki i pešci krajnski redom ćes harmicu, mimo sv. Margarethe, do vrat Mesničkeh, i za njimi varašci s oružjem stali jesu. Med kojemi grof dojahal je s generalom Petazzi i drugemi vnogemi, vu hiže Draškovićianske na varaš, kade od gospode onde njega ča-

kajuće bil je pozdravljen. Drugi dan g. biskup Zagrebečki, kakti na ov posel odredjen kommišar, vu Orsačke dopeljan hiže pred vsemi je ga vpeljal i banskoga namestnika postavil. Cel dan hitani jesu štuki i mužari: vojniki pod večer tekući ogenj napravili. Druge za tem dneve bilo je Orsačko spravišće, vu kojem zapovedano je baronu Štefanu Patačiću pri novom gradu za Karlovcem na Dobre most zezidati: orsag takaj pri Karlovcu na Kupe most napraviti je odlučil.

Ovo leto vu dolnje Slavonie g. biskup Zagrebečki plebanuše na fare je postavil, kojeh onde ne bilo, potlam mesta ona od turskoga ladanja jesu oslobodjena; nego Patri Franciskani po oneh Farah bili su. Ovi kajti i gusto premenjali su se i zakona njihovoga ne Fare deržati, da ljudstvo ono svoga pastira zpozna i navad vsakojačkeh ostavi se, ne samo svoje plebanuše i kapelane zadobilo je, nego i duhovni sud vu Požege je izdignjen, i za domaću detcu Šeminarium podignjen, kojega s osebuinum svojum darežlivošćum g. biskup prez druge fundatie zderžava.

Poleg kraljevske zapovedi, ovo leto vu vsesvečaku pod novi način i vu Zagrebu vekše škole počele su se.

1754. Na koncu maloga travna Orsačko obćinsko spravišće bilo je, vu kojem zapovedano je mosta Karlovečkoga kaj naj hitreše sveršenje: obznanjeno takaj 1 *Sincerizatio*, iliti pomirenje med oberstarom Klefeldom i vice-banom Janušem Rauch. 2. da cesarsko kraljevska komišija ćes malo vreme hoće dojti za prevideti i postaviti medje orsaga ovoga s bližnjemi deržavmi, kai vu svake skoro diete još od kraljestva Ferdinanda I. prošeno i obetano je. Iz česa vendar nikai ne bilo. 3. da, potlam bi bil iz Reke do Karlovca s velikemi stroški put dokončan, ne samo kraljevske harmice i pošte onud izdignu se, nego da vsi i vsaki, prez iznimanja kojegoder peršone putovinu plačati na verbovskom i po drugeh mestah budu morali. Kajti pako ona mesta pod Zagrebečku Varmedju spadaju, i zato pravic Horvatskeh naredjenja vežuje, k tomu da poglaviti ljudi putovinu nebi plačali, od strani orsaga vu Beč je pisano, i sverhu toga onak, kak naredba pravic donaša, včiniti ne zamudjeno. 4. obznanjeno je bilo, da vu dojdučega leta 1755. Malom travnu milostivna gospa i kraljica Maria Theresia iz Reke, ćes Jastrebarsko, vu Zagreb, i od onud vu Varašdin dojti, ter svoje ljudstvo i podložnike videti. hoće. Zbog toga vsa za dostojno dvor kraljevski prijeti naredjena bila su. Pri Jastrebarskom generalia Karlovečka; pri Zagrebu banske krajne; pri Varašdinu generalia Varašdinska bila bi dočakala, ter svoj vojnički Exercitium izkazala. 5. obznanjeno je gore rečeno dopušćenje vu nekojeh svetkeh, po čute sv. maše, delati. Popisek takaj vsega orsaga bil je odlučen, ter nato odebrani: grof Januš Patačić, kanovnik Bolthisar Kerčelić, vice-komeši, Varaždinski Jožef Rafai, Zagrebečki Juraj Petković i iz Vugerske zemlje, iz Locumtenential konsiliuma sekretar i konsiliarius g. Laslov Ballog: koj Varmedju Križevečku i jednu Varaždinske sudčiu jesu popisali.

2. dan malo mešnjaka vu Carigradu potres jese počel, koj ćes dvanaist dan tak gusto i strašno je tresel i rušil osebuine, i obćinske hiže, da pače i dvor carev i cirkvu svete Sophie, da skoro varaš je bil od ljudstva, koje na polje je pobeglo, ostavljen.

Vu ovom vremenu poslani iz Beča kraljevski Foreri po Horvatske zemlje pute, ćes koje dvore kraljevskomu bi bilo prejti, prevideli su i gledali.

7. dan prosinca vjavljalo se je ljudstva vu generalie Varašdinske zburkanje, koje ćes malo vremena kervoločno van je izišlo.

23. Kapitana Buziaković, pervešega leidenandta Jožef Kerčelića, leidenandta Cediak, Wochtmešter leide-

nandta Komogović nedostojno, ničemurno i kervoločno vmorili su, ter mertveh tela onde ostavili. Na mesarnice ove glas officeri drugi, koj kam je mogel, razbežali su se. General Gvicciardi vendar vu Koprivnice je obstal, ali prez vsake oblasti, dapače stražu od purgarov i slobodnjakov bližnjeh je nekuliko vremena imal. Gjurgevečki takaj oberstar Brentano vu Gjurgjevcu je obstal, i s njim nekoj officeri i jedna cela kompanija, koja se nebila zneverila. Neverni pako i Ljubojevića nasledujući ne samo officere preganjali su, i kvare njim po hižah činili, nego i plebanuše, zmed kojeh takaj nekoj pobeći jesu morali: dapače vu festingah straže ostavili, monduru kraljevsku podrapali; porte iz skriljakov odhitili, i kak se je komu videlo, prez podložnosti činili, živeli. Zbog nevernosti ove, i odpertoga zburkanja banska tabula vu Zagrebu pretergnuti jese morala, i grof Locumtenens vu Petrinju odišel je za videti, da nevernosti ogenj i bansku krajnu nebi natepel. Iz Beča pako Gradiški oberstar baron Beck vu Koprivnicu poslan je, koj na polovice sečna meseca opravil je: da zatučeneh Officerov tela vu Farne cirkve, poleg soldačke navade, pokopaju se; da officere nazad primu, zveršeno njim podložni budući: da vu Festingah straže vuzmu: da na vernost kraljevsku prisegu. Ova oni obečavši i zpunivši dopušćenje dobili su svoje ablegate (kojeh pervi bil je Ljubojević) vu Beč poslati. Oberstar Beck za včinjenu ovu službu general oberstwachtmeister je postal.

24. dan sečna na Ravnu muži stran zvoniti počeli su, i onde skup spravivši se na gospodske dvore vudrili su: ter najpervić na pevnice, vu kojeh zopivši se dvore gospodske nemilo robili i žgali jesu: ter med Lonjum i Černcem vodami naseljeni na tri strani razlučili su se: jedni, kojeh glavar bil je Kušić, od Ravna proti Gradcu g. biskupa odišli su pijanćujuć, robeć, paleć: drugi proti Verbovcu i Rakovcu, kojeh vodja bil je Kadović: tretji od Lovrečine, Preseke iduć proti Kalniku pod ravnanjem Kelleka išli su. Oveh puntarov gospodski špani poglavari bili su, i vnoge dvore porobili i požgali: naimre kastel g. biskupa Gradec i kastelle Lovrečinu, Verbovec, Rakovec, Megovec, Bisag: dvore Novo mesto, Preseku, Brežane, Bogačevo. Na Ravnu dva, Jales, Pogančec, Veliku i druge ostale.

Ovo isto vreme takai na Podraviu vu selu veliki Otok zvanom, muži proti gospode podigli su se, i onde g. Šöbecka vu hiže njegove vubitoga s hižum žežgali. Druga Podravska gospoda pobegla su.

Takaj vu Biskupcu poleg Varašdina kmeti špana svojega vumorili su: provisor pako komaj vu Varašdin je pobegnul.

Moslavina, akoprem robila i palila ne, odpertu vendar nepokornost svojem officerom je izkazala: velike tužbe činila, i vu slobošćinu postavila se: stanovitoga iz Vidernjaka kneza, Pintarić zvanoga, za svoga vodju postavivši.

Vu dolnje takaj Slavonie, na vlastito vu Verovitičke Varmedje odpertu nepokornost i svojvolnost podložniki izkazali su. Dapače po raširienom rečene nevernosti glasu gospoda odpertu podložnikov svojeh nepokornost zpoznavajuča, nigde skoro na ladanju segurna nesu bila. Zato vnogi i s svojem blagom na varaše, naimre pak vu Zagreb, prenesti su se morali: gde guste konferentie deržeći potrebna vu zburkanju ovom zamudili nesu. Ter

Kaj se Podravcev i Biškupičancev dotiče, general grof Jožef Drašković tak s gospodum poglavitum, kak i s Banderianci iz Lubrega, i svojemi takai ljudmi ogenj je pogasil: perve krivce od nepokorneh vučinil si dati i nje pred očima drugeh pogubiti. Po drugeh Podravskeh selah kompaniju jednu razdelivši, koju krivci hraniti i plačati jesu morali, na berzom ljudstvo ono je spokoril.

Proti puntarom preko Lonje g. vice-ban i supremuš comeš Varmedje

Zagrebečke i Križevečke Januš Rauch s vnogemi plemenitemi Turopolci i Banderianci iz Zagreba je izišel i vu Bisagu Kastelu za pretreći ogenj, da vu Zagorske strani i po vsem orsagu neraširi se, postavil se je: onde, i onud mimo Lonje vnoge polovil i vu Zagreb poslal; vnoge pako sud im napravivši, smerćum kaštigajuć strah tverdokornem zavdavši mužkú tverdokornost i tolvajstvo je skončal.

Zbog zburkanja generalie Varašdinske okolu Jurjeva grof maršal de Neuberg, kako preses komišije vu Kanižu je došel, i s njim drugi, kako ti general Beck. Ovi onde vse čuvši vekše krivce s smerćum, Ljubojevića i nekoje druge officere s vekivečnum vuzum, druge drugač kaštigali jesu i generaliju pomirili. S ovum prilikum general Gviciardi iz Koprivnice i generalije one je prenešen, i na njegvo mesto postavljen general Beck. Med Severinom takaj i kapelum mesto Belovar zvano za štop, kako govore, one generalije je odebrano i ljudstvo potrebne hiže tam delati je počelo. Patri takai Piariste, iz Austrianske provincije postavljeni jesu vu Marchu biskupu Gabor Palkoviću vzetu zato, kajti nekoj šismatici govorili su, da nehte onde terpeti Gerke s rimskum cirkvum zjedinjene.

Burkanju podložnikov Varmedjih Horvatskeh od komišije Zagrebečke sudjeno je bilo. Ova na početku velikoge travna došla je. Preses bil je grof Mihalj Januš Altham, Čakovca gospon vekivečni, Česke kancelarije vice-preses; tolnačniki njegovi baron de Wolfersdorff česke kancelarije konsiliarius; Gabor Pecsi, Mešter Palatinuša i kraljevske tabule assesor; g. Adam Naišić, Mešter Horvatski; kojem potlam po zapovedi kraljice bil je pridan g. Januš Juršič tabule judiciarske vu Zagrebu assesor; pisar pako rečene komišije bil je g. Lazlov Bistricei, Vugerske vu Beču kancelarije notariuš. Za vrednost i segurnost komišije ove, iz banske krajne na širokom polju Šereg jeden je prebival, iz kojega vsaki dan jedna kompanija s svojemi officeri vu grad g. biskupa, vu kojem kommišija je stanuvala, na stražu premence je dohajala. Najpervić sužnji jesu posluhnjeni, zakai i oni, koj vu Varašdinu bili su, vu Zagreb jesu dopeljani: za tem zapovedano je bilo, da vsi podložniki pred svetlum komišijum svoje težkoće na pervo dadu, koj potlam s svojum gospodum, ali s officeri zočiti morali su se, i krivice po komišije spoznane sebi naplačene imali su. Šfefan Domianić iz Preseke, zbog deržaneh s Ljubojevićem tolnačeh i drugeh činov, vu Zagrebu prijet, i vu vekivečnu vuzu obsudjen i odpeljan. Imanje pako njegvo Preseka po Fiškušu kraljevskom biskupu Palkoviću na mesto Marche, Piaristam dane, je izručeno. Drugi vekši zburkanja krivci na smert obsudjeni su, ter četiri na Podraviu, četiri pako okolu Ravna obešeni, vnogi na leta polag svoje vrednosti po festingah na delo poslani, vnogi s bojem pušćeni. I ovak kommišija Zagrebečka 5. dan malo mešnjaka jese dokončala.

Zbog zburkanja vu Verovitice bila je takai komišija praesesove od strani orsačke bil je grof Jožef Keglević tolnačnik konsiliuma Locumtenentialskoga, g. Mailath, kraljevske tabule assesor i g. Lukas Novosel Požežke Varmedje vice-comeš; od strani pako Osečke generalije general Serbelloni. Ova najdugljе je terpela zbog nove regulatie i postavljeneh noveh urbariumov. I kajti grof Ludovik Patačić varmedje Verovitičke supremuš komeš zbog svoga betega bil bi prosil, da bi se koj mesto sebe administrator varmedje postavil, g. biskup Pečuhski Juraj Klimo je vučinjen.

Burkanja ovoga vu Horvatske zemlje obćinskoga vnogi vnoge žroke povedali su, ali kajti komišijih kraljevskeh znajdenje na svetlo izišla nesu, zroka pravdenoga ne znati. —

Vu vsesvečaku obćinsko Horvatskoga orsaga spravišće vu Zagrebu je bilo. Vu kojem med drugemi kraljevskemi odlučenji regulatia tak za Mo-

slovčane, od dvora poslana, je obznanjena, kak i za druge po orsagu podložnike potle štampana i razdelena; koje vendar Moslovčani prijeti nesu hoteli.

1756. Tri sto Moslovčanov vu Zagreb došlo je, koj iz novic ponudjenu sebi regulatiu prijeti hoteli nesu, kajti pod kraljevskum pečatúm ne bila.

Zatem nekakove pravice potrebuvali su; zakaj poslali su v Beč svoje posle, koje kakti tverdokorne i slobošćinu neimajuće general Radicati vlovljene vu Zagreb je poslal, gde vu strašnu vuzu postavljeni su. Kaj čuvši njihovi domorodci tolnače delati i pri kapele sv. Jurja kupiti se, ter tak vu tverdokornosti svoje tverditi se jesu počeli.

6. dan maloga travna vu Zagrebu pričelo se je orsačko spravišće, med vsemi do vezda najdugše, kojega prez dopušćenja kraljevskoga dokončati slobodno ne bilo. Zato do Martinja tiai je terpelo. Vu njem vnogo deputacijih je bilo za izpunjenje budi dokončaneh vu lajnske Zagrebečke kraljevske komišije, po kraljice potverdjeneh, budi noveh kraljevskeh zapovedih. I kajti g. vice-ban Januš Rauch čast svoju, pokoj želeći, je izručil, pod ovem spravišćem g. ban imenuval je za vice-bana g. Adama Maisić, pervlje Horvatskoga meštra. Na ovoga mesto zebran je g. Peter Škerlec. S ovum prilikum razdružena je čast supremuš comeša varmedjih Zagrebečke, i Križevečke, koja pervlje s vice-banjum išla je. Ar kraljica varmedje križevečke supremuš comeša postavila je g. generala, grofa Jožefa Drašković; Zagrebečke pako varmedje supremuš comeš postal je g. Januš Juršić: kojega assesoriu pri table judiciarske zadobil je g. Lazlov Lukauski. Zapovedano je takaj bilo izpisati novo varmedjih oveh ravnanje, kaj vnoge misli orsagu je zavdalo.

Vu početku serpna orsagu iz Beča g. ban po listu je obznanil: da čast bansku je izručil, orsagu hvali na svojem terplenju i svoje ništarmanje pri dvoru službe nadalje alduje. List ov vsem veliku žalost je zavdal, ne samo, kajti zgubili smo bana vu velikeh častih i zmožnosti, kraljevskoga dvorjanika i vu dvoru kraljevskom pri korune Hercegu Jožefu postavljenoga, ter tak vsa nepovoljna od orsaga odvernuti mogućega, nego takaj, koj orsag ov osebuino i očinsko je ljubil, ter pod čijem ravnanjem tulika dobra včinjena jesu: kakoti 1. podignjene vu dolnje Slavonie sremska, verovitička i požežka varmedje. 2. Kraj banskeh na soldačtvo izdignjene. Po kojem dvojem dugovanju priliku službe, plače, časti, preštimanja vnogem domačem sinom dal je. 3. Petrinje pod orsag zadobljenje. 4. Polovicu dohotkov harmic od negda prošeneh i čakaneh on dobil je. 5. Deržani morskeh, negda Frangepanskeh pod orsag spravljenje. 6. Putov popravljenje i druga vnoga kako skerblivoga za obćinsko dobro bana Bathjania svedoče, taki vekivečnoga spomenka potrebuju. Zakai taki baron Štefan Patačić vu Beč je poslan, da banu onde s imenom obćinskem žalost vsega orsaga nazvesti, za imanu skerb zahvali i vu otčinsku ljubav orsag na dalje preporuči.

12. dan klasna iz Zagreba vu Armadu odišli su oberstar grof Krištof Oršić i oberst leidenant Mikloš Gerlečić, kapitani Miklous Matleković, Rožička, Tolnaj i drugi officeri, s Šeregom 2200 vojnikov, koji pri Lobošiću 1. dan Lukovčaka i boj počeli su. Čes malo za ovemi odišel je i oberstar konjanički Gabor Škerlec s svojemi 500 konjaniki i grof oberst leidenandt Peter Sermage. Iz Karlovečke takai generalije pervić izišel je Lički oberstar Vella, i š njim kako oberst leidenandt Laudon (sada glasoviti general, koj vu taboru ovom zbog vredne službe jako izvišen i prečasten je) i drugi officeri s Šeregom 4300 junakov: za njimi čes malo oberstar konjanički baron Mitrovski s svojem Šeregom.

(Konec do godine.)

Liečitelj kućni.

Droždjenica i sol.

Ima tomu 30 i njekoliko godinah, što je njeki Viliam Lee odkrio, da je Droždjenica ili komovica, razmjerno pomješana soljom, jedno od najboljih sredstvah proti svakomu nutarnjem i vanjskom užganju. Od toga vremena do danas preporučan je taj liek po novinah i brošurah *) i uslied toga uveden u mnoge kuće, nu ipak nije našemu svietu dosta poznat. S toga mislimo, da ovaj jednostavan liek nebi smeo faliti u nijednoj kući, osobito tamo gdje u blizini nikakva liečnika neima, po selih i zabitnih krajevih, naime kod sirodčadi i zato stavljamo ovdje:

a) Način pripravljanja lieka i
b) upotrebljenje lieka.

Napravljenje lieka. Nijedno napravljenje nije jednostavnije od ovoga lieka. Uzme se naime, kako komu treba, veća ili manja bočica i napune se tri diela pravom i čistom droždjenicom (komovicom) na ovu se nasiplje navadne soli, posušene i dobro stučene, da rakija dodje do zatiljka; zatim se sve skupa dobro strese i postavi u kraj, dok se sol sjedne i — liek je gotov.

Kad se liek trebuje, neima se posuda stresti, kô kod inih ljekarijah, jer bi po tom nerazmočena sol na ranu došla i veću samo bol prouzročila, bez da bi to što više koristilo.

Kad se ovako prigotovljena droždjenica potroši, može se na ostavšu sol na novo rakije nalijati, koja se opet strese i pusti na miru dok se očisti. Izvan droždjenice — od vinskoga droždja paljene rakije — neima druga žganica te liekovite moči.

Upotrebljenje ovoga lieka.

Da se upozna postupanjem, kojim se liek praktično upotrebiti može sliede ovdje njeka izkušena liečenja poznatih bolestih.

Glavobolja.

Prestaje uviek, kad se natare tieme od glave s liekom, pa kod opetovanoga natarenja navadno izčezne posve. Ovaj je liek u nebrojenih slučajih upotrebljen i svagda sa najboljim uspjehom. Ako bi se pokazala glavobolja, ipak kao uporna i često povraćajuća, onda se natašte jedan sat pred ručkom uzmu dvie pune žlice lieka pomiešane sa šest do osam žlicah vruće vode; što će medjutim redko od potrebe biti.

Uhobolja.

Ovdje biva liečenje na onaj iste način kako i kod zubah, da se naime jedno uho priredjenom droždjenicom napuni ili obadva jedno za drugim. To se već razumieva, da se ima leći i na jednoj strani mirno počivati, dok polakšanje nastane. Tko je jedan put ovaj način poprimio, uvidit će naskoro da je ugodan, i poćutit će još druge spasnonosne uspjehe njegove.

Popustna groznica.

Kod groznicah natare se tieme od glave na večer pred spanjem priredjenom droždjenicom, i sliedeće jutro uzme bolestnik natašte jedan sat prije ručka dvie žlice lieka pomiešana sa šest žlicah vruće vode. Kod ženah dosta je polovica od ovoga. Ovo postupanje ima se dvanajst danah svaki dan nastaviti, ako je i groznica prije

---

*) Po knjižici samoga Viliama Leea izašao je prije više godinah prevod hrvatski po g. Josipu Partašu tiskom g. Franje Županа.

ovoga vremena prestala; ako bi pak preko ovoga vremena trajala, onda se mirno natarenje i uzimanje tako dugo nastavi, dok bolest izostane.

Gosp. Lee pripovjeda sam o jednom slučaju ovako:

Kad su u okolišu Francezke, gdje ja stanujem, severoiztočni vjetri vladali, tužili su se mnogi ljudi, da je iz nenada popade groza, žestoka glavobolja, bol prsih ili bodac, i kad su na polju od ovoga zla postignuti bili, i težko su mogli k svojoj kući doći, jer se ćutiše odmah smrtno bolestni. Prvi od mojih ljudih, koj bijaše napadnut, poslao je po liečitelja, koj mu jako žilu pusti i strogo naredi, da pomalo jede, te tako ga oslobodi od smrti, premda njegovo ozdravljenje veoma polagano je napreduvalo. Drugi biaše jedan od mojih lugarah, o kojem sam jedino saznao, da je naglo umró. Tretji biaše jedan sluga, koj se u subotu na večer razboli, a u nedelju umre. Četvrti je bio jedan mladi momak na mojem odaljenom majuru, kamo sam slučajno u ponedeljak po smrti sluge došao, i gdje nije moguće bilo nikakove pomoći liečiteljske odmah zadobiti. Ja sam saznao, da se je on polag navade ustao jutros u tri sata hranit marvu, nu naskoro se potuži radi groze, glavobolje i boli prsih, i komaj je natrag svoj krevet postignuti mogao. Kazaše mi, da je veoma bolestan, i da će težko do drugoga dana živjeti. Ja sam ga odmah posjetio, i osvjedočih se o tom, što su mi kazali. Premda su jur po liečitelja bili poslali, ja sam ipak odlućio moj liek upotriebiti, jer se je sad o mojem slugi radilo. Ja sam mu dao odmah liekom mojim glavu izprati i natrti, i dao sam mu dvie žlice lieka sa dvie žlice vruće vode uzeti. Prije kako sam ga ostavio, pitao sam ga, kako mu je glava: on odgovori „dobro“. Kad sam drugi dan opet majur posjetio i za njega pitao, bi mi rečeno: „A, on je posve zdrav, i danas jur u tri sata u jutro opet na svoj posao otišao.“ Ja sam saznao, da se je liečitelj na ladanje odvezó, i zato nije niti došao; u kratko dodje ovo mlado momče zdravo i zahvali mi se.

U obće može se kod svake vrste groznicah, dolazile ove od poznatih ili nepoznatih uzrokah, odmah bolestniku glava natrti, i dvie žlice lieka pomiešane sa vrućom vodom uzeti dati. Ovo uzimanje ima se poslie jednoga ili trih satah ponoviti, kako naime nastupci grozničavi su žestoki, ili pak brzo jedan za drugim sliedi.

Zadavica.

Buduć da je ovdje brza i kriepka pomoć potriebita, tak se mora ovomu zlu svakim mogućim načinom čim prije na put stati. Najprije ima se ovim liekom dobro izgrklati, i poslje napuniti jedno uho za drugim, u kojih do deset minutah liek se ostavi. Zatim mora se namočiti u ovom lieku platnena krpa i metnuti na vrat, kad se hoće posušiti, mora se opet namočiti. Ja sam opazio, da je ovaj liek veoma uspješan, i tim koristniji, ako se trebuje, kad se spavat ide. Ako ozdravljenje nebi odmah sliedilo, i možebiti još bi se morale pijavice u pomoć uzeti, na toliko se ipak bolest ova zaprieči da se nepogorša; radi česa niti kod zadavice niti kod zločestoga vrata nesmije se grklanjem i zavoji tako hitro prestati. Ja sam u svih slučajih neposriedno polakšanje užganja izkusio, po čem je i žestina (jakost) bolesti ovo uviek prepriečena bila.

Nahlada.

Proti ovomu žalibože veoma razprostranjenomu zlu pribavi se ovim liekom uviek polakšanje, a u premnogih slučajih i podpuno izliečenje. Ovdje neima se ništ drugo činiti, kak svaki dan boleće strani jedan ili dva puta liekom natrti; to se ipak ima činiti više danah, njekad cieli tjedan, a u upornih slučajih dvanajst do četernajst danah. Ako se pak pokaže ova bolest kao zlobna i vraćajuća, onda se moraju uzeti kroz dvanajst do četernajst

danah svaki dan dvie žlice lieka pomješana sa vručom vodom u jutro natašte pred ručkom, i za tarenje uzme se kefa. To se po sebi razumieva, da se kod ove najupornije bolesti nikakov posao štediti, niti volja pogubiti nesmije, nego čvrstom nadom, da će trud nagradjen biti, ima se točno upotrebljenje ovo nastaviti. Za pobudjenje neka to služi, da Dru. Leeu nijedan nahladni slučaj nije naprvo došao, u kojem taj liek nebi bio pomogao. Mogli bi se mnogi primjeri navesti od ljudih, koji su radi nahladne bolesti cielu zimu sobu čuvati morali, jerbo njihovi liečitelji nisu bili kadri njim navadnimi liekariami pomoći, a upotrebljenjem ovoga lieka za četernajst danah bolest im je prestala, i oni su ozdravili. Još jednostavnije sredstvo proti ovoj bolesti je, ako se boleća stran dobro vatom provine, za jedan ili dva dana bol prestane.

Liečna moć ovoga lieka kod svih vanjskih ranenjah i njemu vlastito protuužgano svojstvo je tisuć putah dokazano. Kod izlomjenja ruke ili noge nastaje navadno užganje. Ovo će biti zaisto zapriečeno, ako se slomljeno udo pomnjivo tare ovim liekom i mokrom krpom ovije. Koliko bezsnenih noćih i neizkazanih mukah bi se moglo prištediti u bolnicah onim, kojih dosad nije bilo moguće da se užganje zaprieći.

Nu ne samo u bolnicah imao bi se ovaj liek za potrebu pripravan držati, nego i u tvornicah, dielaonicah i u svakoj prilici, gdje vanjska oštećenja često bivaju, jerbo i ovaj liek, kô i svaki djeluje najkriepčije i najsigurnije odmah poslie oštećenja.

Upliv i blagotvorno dielovanje natarenja glave na mozgjane jur je dokazano, s toga se može pametno suditi, da bi se sve vručinske groznice ovim liekom i vještakom sretno izliečiti dale.

Ovaj je liek zbilja vriedan preporuke jer nikada neškodi, vazda polakša i često izlieči.

Nu uz svu neprocienivu korist ovoga jednostavnoga lieka kod tolikih bolestih ipak imade množina ljudih, koji neuvažavaju ovo blagotvorno odkriće, nego se u slučajih bolesti služe raznimi domačimi sredstvi, pa s toga stavljamo uz preporuku ove liečne moći takodjer evo i domaću ljekarnu glasovitoga Dra. Hufelanda.

Dra. Hufelanda domaća i putna ljekarna.

Na ladanju obično nejma ljekarnah, s toga mnogi — ako nejma domaćih liekovah — strada. Neće biti dakle s gorega, pače veoma će biti hasnovito, ako ovdje dra. Hufelanda domaću i putnu ljekarnu priobćim. Ta ljekarna sadèržaje toli najpotrebitijih liekovah, koli porabu istih.

1. **Slador** i to ili bieli očišćeni (rafinirani) ili kandis. Izmedju razhladjujućih liekovah taj je najbolji. Ako se ugriješ, nije ništa bolje, nego ako uzmeš dva lota sladora, raztopljena u čaši vode. Popiv to, naskoro će te vrućina ostaviti. Isto tako ako te popane groznica ili ina žestoka bolest, osobito ako si se od česa uplašio ili zbog česa razljutio, veoma će ti slador pomoći. Slador ima najme svojstvo da zlatenicu, štono se je tim uzbudila, utiša. S toga se i meće u stvari, štono razpaljuju sladora, n. p. u kavu. Krivo i neosnovano je mnienje onih, koji misle da slador pravi slinu. Njihovo mnienje pobijam tim, što velim da je svojstvo sladora raztalenje a ne stezanje. S toga ako se želudac ili prsa osluze ili ako imaš unjavicu ili suhi kašalj, nije ništa hasnovitijega, nego ako raztopljeni slador piješ. Slador čisti prohod od želudca i crievlja. Ako si dakle preveć jio, ili ako misliš da ti je želudac nečist, najbolje ćeš učiniti, ako raztopljeni slador piješ. Sla-

dor uzpješuje takodjer probavljenje jestvinah svejedno kao i sol. Sad si možeš lahko protumačiti, što se u gdjekojih jestvinah može mjesto soli i slador upotriebiti. Ako imaš zadavicu najpametnije ćeš uraditi, ako uzmeš sladora raztopljena u mlieku vrućem. Nu nepouzdaj se preveć u taj liek, nego — ako neprestane za njekoliko satih — šalji po liečnika.

2. **Ocat**. To ti je veoma hasnoviti liek. Najbolji sutuk proti omamnim bilinam kano n. p. proti buniki opiumu jest uprav ocat. Tom prigodom pij ga puno a na glavu i okol želudca metni krpu, namočenu u octu. Kad se tko onesviesti, uzmi octa drži mu ga pred nosom, namaži sliepe oči i lice, a ruke i noge š njim operi. Ako se u sobi porodi kakov smrad nije ništa boljega, nego ako poškropiš sobu octom; nu nemoj pod nipošto na vruću peć lievati ili na žeravku, jer to više škodi, nego li hasni.

3. **Sapun, drveni pepel i lušija** imadu skoro jednu te istu vlastitost. Ako se tko otruje s arsenikom, pomiešaj jedan izmedju pomenutih liekovah s mnogo mlieka, pa daj da to popije. Ako te snadje svrab ili osip uzmi mlake sapunice; pa š njom namaži si ona mjesta. Drveni pepel upotrebljuje se za parenje noguh. Uzmi najme tri do četiri šake pepela i dvie šake soli za kupelj. Kod svake vrsti čira na nozi — ako se inače neda izliečiti — hasniti će lučija.

4. **Mlieko** veoma je hasnovit liek. Ako se tko otruje, pomiešaj veću stran mlieka s drugimi rudnimi stvarmi, pa će veoma pomoći. Onim, koji imadu suhu bolest i djetci najbolja je hrana mlieko, nu ne samo, već pomiešano s vodom.

5. **Skorup, maslac i ulje.** Ove su stvari od razne koristi za bolestnika, samo nesmiju stare biti, inače mjesto da hasne više škode. Isto tak nesmiju biti ove stvari niti posoljene. Ako te uhvati grč ili ako te unutra štogod tišće, uzmi skorupa ili maslaca malo ugrijana, namaži ono mjesto pa će ti odmah lakše biti. Ako ti se koje mjesto na tielu užeže te koža otekne, najbolji i najsigurniji liek je sliedeći: Uzmi jednaku mjeru ulja od maslike — ili ako toga nejmaš uzmi lanenoga ulja — skorupa i bielanjka, namaži tim podobro lanenu krpu te pokrij upaljena mjesta. Ako te ujede osa, pčela itd. nejma ti bržega lieka, nego ako ono mjesto četvrt sata s uljem ili mliekom mažeš. Kada koga zmija ujede — prije nego li pomoć od liečnika dodje — uzmi ulja pa si ribaj ono cielo udo š njim. Imade dosta primjerah, gdje se nije ništa drugo upotriebilo nego ulje, pa je to imalo jako dobrih posljedicah. Valja mi još ovdje nješto i o zečevom salu primjetiti, štono se obično baci. Ako se komu omrzle ruke te ako ima kvrge na njih, namaži mu danju ta mjesta sa salom, a noćju uzmi rukavicu, namaži ju iznutra pa ju mu obuci na ruke, da se nemože skinuti. Ako ti se kakov prišt digne, namaži ga sa salom, pa će u kratko vrieme dozrieti.

6. **Zobena i ječmena kaša.** Uzmi zobi ili ječma pomiešaj s vodom i izkuvaj tako da bude riedka. Ovakova kaša veoma koristi onomu, koj ima kašalj, lijavicu, grčovitu grižu i grč u želudcu. Kod srdobolje takova je kaša veoma dobra za klistir.

7. **Klistir.** Premda je najpotrebitiji izmedju svih domaćih liekovah, ipak malo koja kuća ima stvari, koje su k tomu potrebite. Za obični klistir potrebno je: dvie žlice zobene ili ječmene kaše i isto toliko cvieta od bazge ili od matičnjaka (Kamille); nu ovo posljednje baš nemora biti. Ovo izkuhaj u četiri čaše vode pa pridodaj još žlicu soli. Ako je klistir za diete, onda uzmi od svega toga polovicu a mjesto soli uzmi sladora. K tomu je dakako potrebita i strcaljka; ako pako nejmaš te, dobar će biti i volovski ili svinjski mjehur. Na vrh ovakova mjehura metni drvenu ciev. Klistir mora biti mlak, kano tek podojeno mlieko. Klistirati može svatko i to na sliedeći način: Bolestnik se legne na desnu stran,

a ciev, namazana uljem turi se s lěvom rukom u crievo dva palca a s desnum se valjano pritisne. Ovaj liek nemože u nikakovoj bolesti škoditi, bila ona, kakova mu drago.

Ako imadu djetca grižu i grčeve, veoma hasni klistir. Iso tako hasni i kod ledjobolje, i kad te počne groznica hvatati.

8. **Voda mrzla i topla** veoma je dobar liek. Ako si se ozledio padom, a ono će ti mrzla voda pomoći. Uzmi najme krpu, nakvasi ju u mrzloj vodi, pa ju metni na ono mjesto, gdje si se ozledio. Kada zavoji postanu topli, a ti ih promieni. Na taj način neće ti ono mjesto oteći, što bi inače prouzrokovalo slaboću tiela. Topla voda pomiešana s vodom grčevah, srdobolje, glavobolje i inih nutarnjih bolestih upotrebljuje.

9. **Parenje noguh** obćeniti je liek. Pomaže kod vrtoglavice, šuma u ušiuh, zadavice i kod srdobolje. Isto tako pomaže ako si se prehladio i ako ti udara krv u glavu. Neće biti s gorega ako napomenem kako se valja voda pripraviti, buduć većinom toga neznadu mnogi. U vodu mlaku baci dvie šake soli. Voda nesmije biti prevruća nego kao tek podojeno mlieko, najme kao što smo malo prije rekli mlaka. Noge turi u kabao, gdje se nalazi voda, do listah (Wade) Nesmiješ ih dulje a ni manje od četvrt sata unutra držati; zatim ih dobro otari po se legni u krevet i dobro se pokrij.

10. **Sjeme laneno.** Ovaj je liek hasnovit, kada komu otvrdne koje mjesto na tielu, ili kada ima tko grčeve. Stuci sjemena od lana pa ga pomiešaj sa nješto bazge te izkuhaj to u mlieku tako da postane odatle debelo tiesto. To metni u platno i iztisni sok van pa onda već metni na potrebno mjesto. Od lanena sjemena možeš jako dobar čaj prirediti. Uzmi najme punu žlicu lanena sjemena pa ga metni u lonac te nalij četiri čaše vode. Ovo mora zatim prekipiti. Da ti to bolje ide u tek, iztisni unutra njekoliko kapih od limunova soka. Ovaj je čaj dobar za prsa a propis je sliedeći: Farinae seminum Lini 3ii. Pulv. sdmin. foenicul. Rad. Liquir. aa. 3ii. M. fiat. pulv. D. S. — Ovaj čaj služi kod grčovitoga i suhoga kašlja, kod srdoboljo i kod bubrežnih bolestih.

11. **Gorušica, povrtnica i papar.** Gorušica i povrtnica služi za probavljenje, a melem gorušični za olakšajući liek i to kod zubobolje, glavobolje, vrtoglavice, oglušenja, prsnih grčevah, gušenja i kod ledjobolje. Melem gorušični može n. p. kod kapi i tomu sličnih bolestih od iste smrti osloboditi. Pravi se na sliedeči način: Uzmi dva lota gorušična sjemena, sitno ga iztuci te pomiešaj sa žlicom ribane povrtnice; zatim uzmi kvasa i octa toliko, da ti iz toga izadje masa nalik na melem. To namaži na platnene krpe u veličini od ruke pa metni ili na mišice ili na list (od noge). Dotle neka bude na bolestniku, dok god ovaj neoćuti, da ga prilično peče. Onda snimi te krpe dolje te izperi mlakom vodom ostanke od melema. Ako bi možda poslie nastalo veliko užganje i boli, to ćeš najbolje učiniti, ako užgana mjesta sa sladkim skorupom ili frižkim maslacem namažeš. Ako tko taj liek veoma silno treba, najbolje je onda, da mu se metne izribane povrtnice na prsa, što neizmierno užganje prouzrokuje. Papar je jedan izmedju najboljih liekovah, koji želudac jače. Svako jutro progutni osam do deset zrnah od papra na tašte, pa to ti je najbolji liek, da ti ide sve u tek; nadalje koristi kod probavljenja i tomu sličnih bolestih; nu valja dobro zapamtiti, da papar nesmije biti stučen. U nuždnih slučajevih možeš gorušični melem samo iz gorušična sjemena i vode pripraviti, pa će imati svejedno dobre posljedice.

12. **Vino i rakija.** Vino je najbolji okriepljujući liek te veoma pomaže kod velike slaboće, kod utrudjenja, žalosti, nesviesti i tomu sličnih bolestih.

Nu prije svega valja da upitaš liečnika za savjet. Samo onomu, koj

se je utapljao ili koj je ozebo, možeš i bez liečnikova pitanja dati njekuliko kapih vina. Veoma takodjer jači, ako uznemoglu bolestniku š njim obraz, ruke i noge namažeš. Ako se na tielu ozlediš, izperi si ono mjesto s vinom, pa ćeš se tako lišiti zlih posljedicah, koje bi se inače porodile. Ako koje diete težko padne, najprobitačnije je da ga okupaš u ugrijanu vinu. Mjesto vina može ti takodjer služiti i rakija, pomiešana sa četiri diela vode.

23. **Odoljenov i kalemov korjen.** Iz korjena prvoga pravi se čaj, te se upotrebljuje takodjer i za klistir. Ovaj liek ublažuje grčeve svake vrsti i srdobolju. Korjen kalemov upotrebljuje se za kupelj, te je veoma blagoduhan. Ako oba korjena dobro izsušiš, možeš ih na kojem suhom mjestu dugo držati, pa ipak neće svoje moći izgubiti.

14. **Cviet od matičnjaka** (Kamille) **i od bazge; mažuran, metvica i sliezovača.** Liepo bi bilo da svaki dobar gospodar ova napomenuta bilja u svom vrtu ima. Cviet od bazge služi za čaj, koj pomaže, ako si se prehladio ili ako imaš unjavicu. I od matičnjaka i metvice pravi se čaj te ovaj veoma pomaže, ako ima tko grčeve, ako tko padne u nesviest ili ako tko sa sličnih takovih bolestih trpi. Čaj od sliezovače pomaže veoma onomu, koj trpi sa užganja vrata. Kod grčevah, kostobolje vrbanca dobro je ako bolestnik spava na jastuku, u kom je cviet od ovih bilinah.

15. **Vuna i flanela.** Ovo su najbolji i najsigurniji liekovi kod otokah i kostoboljnih bolestih. Omotaj najme jedan od napomenutih liekovah oko onoga mjesta, koje imade takovu bol.

16. **Gorka sol i trpka** (Glaubersalz.) Ove stvari moraš na suhom mjestu držati. Kano liek upotrebljuju se kod grča u želudcu. Isto svojstvo imade i magnezia.

17. **Hoffmanova žesta** (Geist) pomaže kod grčevah, nesviesti, kapi i kod materničavih bolestih. Ova žesta mora se u dobro zatvorenoj posudi čuvati, jer inače izhlapi.

18. **Melem od španjolskih muhah.** Ovaj melem more skoro u svih onih bolestih služiti, u kojih i pijavice, koje su inače veoma skupe. Ako ono mjesto, na koje kaniš taj melem metnuti s octom izpereš, prije će ti boli nestati.

19. **Kolonjska voda, kamfor i špirit od sapuna.** Kad se tko onesviesti, drži mu spomenute stvari pod nosom; isto tako i onomu, za koga se pravo nezna je li zbilja umro.

P. L.

Gospodarstvo.

O Živadi.

Odhranjivanje živadi je od ovo njekoliko godinah u Englezkoj i Francezkoj veliki zamašaj uzelo i to potaknućem družtvah za Aklimatiziranje inostranih životinjah. Godine 1856 divio se je sav sviet znamenitoj izložbi u Parizu, gdje je bilo, — osobito kokoših — sa svih stranah zemlje. U Englezkoj pridoniela je razvitku peradi najviše sama kraljica Viktoria, koja svaki dan u Windsoru svojom rukom sipaše hranu prekrasnoj onoj piladi i ostaloj živadi, koju su englezki i franceski *„Listovi za kreljutaste životinje“* u bojadisanih litografijah svietu kazali. Prije 5 godinah zavladala je bila čudnovata manija za tu struku živadi, da su na izložbi londonskoj platjali za najljepše dvie kokoši i kokota po tisuću i više talirah. Ta gojitba prešla je sve to dalje i po njemačkoj; poglavito u Görlitzu nastani se kokošinsko družtvo pod imenom „Hühnerologischer Verein“ te je ivlastite novine za prijatelje živadi izdavalo.

U nas se je odhranjivanje tih kućnih životinjah slabo uvažavalo, nu obćenita pomama za kokinkinskimi, Brahma-putra i mnogimi inimi vrsti kokoših taknula se je i nas, te je u Zagrebu jedan prijatelj peradi nabavio si do 20 vrstih raznih gusakah racah i kokoših razne vrsti i veličine, te se mora priznati, da, premda se ta špekulacija njemu nije izplatila ipak je njegova izložba djelovala dosta koristno i za godinu danah razprostrla po čitavoj Hrvatskoj plemenitih raznih bagrah.

Istina Bog, da se je to izvanredno veselje danas ponješto sleglo, nu nemože se tajiti da, ako i nisu one čiste izvorne vrsti za naše okolnosti od onolike hasne, kako se je obće nadalo, to je mješanjem pasminah oplemenilo se domaće pleme na toliko, da se to budi kod turopoljskoga ili zagorskoga prodavaoca na kaptolskom trgu svaki dan lasno opaziti može.

Hranjenje dakle poboljšane ili baš i proste domaće fele kreljutastih kućnih životinjah svakomu je gospodaru hasnovito, a nije s velikim troškom skopčano, ako se znade vješto računati i gospodariti. O morskih kokoših, paunih, labudovih, koji se više radi ljepote drže, neima ovdje govora, nego o hasnovitoj živini kô što su: pure, race, guske i kokoši, koje se u kući radi hasne goje. Gosp. K. J. Veselić napisao je u M. L. sliedeći naputak gojitbe domaće peradi.

Od purah.

Pura (meleagris gallopavo L.) Ima više od 300 godinah, kako su pure u Evropu prenešeni i spadaju kod nas samo pod domaću kreljutastu životinju. Pure su, kao i ostale pitome kreljutaste životinje, od različite boje, ali ako promotrimo hasnu ove živine, nemože nam se na ino, nit mislim, da će se tkogod naći, komu je samo mognće, koj nebi ovu granu gospodarstva obljubio i tako odgojivao.

Nasadjivanje purah. Pure se obično svršetkom mjeseca travnja ili

svibnja nasadjivaju, jerbo su mnogo slabiji mladiči purah, nego li druge domaće kreljutaste životinje i to je poglaviti uzrok, što zahtievaju toplje vrieme. Pura poslie jedne godine pričme nešti; buduć pako rado se skriva i po otajnih miestih, kutovih itd. jaja nese, tako dobar i marljiv gospodar ili gospodarica mora znati tragove ili preprečiti.

Samo nasadjivanje biva ovako:

a) Nasadjivaju se pure na 15—18 jajah, i iz ovih se za 27—29 danah poležu; gnjezdo se pravi od šibah, listovah, nu mogu se uzeti i košare, koje su lozom ili šibami spletene.

b) No redko tko pravi gnjezdo od šibah i lozah; mnogi su gospodari zadovoljni, ako istom od same slame gnjezdo ima, ali nek si svaki gospodar i sam predstavi, da gnjezdo od same slame načinjeno odveć vrućinu drži, a takova je puram pogibeljna.

c) Pure na jajih sjedeće vrlo su uztrpljive i zato treba hranu i vodu kod nasadjenja postaviti i kadno kadšto prigledati i tako pura, kada bude gladna il' žedna, može se zadovoljiti, jerbo pura voli na gnjezdu poginuti, nego li isto ostaviti i kojekuda hranu tražiti.

d) Za 29 danah obično se mladići polegu, osim ako koje jaje nevalja, t. j. ako je mučak, nu na takovom, ako bude više nedjelah sjedila, ipak će u taman biti, jer se neće izleći; najposlje

e) Mjesta, gdje su pure nasadjene, nesmiju vlažna, nu niti odveć ledena biti.

Odhranjivanje mladih puričah.

1. Kad se purići polegu, onda su od kućnih životinjah tako rekuć najslabiji i zato treba njihove nožice kroz njekoliko danah rakijom mazati, a to je ponajbolje jutrom činiti; ali poslje izlega mora jim se najprije s bumbačem (žućkom) žut onaj prstenčak, koj se navadno na gornjem vršku kljunjčica nahodi, skinuti.

2. Buduć da su prama zimi veoma oćutljivi i slabi, tako se mora nastojati, da se u istom mjesecu svibnju polegu.

3. Njihova se hrana, dok su mladjani, ovako pripravlja: uzme se njekoliko jajah *), ova se skuhaju (obare) i sitno sasieckaju, ter se pomieša kunice (Pokerlgras); koliko se pako jajah mora okuvati, to od množine puričah zavisi, a poslje osam danah njihovo se jelo promjeni i može jim se davati kuhana laćika (šalata) itd.

4. Najvole zelena mjesta, kanoti: bašče (vrte), perivoje, livade (sjenokoše) i ostala, u kojih mora kakova takova posuda biti, da od žedje nepoginu. Njima škodi vrieme kišovito, vlažno i zima i zato ako je liepo i ugodno vrieme, mogu se svaki dan van pušćati, ali se ipak poslie podne moraju po čuvaru u hlad pritjerati i vodom ponuditi.

5. Purićima od 18. danah može se brašno kukuruzno u kakovoj posudi vrelom ili hladnom vodom začiniti, ili kaša sitne proje okuvana davati. Svakako pako potrebuju čuvara ili čuvaricu, ako tko želi u množini odhranjivati i bolji uspjeh od njih imati.

6. Skoro do mjeseca rujna mora se s njima kao s mladićima postupati i onda se pričmu i drugim žitkom itd. hraniti; po baščama kupe pure puževe, crve i travu jedu. Pure se dadu žirom dobro utoviti.

7. Najobičnija je bolest krvarica zvana, a ova ponajviše dolazi, kada glavice njihove crljenu boju dobivaju; ali se lasno od ove bolesti izliečiti mogu, samo neka gospodar ili dobra kućanica krvarice izčupa i druga, koja na odhranjivanje spadaju čini i izvršiva, tada će držanje i odhranjivanje purah hasnovito biti.

Od gusakah.

Akoprem je guska (anser domestica), u obće kao glupa životinja razglašena, ništa ne manje, ona je iz mnogih uzrokah vrlo znameniti stvor

---

*) Mogu se i samim kravjim sirom kroz prvih 14 danah hraniti.

i za čovjeka veoma potrebita životinja. Ona ne samo što se od ljudih jede i njezina mast upotrebljava, a osobito od Čifutah, nego mnogo većma njezino je perje koristno ne samo za krevet (postelju), nego s njezinimi se peri obično i piše i zato je guska znamenito kućno živinče. Ima guska i više dobrih svojstvah, jer ona ne samo što je opazna, nego i brižljivo pazi na svoje guščiće, da ih nebi jastrebi, kobci ili druge grabežljive ptice odniele. Budúć pako da po svih stranah ovoga svieta živi, zato ima mnogo felih gusakah. U ostalom ima ih u našoj domovini i divljih dovoljno, nu obično su divje tamnije boje, nego pitome. Mi ćemo ovdje o pitomih govoriti, i to:

a) Guske se najradje ondje zadržavaju, gdje vode ima, zato nemože se dosta gospodaru, osobito seljaninu, preporučiti, da nastoji zgodu, gdje ima upotrebiti i što više može gusakah odhranjivati; jerbo

b) Iz ovih domaćih životinjah može čestit gospodar veliku hasnu svojoj kući pribaviti, osobito ako je mjestance blizu varoši ili priličnog mjesta, gdje se navlastito Čifuti bave, jerbo ovo je najdražje njihovo pečenje i tako što seljanin neupotrebljava kod svoje kuće, može u priličnu cienu prodati i u kuću druge stvari namaknuti.

Odhranjivanje, uzdržavanje i tovljenje gusakah. Guske od 10 mjesecih sposobne su za plodenje iliti leženje, a najbolje je na 5 gusakah po jednog gusaka držati; gusak je vrlo dobar vodja jer on neprestano guščiće od ljudih a i od životinjah vierno brani.

1. Guske se običaju mjeseca veljače pariti, ali zato je od potrebe nje hranom zrnastom, ječmom, kukuruzom itd. hraniti. Ako gospodar opazi, da guska slamku nosi u kljunu, to je vrieme i dovoljno znamenje, da bi rada nasadjena biti.

2. Što se gnjezda i nasadjenja dotiče, može se kod svih kućnih kreljutastih životinjah tako postupati, kao i kod purah, samo se guskam 12—15 jajah podmetne i siede 29—33 dana najdulje.

3. Budúć da se guščiči već do mjeseca travnja običaju poleći, a u ovo vrieme običaje kišovito, studeno i vjetrovito biti, radi toga guščiće i ostalu mladinu valja u kočaku po ovakovom vremenu držati i ne van goniti, jednom riečju, moraju se guščići na više vrućih mjestih držati.

4. Guščići, kao i ostala mladina mogu se na više načinah hraniti, i to:

a) Uzme se krušne sredine (koliko? to od množine zavisi); ova se na sitno izmrvi, ili ako je kruh otvrdnuo, može se u stupi satrti, il u vodi razkiseliti, onda njekoliko jajah skuvati i sitno izsjeći valja, pa travu kozalicu ili koprive nadodati i sve ovo s mekinjami il' kukuruznim brašnom smješati i onda ovim začinom po triput na dan hraniti; a

b) mogu se okuhanimi jaji, koja se moraju sitno sasieckati i makar brašnom n. p. ječmenim, heldinim itd. smiešajuć hraniti; poslje njekoliko danah daje jim se kukuruzna kaša ili skuvani korun (krumpir); ako se pako koprive, kozalica, laćika il' druga trava namjerava guščičima dati, tako je dobro mekinjami skuhanu travu posuti.

5. Guščići su veoma slabe naravi, zato mora odhranitelj pomljivo na nje paziti, osobito kada jim trstia od perah rastu i krvjom su napunjena; zato i u ono vrieme probitačno je nje suhom hranom podvoriti; jerbo ako budu samu travu pasle, riedko će koja živo ostati.

6. Guščićima od 4—6 nedjeljah već netreba tolike pomnje, jer jim u to vrieme već i perje podobro naraste, i ako ima na blizu potokah, barah, ritovah, mogu se sami odhraniti. Mlade guske, koje nisu za prodaju odlučene, one se mjeseca srpnja ili kolovoza očupavaju; a

7. Stare se guske preko godine žive po dvaput običaju očupati i to mjeseca svibnja ili lipnja prvi put, a u jesen drugi put, ali za ovaj posao

neka se uzme vješta žena, t. j. koja znade s razlogom ovaj posao ovršiti, nu svakako pri očupavanju nek se perje ostavi, na kojem kreljuti leže i počivaju.

8. Svako se kreljutasto živinče mora braniti; tako se može guskama iz baščah bolja trava i drugo zelje, kao laćika, listje od bieloga graha, davati, jerbo ovakovo željno pojedu i odebljaju, a navlastito na one guske netreba zaboraviti, koje se kroz dan same u potocih i barah hrane, nego svaku večer, kad se kući povrate, mogu se hranom ponuditi i tako će se čestito odhraniti.

Tovljenje kreljutastih domaćih životinjah u obće. Ako koj gospodar želi guske i ostalu kućnu kreljutastu životinju tovjti, a on neka suhu hranu izabere i ovo se tovljenje u obće mjeseca rujna ili listopada poćme, a guske se ovako tove:

1) Ona guska, koja se namierava utoviti, mora se pod trbuhom očupati i dovoljno joj se hrane davati, ali se mora skupa u mračno, uzko i primjerno mjesto zatvoriti. A ovo se kod gusakah navadno obavlja mjeseca studenog i prosinca, jerbo kasnije dodju u žestinu, bave se s leženjem jajah i tako bi se samo na štetu tovile. Ima pako više načinah, kako se imadu i mogu utoviti, i to:

2) Mnogi tove guske kukuruzom presnim ili u vodi nakiselitim. Prvi se dan u gusku utiska puna šaka kukuruza, dok se prilično utovi, nu onda treba natražkie hranom postupati, dok se nedodje na punu šaku i onda je posao dovršen.

3) Naša braća Poljaci tove guske na sliedeći način: Uzmu veliki zemljeni lonac, nu takovi mora bez dna biti, ali guska u njega postavljena da se nemože amo tamo okretati i ovakovi se lonac u guščjem kočaku na takovo mjesto postavi, da u njemu ništa nemože od smeta (gada) ostati; a hrani se s kukuruznim brašnom, koje se s okuvanom repom smieša i tako se svaka guska za 16 danah veoma utovi i razširi, da neima već mjesta u loncu, nego se mora polupati i ona utovljena izvaditi; najposlie

4) Buduć da je mast guščja ne samo za jelo, nego i liekovita, treba čestito i valjano od zaklane guske mast spraviti i to ovako: salo, kad se iz guske izvadi, netreba u vodu metati, nego izvadjeno u čistom lončiću iz tiha kod ognja i lagano istom raztopiti, ter tako za domaći liek u nuždi upotrebiti.

Od patakah (racah.)

Patakah u obće ima veoma mnogo i to vrlo liepih, ne samo divjih nego i pitomih. A medju istim domaćim patkami ima više vrstih i od različite boje, s kukmom i bez kukme. Pitoma patka (anus domestica), ona je glupa, nečista i nevješta domaća životinja, al' je koristna ne samo radi pečenja, nego i radi svojeg perja.

Uzdržavanje i odhranjivanje patakah. Patke ljube veoma baruge i u obće mjesta vodena, zato gdje u varoši i selu pri domu neima zdenca (bunara), nemogu se patke s uspjehom držati; a

1. Medju 10—12 patakah može se jedan patak (racman) ostaviti, a svaka je patka u stanju do 60 jajah kroz godinu sneti; mogu se pako ovako nasadjivati:

2. Uzme se dobrih jajah 12—14 al se mogu i na kokošja nasaditi i sjedu na gnjezdu po 24—29 danah, a zatim

2. Poslie izlega, kao što je najlaglje nje odhraniti, ipak hrana navadna mladićah kroz 12 danah nesmije se njima uzkratiti; jest pako

4. Kukuruzna kaša, t. j. kukuruz se dade u mlin i ondje se za taj posao priradi, nu to se i kod kuće (svoje hiže) može obaviti, ako se u stupi stuće (satare) i onda valja ovakovu stučenu hranu vodom začiniti, s koprivami smiešati i triput na dan davati.

5. Kad veće postanu, mieša jim se u kašu svakovrstna trava, a i u

vodu nabacati valja, t. j. u dvorištu mora baruga izkopana biti, gdje neima od naravi prilično mjesto, jerbo patke i pačići u vodi hranu tražeć po cjeo se dan zabave, a baš radi toga voda je njima tako potrebna, da, ako im voda uzmanjka i one na to po malo izginu i s njima vas dobitak propadne; još

6. Spada ovamo tako zvana morska patka (anus moschata), ona je velika skoro kao guska, osobitom duhom udara, a s domaćim se patkama dobro slaže.

Od kokoših.

Kokoš (gallina). Naše kokoši svoje poreklo imadu iz Indie, gdje se i dan danas po šumah divjih nalaze. One su se kao domaće kreljutaste životinje, mal ako ne, po cielom svietu razplodile, a ima ih različitih felah ne samo po boji, nego i po velikoći, Svakako neka dobar domaćina kokoši drži i hrani, jerbo ako ih neproda, a ono će on sam ugodnih danah proživiti.

Držanje i odgojenje pilićah. Kokošim se radi nesiva nebi morali orozovi ostavljati, jer one će i bez oroza nesti, nu samo manje i za izleg nisu sposobne i zato:

1. Jedan petao (oroz, kokot gallus domesticus), može 14—16 kokoših zadovoljiti i u krugu imati, a kraj ovoga družtva ostati će u snagi 4—5 cielih godinah; ali ako se više ostavi, vrlo će oslabiti, a jaja budu za izleg nesposobna.

2. Jedna je kokoš u stanju 120—150 jajah snesti, a osobito ako je toplo i ugodno vrieme. Kada pako 16—18 jajah snese, pričme kvocati, ali joj se kvocanje može preprečiti, samo ako se zatvori u kočak i tako u samoći po njekoliko danah ostavi, ali se mora dobro hraniti, i zatim izpustiti, pak će nesivo nastaviti.

3. Kvočki se navadno podmiče 12—16 jajah, i to bilo u proljetju, ili ob leto, i ona na jajih sjedeć za 20—22 dana sve poleže, a dok sve izleže, pilići, koji se najprije polegu, iz gnjezda se izvade i čuvaju na vrućemu mjestu, i svi poleženi kvočki se predadu.

4. Hrane se pilići jajama tvrdo okuvanim i na sitno s ljuskom sasječkanim, zatim kukuruznim brašnom, projom itd., a za 10 mjesecih već jaja nesti, nu malena i za leženje nisu ubitačna.

Tovljenje kopunovah i kokoših. Ako tko želi, da mu se veoma oroz ili kokoš utovi, tako se mogu najprije podrezati i onda u kočaku hraniti, a jedu u obće kokoši osim ječma zob, kukuruz, heldu proju i podobna, ako se pako kokoši, osobito pako pilići, vušima (vašima) napune, treba ih uljem mazati.

Od golubovah.

Nijedan spol pticah nije tako razplodjen i mnogovrstan, kano golubovi, jer imade više od 70 felah i vrlo su plodonosni. Oni se 5—20 putah preko godine legu. Ima pako divjih i pitomih golubovah u svih stranah svieta. Od zadnjih ćemo njesto progovoriti:

Kućni (domaći) golub (columba domestica L.) Držanje ovih životinjah s najmanjim je troškom skopčano, buduć, kad gospodar, koj mu drago bio, jednoć namakne golubove, netreba mu se za jaja brinuti, niti kako će gnjezdo načiniti, samo neka svaki, koj želi golubove držati, golubinjak sačini, a za drugo se brinu golubovi sami. Naš kućni golub leže preko godine po 9—10 putah i tako je plodan, da se od goluba i golubice kroz 4 god. 14.000 i više golubovah mogu odhraniti.

Nepotreboća golubovah u kućah. Golubove nevalja pod kućnim krovom držati, jer po cieloj kući smet (koj je vendar za zemljišta hasnovit) i drugu nepriliku prouzrokuju, kano:

a) Iz njihovog se smeta rado stienice i drugi gad poleže, koj, ako se ukoreni, težko ga je krenuti, ovo pako istoj kući škodi.

b) Ako dakle čovjek promisli hasnu golubovah, drago mu je, nu s druge strane golemu onu štetu, koju golubovi u sjetvi i po polju u žitah načinjaju t. j. ako nisu u golubinjaku zatvoreni, doisto svaki izpoviediti (valovati) mora, da su gospodaru svagda više na štetu, nego li na hasnu.

Iz uzrokah navedenih, po mnogih je mjestih zabranjeno golubove držati, osobito po selih, buduć, kao što je gori kazano, gospodar malu il' nikakvu hasnu ima, osim ako se u golubinjaku drže zatvoreni. U ostalom golubarstvo više spada na razveseljenje nego li na gospodarsko držanje.

Vrste golubovah u našoj domovini. a) Cigra (columba gyratrix L.,) u letenju se strahovito okretje, kao da nesviest u glavi ima.

b) Gušan (columba gutturosa L.,) svojom se gušom razlikuje od ostalih golubovah.

c) Kumrija (columba risoria L.,) akoprem je njezina domovina India i Kina, nu ništa ne manje mnogi je ljudi kod nas po sobah drže, jer misle, da ona otok s ljudih na sebe privlači, u ostalom glas joj je na smieh nalik. Ako uzmemo golubove pod red kućnih životinjah, tako su jedini, koji u mnogoženstvu neživu, nego dvoje a dvoje i jedu svaki žitak.

Od dvorišta za domaću kreljutastu životinju. Svaki dobar i vješt gospodar daje kreljutastoj životinji slobodu, da se po dvorištih medju marvom okretje, a to zato ponajviše, da može po gnojištih različito zrnje i sjemenje kupiti, koje iz jasalah opada, ili se medju balegom marvinskom nahodi i to je doisto na veliku korist, jer se tako i od iste hrane nješto sačuva i tako je držanje kreljutastih domaćih životinjah s malim troškom skopčano. Zrnje i sjemenje, koje kreljutaste kućne životinje na gnojištu nadju, to marljivo pokupe, a tim isti gnoj bolji biva, jer se oslobadja različitog sjemenja, koje bi inače na štetu gospodarstvu po zemljištih klijalo.

O boljem napredku kreljutastih domaćih životinjah. Ako bi se svrhu kreljutastih domaćih životinjah veća pozornost obratila i ako bi dakle koj gospodar naše domovine više hotio od ove il' one vrste živadi odhranjivati i držati, tako je svakako potrebito kod bolje uredjenog gospodarstva, za takovu živad imati jedan stan (kočak, pojatu), i to na osobitom mjestu sagradjen, a ovakovi se stan naziva odhranilište piladi. U takovom odhranilištu mogu se dudovi (murve), bazovine zasaditi, jer takova stabla daju hlad, za živad zdravu hranu, a po noći prebivalište, jerbo se živad u obće voli pendrati i sjediti po drveću, nego li u kočacima zatvorena biti.

O potreboći njekojih stvarih u dvorištu. U svakom dvorištu, gdje se živad drži, najpotrebitije je imati:

1. Korito ili valov, il' karlicu, ili drugo ovomu prilično i takova posuda mora u zemlju ukopana biti, mora se vodom napuniti i u letu se na dan dvaput, a u zimi jedanput voda mienjati, da se tako živad može s vodom osnažiti, napojiti i razhladiti ljetom.

2. Mora biti hrpa (gomila) peska ili pepela u dvorištu, jerbo se kokoši rado ljetom po pesku, prahu ili pepelu valjaju, čeprkaju i tako se mogu od vuših, jednom riečju, od gada osloboditi.

3. Kočak je u svakomu dvorištu gdje se živad drži, od velike potrebe, nu mora na suhom mjestu sagradjen biti. U kočaku nesmije zimom preveć hladno, a letom odveć vruće biti, jer će inače kokoši skrovita mjesta tražiti i kojekuda jaja leći, a veličina kočaka zavisi od množine domaćih kreljutastih životinjah, koju gospodar drži il namjerava držati.

Od čuvara ili čuvarice i hraniteljice kreljutastih životinjah. Ako koj gospodar od živadi i njihovog držanja želi veću, i što je moguće višju korist imati, tako mora čeljade (osobu) držati, koje će samo na živad paziti, a navadno se pako oko živadi bave ženske, nu takova da bogme, mora opazna

ustrpljiva i vješta u toj struci biti, jer se mora sa živadjom upoznati, k njoj često dolaziti, prigledati i živadi iz ruke kadno kadšto hranu (krmu) dajuć umiljavati se, a navlastito pako mora slabju od jače braniti, a zatim;

a) Takova osoba mora hranjenje živadi svaki dan u istovietno vrieme preduzimati; a obično se hrani po dvaput, n. p. jutrom i poslie podne oko 3 sata.

b) Odhraniteljica živadi mora od vremena do vremena istu brojiti, da tako znade, nije li koju koku, pile itd. jastreb, kobac, il' tko drugi odneo.

c) Gnjezda se moraju od vremena do vremena pregledati i jaja snešena skupiti, il' da drugačije kažem: opaznost mora svrhu kokoših osobitu imati, da nebi po otajnih mjestih nesle; a najposlie

d) Kod mladine potrebit je i čuvar, a to mogu djeca, dok su malačka, navlastito kod purah, pačićah itd. izvršiti i od grabežljivih ptićah čuvati.

Štempljarina.

Godine 1850. 9. veljače dobi i Trojedna kraljevina kao i kraljevina Ugarska zakon buletarine, koga je popečitelj austr. financije dne 13. pros. 1862 po Reichsrathu odobrenom privremenom promjenom za god. 1863 i u naš život upeljao, i to sa prirezom od 25% kod svih percentualnih pristojbah. Za olakšanje pregleda štempljarine izdate su sliedeće dvoje ljestvice, koje dakako čitavi zakon pobliže opisuje, nu koga radi premaloga prostora nemožemo ovdje podpuno natisnuti.

Po novom tom zakonu podvrženi su buletanju svi potvrdni spisi, ako su i u formi pisma, sve poslovne knjižice sa 5 n. po arku. Svaki vozni list, budi po kirijašu, po pošti ili na željeznici mora imati štemplin od 5. n.

Mnogi priliepe štemplin na gotov spis ili nad pismom, što polag propisa nevalja, nego se ima marka priliepiti na čistu artiju, pa preko nje pisati tekst, al ne napis, što bi takodjer bilo proti zakonu.

Najvažnije naredbe novoga zakona sliede:

Prepisi a) službeni, prosti nevidimirani, ako ih koji sud daje 36 nč. Ako druga koja oblast izdade 50 nč.;

b) službeni, ovjerovani (vidimirani) 1 for.;

c) ako ih stranke same sastave, pa ako se službeno ili od bilježnika ovjeruju (vidimiraju) 50 nč.

Ustup obterećenih listovah 5 nč.

Ugovori o primljenih učenicih (šegrtih) 50 nč.

Podnesci sudbeni osim pravdah 36 nč.

Svi drugi podnesci 50 nč.

Podnesci, tičući se dopustah za obrt: u gradovih, gdje je 10.000 do 50.000 stan. 3 fr. od prvoga arka. u gradovih, gdje je 5000 do 10.000 stan. 2 for. od prvoga arka; u svih drugih mjestih 1 for. 50 nč.

Tko želi držati javne plesove i muzike, tko želi da mu bude gostiona ili kavana otvorena i preko one odredjene redarstvene ure, tko želi držati teatralne predstave i koncerte za svoj podnesak od prvoga arka 1 for.

Tko prosi, da mu se dade gradjansko

pravo, ili da ga primu u obćinu 2 for.

Tko prosi, da mu se kakov naziv protokolira, od prvoga arka 10 for.

Tko moli, da mu se protokolira kakov družtveni ugovor, od prvoga arka 10 for. a. vr.

Trgovačke i obrtničke knjige

a) Glavne, računarske, plačevne računarske knjige trgovacah, tvorničarah i obrtnikah 25 novč. od svakoga arka;

b) sve druge knjige tičuće se trgovine, obrta, obrtnih podhvatah, zatim poslovnih posredovanjah, osobito mešetarije, izuzam prepisnikah pisamah stoje 5 novč. od svakoga arka.

Računi, bilježke, izkazi, upisne knjige itd., koje trgovci i obrtnici o predmetih svoga obrta ili trgovine daju trgovcem ili obrtnikom ili drugim osobam negledeć na to, da li je unutra izplata ubilježena, plate osim zaključnih računah 5 novč. od arka.

Zaključne cedulje mešetarah 25 novč. od arka.

Svjedočbe vladnih uredah 1 for. od arka.

Od drugih uredah ili privatnih osobah 50 novč. od arka.

Mjenbeni prosvjedi, što ih uloži bilježnik 1 for. od arka.

Ljestvica od štemplarine.

I. za mjenice — austr. vredn.

		do	75 f.	— f.	7 kr.
preko	75 f.	„	150 „	— „	13 „
„	150 „	„	225 „	— „	19 „
„	225 „	„	375 „	— „	32 „
„	375 „	„	750 „	— „	63 „
„	750 „	„	1125 „	— „	94 „
„	1125 „	„	1500 „	1 „	25 „
„	1500 „	„	3000 „	2 „	50 „
„	3000 „	„	4500 „	3 „	75 „
„	4500 „	„	6000 „	5 „	— „
„	6000 „	„	7500 „	6 „	25 „
„	7500 „	„	9000 „	7 „	50 „
„	9000 „	„	12000 „	10 „	— „
„	12000 „	„	15000 „	12 „	50 „
„	15000 „	„	18000 „	15 „	— „
„	18000 „	„	21000 „	17 „	50 „
„	21000 „	„	24000 „	20 „	— „
„	24000 „	„	27000 „	22 „	50 „
„	27000 „	„	30000 „	25 „	— „

Od svakih 1500 for. što je preko 30000 for., plaća se 1 for. 25 novč. biljegovine, kod toga ima se svaki iznosak izpod 1500 smatrati kao podpun.

II. za dokaznice — austr. vredn.

		do	20 f.	— f.	7 kr.
preko	20 f.	„	40 „	— „	13 „
„	40 „	„	60 „	— „	19 „
„	60 „	„	100 „	— „	32 „
„	100 „	„	200 „	— „	63 „
„	200 „	„	300 „	— „	94 „
„	300 „	„	400 „	1 „	25 „
„	400 „	„	800 „	2 „	50 „
„	800 „	„	1200 „	3 „	75 „
„	1200 „	„	1600 „	5 „	— „
„	1600 „	„	2000 „	6 „	25 „
„	2000 „	„	2400 „	7 „	50 „
„	2400 „	„	3200 „	10 „	— „
„	3200 „	„	4000 „	12 „	50 „
„	4000 „	„	4800 „	15 „	— „
„	4800 „	„	5600 „	17 „	50 „
„	5600 „	„	6400 „	20 „	— „
„	6400 „	„	7200 „	22 „	50 „
„	7200 „	„	8000 „	25 „	— „

Od svakih 400 for. preko 8000 for. plaća se biljegovine 1 fr. 25. nč., kod toga ima se ostatni iznosak izpod 400 for. smatrati kao podpun.

Red na prugah

c. kr. povl. južno-željezničkoga družtva.

U posebnoj jednoj knjižici izdalo je želj. družtvo obširni red poslovanja, počam od 1. srpnja 1863; nu uredničtvo Koledara izvadilo je evo glavnije članke, koji se najviše tiču putnikah.

§. 1. Osoblje kod ovoga željez. družtva dužno je čednim i uljudnim ponašanjem obćinstvu bezplatno služiti, svaki u svojoj opredieljenoj struci.

§. 2. Nu i putnici dužni su nasuprot službujućemu polag propisa činovniku ponašati se dostojno.

§. 3. Zavade budi kakve medju obćinstvom i službenikom razpravlja na postajah predstojnik štacije, a putem pak vodja od povoza.

§. 4. Pritužbe mogu se ustmeno na kojoj god postaji kao i pismeno podnesti, ili u knjigu pritužbah ubilježiti, na što će upravljateljstvo točno odgovoriti.

§. 5. U dvorište kolodvora nije dozvoljeno ulaziti nikomu, osim putnikom.

§. 8. Na svakom kolodvoru nalaze se vozni redi i ure, po kojih se ima svatko ravnati.

§. 9. Ciene za vozarinu su kod blagajne javno pribite i biljege se mogu dobiti samo tečajem posliednjeg sata pred vožnjom, a oni koji zakasne 5 minutah pred odlazkom neimadu više prava tražiti biljegu.

Da se negubi vrieme mienjanjem novacah, neka si svatko dotičnu vozarinu odbrojenu pripravi, te će si brže obaviti posao. Biljegom se dobije pravo na naznačeni red kolah, nu ako nebi slučajno mjesta više bilo, te mu se nebi moglo mjesta dati niti u višjoj klasi bez naplate, a ono se može biljega zamieniti s drugom nižjom i razliku iznosa zahtjevati natrak ili pako neputovati i tražiti da mu se novci vrate.

§. 11. Svatko neka se odmah osvjedoči, da-li mu biljega glasi onamo kuda želi poći, jer se na kasniju reklamaciju neobzire. Djeca do 10 god. plaćaju polovicu ciene, a djeca izpod 2 god. ako se drže na krilu, neplaćaju ništa.

§. 12. Svatko može iz nižega reda preći na viši, ako naplati razliku, nu iz višega mjesta na niže nipošto, izvan u slučaju naznačenom u §. 10.

§. 14. Pijani i osobe nepristojna ponašanja, na koje bi se ostali putnici tužili, mogu se od vožnje izključiti, bez da jim se imaju novci povratiti. Isto tako bolestnici, koji bi ostalim putnikom na nepriliki bili, neimadu se voziti, nego ako si posebni Coupé plate. Takovim se imaju novci povratiti.

§. 16 svaki si putnik neka čuva biljege, dok mu se neoduzmu po dotičnom činovniku, kondukteuru ili vrataru. Ako bi koj putnik bez valjane biljege bio zatečen, taj bi se kaznio globom od trostruke vozarine od 5 miljah.

§. 17. kad po treći put udari zvon, nesmije nitko više pokušat da unidje u kola i svako pomaganje k tomu prepovedano je redarstvenom naredbom.

Putnik, koj zakasniv zaostane, neima nikakvoga prava da traži povratak vozarine ili naknadu kakvih troškovah. Predstojnik postaje vlastan je po svom sudu izvanredno dozvoliti, da takov putnik može sliedećim povozom bezplatno dalje putovati.

§. 18. Premda kondukteuri svaku

postaju oglase, to se ipak preporuča putnikom, da i sami paze na kojoj jim štaciji je izići da nepromaše cilj.

Samo na postajah, gdje vlak po 5 časovah stoji može se u neobhodno potrebitom slučaju za čas iz kolah izstupiti, al žuriti se valja opet na svoje mjesto, ili ako bi isto već po drugom kojim zauzeto bilo, tad se ogledati za drugo koje bez oklevanje.

§. 20. Ako i jedan samo putnik zahtjeva, da se kod propuhe zatvore prozori na strani od kuda puše, nemože nitko imati što proti tomu.

Putnici nesmiedu si sami otvarati vrata, jer po dužnosti svojoj otvaraju kondukteuri odmah na svakoj postaji.

§. 23. Pušenje je dozvoljeno u svih kolih, samo u prvom razredu imadu putnici medju se porazumiti se, ako nebi posebnih bilo kolah za duhandjije.

§. 24. Pseta se mogu u kola uzeti, ako su mala, te se mogu čitavim putem na krilu držati. Ostali cucki moraju se predati kod odpravničtva prtljage.

§. 25. Sitne stvari i putne torbe mogu se slobodno uzeti u kola, ako nesmetaju nikomu. Ako što komu zgine, zato neodgovara željeznica, osim ako dotični imade prtljažnicu vrhu izgubljenoga predmeta. U slučaju, da se koja zaostala stvar u kolih nadje, to se ista spravi, da se vjerodostojnomu vlastniku opet izruči.

§. 26. Stvari, koje bi se lahko užgale i tekućine, koje bi prolijanjem budi kako mogle škoditi, nabite puške i kubure, barut i slični lučbeni præparati nesmiju se podnipošto u kola uzeti. Ta se naredba proteže i na sve vojnike, žandare itd.

TARIFA

za putnike, prtljagu i brzovozninu na c. kr. povl. južnoj željeznici

od 1. kolovoza 1863 sa prirezom od 10% prida.

Iz Zagreba u	Miljah	Vozarina I. reda fr.	Vozarina I. reda kr.	Vozarina II. reda fr.	Vozarina II. reda kr.	Vozarina III. reda fr.	Vozarina III. reda kr.	Za putnu pratež, prevagu ili brzovozninu plaća se od $^1/_5$ centa ili 20 ℔. fr.	kr.
Beč	61	24	31	18	27	12	23	1	1
Meidling	60½	24	11	18	12	12	13	1	
Hetzendorf	60	23	91	17	97	12	3		99
Atsgersdorf	60	23	91	17	97	12	3		99
Liesing	59½	23	71	17	83	11	93		98
Perchtoldsdorf	59½	23	71	17	83	11	93		98
Brunn	59	23	51	17	67	11	83		98
Mödling	59	23	51	17	67	11	83		98
Laxenburg	59½	23	71	17	83	11	93		98
Guntramsdorf	58½	23	32	17	53	11	73		97
Gumpoldskirchen	58	23	12	17	38	11	63		96

Iz Zagreba u	Miljah	Vozarina I. reda fr.	Vozarina I. reda kr.	Vozarina II. reda fr.	Vozarina II. reda kr.	Vozarina III. reda fr.	Vozarina III. reda kr.	Za putnu pratež, prevagu ili brzovozninu plaća se od $^1/_5$ centa ili 20 ㎏. fr.	kr
Pfaffstätten	58	23	12	17	38	11	63		96
Baden	57½	22	92	17	23	11	54		95
Vöslau	57	22	72	17	8	11	44		95
Kottingbrunn	56½	22	52	16	94	11	34		94
Leobersdorf	56½	22	52	16	94	11	34		94
Solenau	56	22	33	16	78	11	24		92
Felixdorf	55½	22	13	16	64	11	14		91
Theresienfeld	55½	22	13	16	64	11	14		91
Wr. Neustadt	54½	21	73	16	34	10	94		90
Neudörfl	55½	22	13	16	64	11	14		91
Sauerbrunn	56	22	33	16	78	11	24		92
Wiesen-Sigless	56½	22	52	16	94	11	34		94
Mattersdorf	57	22	72	17	8	11	44		95
Marz-Rohrbach	57	22	72	17	8	11	44		95
Schadendorf	58	23	12	17	38	11	63		96
Agendorf	58½	23	32	17	53	11	73		97
Šoprun	59	23	51	17	67	11	83		98
St. Egyden	53½	21	34	16	5	10	74		88
Neunkirchen	52½	20	94	15	75	10	55		87
Ternitz	52	20	74	15	59	10	45		86
Pottschach	51½	20	54	15	45	10	35		85
Gloggnitz	51	20	35	15	30	10	25		85
Payerbach	49½	19	75	14	86	9	95		81
Klamm	48	19	16	14	41	9	65		79
Breitenstein	47	18	76	14	11	9	46		78
Semmering	46	18	37	13	81	9	26		76
Spital	44½	17	77	13	37	8	96		74
Mürzzuschlag	43½	17	38	13	8	8	76		72
Langenwang	42½	16	98	12	78	8	57		70
Krieglach	42	16	78	12	62	8	47		69
Mitterndorf	41½	16	58	12	48	8	37		68
Kindberg	40½	16	19	12	18	8	17		67
Marein	39½	15	79	11	89	7	97		65
Kapfenberg	38½	15	40	11	59	7	77		64
Bruck	38	15	20	11	44	7	67		63
Pernegg	36½	14	60	11		7	38		61
Mixnitz	36	14	41	10	84	7	28		59
Frohnleiten	34½	13	81	10	40	6	97		57
Peggau	33½	13	42	10	11	6	77		55
Stübing	33	13	22	9	95	6	67		55
Gratwein	32½	13	2	9	81	6	57		54
Judendorf	32	12	82	9	65	6	47		53

Iz Zagreba u	Miljah	Vozarina I. reda fr.	Vozarina I. reda kr.	Vozarina II. reda fr.	Vozarina II. reda kr.	Vozarina III. reda fr.	Vozarina III. reda kr.	Za putnu prateż, prevagu ili brzovozninu plaća se od $^1/_5$ centa ili 20 ℔. fr.	kr.
Gradac	31	12	43	9	36	6	27		52
Puntigam	30½	12	23	9	21	6	17		51
Kalsdorf	29½	11	83	8	92	5	96		48
Wildon	28	11	24	8	47	5	66		46
Lebring	27½	11	4	8	32	5	56		45
Leibnitz	26½	10	64	8	3	5	36		44
Ehrenhausen	25½	10	25	7	73	5	16		42
Spielfeld	25	10	5	7	58	5	5		42
Pössnitz	23½	9	46	7	13	4	75		39
Maribor	22½	9	6	6	83	4	55		37
Kranichsfeld	21	8	47	6	37	4	25		35
Pragerhof	20	8	7	6	6	4	4		33
Poličane	18	7	28	5	46	3	64		30
Ponigl	16	6	47	4	85	3	24		26
St. Georgen	15	6	6	4	55	3	3		25
Store	14	5	66	4	25	2	83		23
Celj	13½	5	46	4	11	2	73		22
Trgovište-Tüffer	12	4	85	3	64	2	43		20
Laške toplice	11	4	45	3	34	2	23		19
Zidani most	10	4	4	3	3	2	2		17
Hrastnik	11	4	45	3	34	2	23		19
Trifail	11½	4	65	3	49	2	33		19
Zagor	12	4	85	3	64	2	43		20
Sava	13	5	26	3	94	2	63		22
Litaj	14	5	66	4	25	2	83		23
Kresnicu	15	6	6	4	55	3	3		25
Laase	16	6	47	4	85	3	24		26
Salloch	17	6	87	5	16	3	44		29
Ljubljanu	18	7	28	5	46	3	64		30
Franzdorf	21	8	47	6	37	4	25		35
Loić	23	9	26	6	97	4	65		39
Rakek	24½	9	85	7	43	4	95		41
Postojnu	26½	10	64	8	3	5	36		44
Prestranek	27½	11	4	8	32	5	56		45
St. Petar	28	11	24	8	47	5	66		46
Lesece	29½	11	83	8	92	5	96		48
Divacca	31½	12	62	9	51	6	37		52
Sessanu	32½	13	2	9	81	6	57		54
Proseku	34	13	61	10	25	6	87		56
Nabrežinu	25	14	1	10	55	7	7		58
Grignano	36	14	41	10	84	7	28		59
Trst	37½	15		11	29	7	58		62

Iz Zagreba u	Miljah	Vozarina I. reda fr.	Vozarina I. reda kr.	Vozarina II. reda fr.	Vozarina II. reda kr.	Vozarina III. reda fr.	Vozarina III. reda kr.	Za putnu pratež, prevagu ili brzo vozninu plaća se od $^1/_5$ centa ili 20 ℔ fr.	kr.
Feistritz	23½	9	46	7	13	4	75		39
Maria-Rast	24½	9	85	7	43	4	95		41
St. Lorenzen	26	10	45	7	87	5	26		43
Fressen	27½	11	4	8	32	5	56		45
Wluchern	28½	11	44	8	62	5	76		47
Satdenhofen	29½	11	83	8	92	5	96		48
Uner-Drauburg	31	12	43	9	36	6	27		52
Prevali	32½	13	2	9	81	6	57		54
Bleiburg	34½	13	81	10	40	6	97		57
Künsdorf	36	14	41	10	84	7	28		59
Grafenstein	38	15	20	11	44	7	67		63
Celovac	39½	15	79	11	89	7	97		65
Krumpendorf	40½	16	19	12	18	8	17		67
Maria-Wörth	41½	16	58	12	48	8	37		68
Velden	42½	16	98	12	78	8	57		70
Gottesthal	43½	17	38	13	8	8	76		72
Villach	44½	17	77	13	37	8	96		74
Sievnicu	8	3	24	2	43	1	62		13
Liberac	6	2	43	1	82	1	22		10
Videm-Krško	5½	2	23	1	68	1	12		9
Brešce	4½	1	82	1	37		91		8
Zaprešić	2		81		61		41		3
Goricu	2		81		61		41		3
Lekenik	4½	1	82	1	37		91		8
Sisak	7	2	83	2	13	1	42		12
Optuj	22½	9	6	6	83	4	55		37
Moschganzen	23½	9	46	7	13	4	75		39
Ormuž (Fridau)	25½	10	25	7	73	5	16		42
Polstrau	27	10	84	8	17	5	46		45
Čakovac	28	11	24	8	47	5	66		46
Kraljevac	30½	12	23	9	21	6	17		51
Kotori	32	12	82	9	65	6	47		53
Kanižu	34½	13	81	10	40	6	97		57
Komárváros	37	14	80	11	14	7	48		62
Keszthely	40	15	99	12	3	8	7		66
Boglár	44	17	57	13	22	8	86		73
Szántod	47	18	76	14	11	9	46		78
Sió-Fok	48½	19	36	14	56	9	75		80
Lepsény	51	20	35	15	30	10	25		85
Csikvár	53½	21	34	16	5	10	74		88
Stolni Biograd	55	21	93	16	49	11	4		91
Moha	56	22	33	17	78	11	24		92

Iz Zagreba u	Miljah	Vozarina I. reda fr.	kr.	II. reda fr.	kr.	III. reda fr.	kr.	Za putnu pratež, prevagu ili brzovozninu plaća se od $^1/_5$ centa ili 20 ℔. fr.	kr.
Bodaik	58	23	12	17	38	11	63		96
Moór	59	23	51	17	67	11	83		98
Kis-Bér	61	24	31	18	27	12	23	1	1
Nagy-Igmánd	63	25	10	18	86	12	62	1	5
Uj-Szöny	66	26	29	19	75	13	22	1	9
Dinyés	56	22	33	16	78	11	24		92
Nyék	58	23	12	17	38	11	63		96
Mártonvásár	$59\frac{1}{2}$	23	71	17	83	11	93		98
Tarnok	$60\frac{1}{2}$	24	11	18	12	12	13	1	
Tétény	$61\frac{1}{2}$	24	50	18	42	12	33	1	1
Promontor	63	25	10	18	86	12	62	1	5
Budim	64	25	49	19	16	12	82	1	6

Polovica vdzne biljege za djecu stoji polovicu vozarine, al buleta carska plaća se i na polovicu podpuno, kô i na cielu kartu. Svaki putnik može bezplatno 50 funt. putne prtljage ponesti, a 25 funt. za pol ciene i imade samo 7 novč platiti za pripazku. Za svaku $^1/_5$ cente više, imade se polag cienika naplatiti kirija i još 7 novč. za pripazku, kao i 5. n. carske biljegovine.

Red vožnje

za mješovite osobne povoze na željezničkoj prugi od Siska do Beča.

(Valja od 1. listopada 1863 i traje do dalnje naredbe.

Od Siska do Beča.

		sat	čas
		u jutro	
Sisak	odlazi	6	30
Lekenik	„	6	58
Velika Gorica . . .	„	7	35
Zagreb	(dolazi	8	1
	(odlazi	8	16
Žaprešić . . .	„	9	40
Brežci	„	9	19
Videm-Krško . .	„	9	37
Liberac	„	10	48
Sievnica . . .	„	10	17
		pos.	p.
Zidanimost . . .	odlazi	3	27
Laške toplice . .	„	3	42
Celj	„	4	16
Maribor	„	6	36

		sat	čas
		u večer	
Gradac	„	8	54
		u noći	
Bruck	„	10	41
Semering . . .	„	12	59
Glognitz . . .	„	2	38
W. Neustadt . .	„	2	34
		u jutro	
Baden	„	4	21
Beč	„	5	17

Brzovoz, koj polazi u 6 satih i 30 časovah u jutro iz Trsta u Beč svaki utorak četvrtak i subotu prima bez odvlake sve putnike sa hrvatske željeznice, al samo na kolih prvoga reda; obično svakdanji vlak čeka od 10 satih 50 č. do 3 s. 27 č. popodne.

Proračun kamatah u austrijskoj vriednoti.

Kamate po 4%

Kamat-na svota For. austr. vr.	Za jednu godinu for.	Za jednu godinu nvč.	Za pol godine for.	Za pol godine nvč.	Za jedan mjesec for.	Za jedan mjesec nvč.
1	—	4	—	2	—	$\frac{1}{3}$
2	—	8	—	4	—	$\frac{2}{3}$
3	—	12	—	6	—	1
4	—	16	—	8	—	$1\frac{1}{3}$
5	—	20	—	10	—	$1\frac{2}{3}$
6	—	24	—	12	—	2
7	—	28	—	14	—	$2\frac{1}{3}$
8	—	32	—	16	—	$2\frac{2}{3}$
9	—	36	—	18	—	3
10	—	40	—	20	—	$3\frac{1}{3}$
20	—	80	—	40	—	$6\frac{2}{3}$
30	1	20	—	60	—	10
40	1	60	—	80	—	$13\frac{1}{3}$
50	2	—	1	—	—	$16\frac{2}{3}$
60	2	40	1	20	—	20
70	2	80	1	40	—	$23\frac{1}{3}$
80	3	20	1	60	—	$26\frac{2}{3}$
90	3	60	1	80	—	30
100	4	—	2	—	—	$33\frac{1}{3}$
200	8	—	4	—	—	$66\frac{2}{3}$
300	12	—	6	—	1	—
400	16	—	8	—	1	$33\frac{1}{3}$
500	20	—	10	—	1	$66\frac{2}{3}$
1000	40	—	20	—	3	$33\frac{1}{3}$
5000	200	—	100	—	16	$66\frac{2}{3}$
10000	400	—	200	—	33	$33\frac{1}{3}$

Kamate po 5%

Kamat-na svota For. austr. vr.	Za jednu godinu for.	Za jednu godinu nvč.	Za pol godine for.	Za pol godine nvč.	Za jedan mjesec for.	Za jedan mjesec nvč.
1	—	5	—	$2\frac{1}{2}$	—	$\frac{5}{12}$
2	—	10	—	5	—	$\frac{10}{12}$
3	—	15	—	$7\frac{1}{2}$	—	$1\frac{3}{12}$
4	—	20	—	10	—	$1\frac{2}{3}$
5	—	25	—	$12\frac{1}{2}$	—	$2\frac{1}{12}$
6	—	30	—	15	—	$1\frac{1}{2}$
7	—	35	—	$17\frac{1}{2}$	—	$2\frac{11}{12}$
8	—	40	—	20	—	$3\frac{1}{3}$
9	—	45	—	$22\frac{1}{2}$	—	$3\frac{3}{4}$
10	—	50	—	25	—	$4\frac{1}{6}$
20	1	—	—	50	—	$8\frac{1}{3}$
30	1	50	—	75	—	$12\frac{1}{2}$
40	2	—	1	—	—	$16\frac{2}{3}$
50	2	50	1	25	—	$20\frac{5}{6}$
60	3	—	1	50	—	25
70	3	50	1	75	—	$29\frac{1}{6}$
80	4	—	2	—	—	$33\frac{1}{3}$
90	4	50	2	25	—	$37\frac{1}{2}$
100	5	—	2	50	—	$41\frac{2}{3}$
200	10	—	5	—	—	$83\frac{1}{3}$
300	15	—	7	50	1	25
400	20	—	10	—	1	$66\frac{2}{3}$
500	25	—	12	50	2	$8\frac{1}{3}$
1000	50	—	25	—	4	$16\frac{2}{3}$
5000	250	—	120	—	20	$83\frac{1}{3}$
10000	500	—	250	—	41	$66\frac{2}{3}$

Kamate po 6%

Kamat-na svota For. austr. vr.	Za jednu godinu for.	Za jednu godinu nvč.	Za pol godine for.	Za pol godine nvč.	Za jedan mjesec for.	Za jedan mjesec nvč.
1	—	6	—	3	—	$\frac{1}{2}$
2	—	12	—	6	—	1
3	—	18	—	9	—	$1\frac{1}{2}$
4	—	24	—	12	—	2
5	—	30	—	15	—	$2\frac{1}{2}$
6	—	36	—	18	—	3
7	—	42	—	21	—	$3\frac{1}{2}$
8	—	48	—	24	—	4
9	—	54	—	27	—	$4\frac{1}{2}$
10	—	60	—	30	—	5
20	1	20	—	60	—	10
30	1	80	—	90	—	15
40	2	40	1	20	—	20
50	3	—	1	50	—	25
60	3	60	1	80	—	30
70	4	20	2	10	—	35
80	4	80	2	40	—	40
90	5	40	2	70	—	45
100	6	—	3	—	—	50
200	12	—	6	—	1	—
300	18	—	9	—	1	50
400	24	—	12	—	2	—
500	30	—	15	—	2	50
1000	60	—	30	—	5	—
5000	300	—	150	—	25	—
10000	600	—	600	—	50	—

GRAD TRAKOŠĆAN.

Zagorje naše čuva medju svojimi bregovi prekrasan biser, kojemu neima para široko i daleko. Na izvoru potoka Bednje u župi istog imena na smiernoj visini obrubljenoj višimi gorami počiva stari i ponositi grad Trakošćan, na hridi, koja je kao po igri prirode, bi reć, stvorena i opredieljena, da se nakiti gospodskim gradom sriednjega vieka. Koliko je meni poznato, za početnika toga grada nezna se. U jednoj sam knjizi našao samo to, da je isti grad godine 1569. kralj Maximilian II. po izumrću Gjulajskoga mužkoga koljena poklonio Gašparu Draškoviću za njegovu osobu i njegovo koljeno pravom nasljedstva i to radi osobitih zaslugah brata njegova Jurja biskupa (praecipue — kako kraljevska povelja glasi — ob singularia merita fratris sui Georgii Praesulis).

A sad da rečemo koju ob obitelji, kojoj je već preko tri vieka taj grad u rukuh.

Grofovska obitelj Draškovićah proiztiče iz Dalmacije od uglednog roda Suadićah, bivših grofovah i gospodarah od Knina, Spljeta, Cetine, Kliša i Hudine. U starih se kronikah i genealogijah prvi spominje Ivan Ivanus de Suadić. Živio je početkom 13. stoljeća i pratio je kralja Andriju II. u križarskoj vojni u Palestinu. Izkazao se osobito kod Akre (Damiata) i uzeća Damaska. Vrativ se kući, poklonio je stolnoj crkvi u Vesprimu zlatan kalež, koji se — kako se veli — još i dan danas nalazi ondje s urezanim imenom Ivanovim, godištem 1222. i grbom, kojim se i sada obitelj Draškovićah služi. Sinovi mu bijahu Nikola od Cetine i Martin od Hudine. Posljedni, poznat junak u ratu s Mongoli — ostade bez odvjetka. Nikola rodi Andriju, čije sinove: Petra, Pavla i Andriju ml. kao djecu Andraša prozva puk Draški, te napokon i Draškovići. Odtuda pridjevak obitelji, koja bje dika i ponos naroda hrvatskoga.

Godine 1522—23. preostade od ove obitelji sam Bartol. Ovaj izgubiv u turskom boju svu svoju imovinu u Dalmaciji, preseli se u Hrvatsku sa njekoliko dragocienostih. Opustošiv Turci i onu stranu Hrvatske, gdje se nalazio naš Bartol, osiromaši on na toliko, da mu nepreostade ništa do mača, kojim se on u boju protiv Turakah služio, pa to bijaše jedina baština, što ju je djeci svojoj s važnimi opomenami umirući ostaviti mogao. Rodio je Jurja, Gašpara i Ivana. Odgojivanje ove djece preuze na se brat žene Bartolove: Juraj Utišinović, biskup Velikovaradinski i kardinal, od kojih trijuh najbolje se odlikova Juraj, bivši kao biskup zagrebački te ujedno i ban trojedne kraljevine, napokon nadbiskup Kaločki i kardinal. Zaslugam ovoga ima se zahvalit, što je obitelj Draškovićah dobila opet svoj prvanji sjaj, te od propasti oslobodjena. Radi zaslugah naime njegovih za domovinu i kralja — kako bi jur napomenuto, dobri brat njegov Gašpar od kralja Maximiliana II, grad i veliko imanje Trakošćan. Od tada posjeduje rečeni grad sve do dana današnjeg slavna obitelj Draškovićah, iz koje proizadjoše toliki bani, palatini, biskupi i slavni vojvode na obranu vjere, domovine i kralja.

Grad bi g, 1592. znatno povećan od braće Petra i Ivana bana. Ovi ga produžiše prema sjevero-zapadu sazidavši ogroman toranj, u kom se sad nalazi izim više sobah i tako zvana vitežka dvorana, to kazuje ká-

menita ploča uzidana nad ulazom u tu stran grada.

Kasnije bi načinjena, od koga, to se nezna, i jedna kasarna pred istim tornjem, nu za njekoliko godinah sruši se ona jedne burne noći, neimajući prava temelja.

Grad stajao je i prkosio godišta i godišta navalam turskim i inim, dok u novije doba radi mučnog uzhoda nebi čisto zapušten. Za providnika bijaše sgrada načinjena dole pod briegom kraj inih gospodarstvenih sgradah, a gospoštija obitavaše ili po svojih drugih dobrih, ili pak u Gradcu, Beču, Parizu itd. Grad tako zapušten na to je došao, da su mu krov i podovi sagnjili i upali; toranj, što je nadvisivao čitav grad, srušio se; te samo gole stiene u vis stršile, i sve skup naličilo razvalinam.

U današnjeg posjedovatelja i gospodara istog grada grofa Jurja Draškovića podmaršala probudi se, pred 12—14 po prilici godinah, ljubav za uzdržanje slave i uspomene njegovih slavnih pradjedovah, te on odluči isti grad, da tako reknem, uzkrisiti. On ga dade dakle neizmjernimi troškovi ponoviti, što već srušeno bijaše, nadozidati; pokriti ga; u katovih podové načiniti; gradsku cisternu popraviti. Jednom riećju, grad iz vana i iz nutra urediti. Načini on takodjer oko briega kolni put do njega, porazomivši prahom pušćanim pečine, dok lje dobio potriebit prostor za isti, tako, da se sada bez truda i pogibelji do grada i pješke i na kolih doći može.

Grad stoji sada načinjen skroz u starinskom slogu sa zubastimi tornjevi; uzvijaćim mostom, vrati gvoždjem okovanimi te starodavnimi ključenicami i lokoti. Jedino fali mu zid, kojim bijaše okružen na obranu protiv neprijatelja. Kod ponovljenja istog grada izvućeno je više centih tanetah razne veličine iz zidinah, utjeranih unj od turskih lumbardah i inih.

Što se nutarnjeg uredjenja tiče, i ovo je skroz po ukusu srednjeg vieka načinjeno, te još k tomu veoma sjajno. Kad čovjek po skalinah pojde, opazi gvozdene rešetke, kojimi se iste zatvaraju, što čovjeka namah nekakvom grozom napunjuje. Na prvih vratih, koja vode u red najkrasnijih sobah padne u oči veliki i vješto od drva izrezani grb obitelji Draškovićeve, pod kojim se čita ime i čast sadanjeg gospodara grada u latinskom jeziku. U sobah stolice, ormari i ostalo pokućtvo stranom su u gotičkom, stranom u inom starom štilu — umjetna rezbarija, načinjena je nješto sada, a nješta je sačuvano od starine, te sad popravljeno. Po stienah vise slike pradjedovah i prababah obitelji, a i strop načinjen je po umjetnostih i slogu srednjeg vieka. U blagovalištu vide se ogromne starinske čaše dobrodošlice, od kojih jedna po poldrugu oku i više ima. Sjajem i ukusom nadvisuje sve vitežka dvorana. Tu slušaš, bi reći disanje duhovah ratobornih i junačkih pradjedovah hrvatskih. Tu su starinski mačevi, sablje, buzdovani, sulice, oklopi, rubaće drotene, štiti, kacige, pištole, puške, lumbarde — sve razne podobe i veličine. Najveći utisak čini na čovjeka oklopje nuz stienu namješteno na kom se vidi križ — križarskih vojnah. U sriedi nad stolom razkrilio sivi orô vita svoja krila, te se zagledao na stolicu, koja je na pročelju stola. Simo pisci historičkih novelah, tu će vas ugrijati onaj pravi duh. kojega vam treba, ako želite da vam pripovjedke nebudu koje kakvo siromašno krparenje (ko što se često dogadja). Ovdje na stolu stoji velika u crvenu kožu vezana knjiga, u koju se upiše svaki, koji posjeti grad. Vidio sam u njoj upisanih osobah iz Beča, Gradca, Ugarske, o kojih kazivahu da su ovaj put poduzele upravo samo zato, da grad vide, nu domorodacah nadjoh veoma malo. Al u cieloj toj knjizi spomenici neima nijedne hrvatske rieči, kojom bi domorodno srce ubilježilo svoja čuvstva, što mu jih porodi pogled na takov spomenik domaće prošlosti i naravskih ondješnjih divotah. — Nemogu propustiti

da nenapomenem jednu sliku, koju sam u toj dvorani vidio. Slika je jednog čovjeka, za kog se nezna upravo, spada li u grofovsku obitelj, isti je morao imati u ramenih najmanje dva lakta širine. Ovaj je mogao uzmahivati golemi onimi mačevi, što se vide u dvorani, a jedan gospodin, s kojim se ondje sastadoh primjetne šaljivo: i prazniti one oriaške čaše, što se vide u blagovalištu. U ovoj dvorani kazivahu mi takodjer jedan svezak francezkog nekakvog beletrističnog lista, u kojem se nalazi kratak opis grada, nu na koliko razabrati mogoh, pogriešno se veli u nutra, da je grad nedaleko od Crne gore. Kad se čovjek grada nagledao, gdje mu se mnoga ozbiljna misao upiljila u duh, ima prilike vani istom začete misli dalje u neizmjernost snovati i probavljati. Podnožje stienja na kojem grad počiva plačka velik ribnjak ili skoro bi reć jezero, koje pruža grane svoje daleko medju gore jelovinom i smrekovjem obraštene. Oko toga ribnjaka i po obližjih brežuljcih izvedeni su putevi, na mjestih posadjeno cvieće razno, tako, da cielo mjesto naliči divjé romantičnomu perivoju. Ili ti se sad volja na čamcu zavesti medju bregove, gdje te nebuni ništa, niti isti sunčani trak ti nedosadjuje, glas priželjkujućeg slavulja u daljini, lasan skok plahe srne na vodu ili pašu izlazeće, te pljusak ribe po vodi i tihi let lahkokrile čaplje nad vodom, to je sve što vidiš i čuješ tu od živa stvora. Ili ti se pak dopada zaputit se u mislih medju bregove do koje ogromne pečine ili drugog tihanog mjestanca, svagdje ti se dopada, svagdje je liepo uredjeno. Iz medju sviuh mjestah domovine naše želio bi največma ovo jednomu hrvatskomu pjesniku, da nam opjeva pradjedove, te sadanji naraštaj na domoljubje, slogu i trieznost doviče.

Ovaj opis grada Trakošćana nadopunjuje Iv. K. S. u Danici ilirskoj br. 35. o. g. s njekimi starijimi podatci i veli:

U 14. i 15. stoljeću pripadao je grad k županiji zagorskoj, od koje bijahu vlastnici knezovi celjski, pa za timi g. 1463. Ivan Vitovec Grebenski. Od vitovacah otè taj grad poslie kralj Matijaš i darovà ga svomu sinu Ivanu Korvinu, vojvodi ciele Slavonije i hrvatskomu banu. Ovaj ga opet darovà oko god. 1503. svomu podbanu I. Gjulaju. Kad je ta loza Gjulajah izumrla, držaže ga jošte g. 1567. udovica posliednjega Gjulaja Kunigunda Lamberka, a poslie spadne g. 1569. pod kraljevskoga „fiskusa" i dobi ga zatim kao dar zagrebački biskup a kašnje stožernik i nadbiskup Gjuragj Drašković, te ga ostavi oporukom svojoj krvnoj rodbini, i tako dodje grad Trakošćan u vlast porodice Draškovićah.

Oko g. 1630. † predade Gašpar Draškovič u ime miraza svomu zetu Nikoli knezu Zrinjskomu, potlašnjemu banu, koj mu je uzeo za ženu kćer Euzebiju, gradove Trakošćan i Klenovnik pod cienu od 30,000 for., nu kad je ta Euzebija, umrvši bez djece, ostavila mužu svomu od prčije 4000 for., htjede Drašković spomenute gradove uzeti natrag, a nehtjede da Zrinjskomu plati onih 4000 for. Na to Zrinjski neprivoli, nego zahtjevaše novce i to najviše radi toga, što je Gašpar Drašković sav svoj i svoje matere Margarete Alapićeve imutak bezsviestno tratio.

Ali se Drašković razljuti, pa s posudjenim novcem najmi kojekakovih ljudih i poče tim voditi rat proti svomu zetu i proti svojoj sestri Sari, udatoj za Dioniza grofa Zičija. Najprije dakl otide sa svojom vojskom u Štajerske pod grad Ludbreg (Lutenberg), štu ga bijaše u ime neizplatjene joj dieo dovnice i nasliedstva njoj predao. Grad obsiede i jedne ga noći upali. te tako si protjera iz njega sestru, koja sretno umače. Kad tu svrši po želji, vrati se preko Drave i poče obsiedati Klenovnik, nu budući da su se ljudi bana Zrinjskoga junački branili i više mu njegovih po-

ubili, otide prama dvoru Zrinjskoga Lipovniku, otjera datle svu marvu, odveze sav žitak, porobi nadzornikovu kuću, i njegovu ženu sa više drugih ženah. Zatim se odputi prama Trakošćanu; a jer u ovom nebijaše ljudih, koji bi ga od navale mogli braniti, otme ga na brzu ruku. Čuvši to ban Zrinjski, baveći se onda upravo u Optuju malo bolestan, dade zapovjed svojim ljudem u Medjumurju, da idu s topovi proti Trakošćanu i da ga po što po to osvoje.

Do skoro dakle dodje pod grad više banovih satnijah i obsjednu grad, ali mu nemogahu mnogo topovi nahuditi; jer su ih bili ponamiestili po brdih, koja su okolo grada, ali opet podosta daleko od grada, a za jurišanje nebijaše prikladna mjesta; jer je u grad samo jedan put i to s one strane, gdje su stojala jedina dobro čuvana i oružana vrata. Napokon upotrebe obsadnici bombe, i počmu kopati lagume, na što se odvaže obsiedjenici, da predadu grad, tim više, jer im je oskudievalo hrane za konje koji su većom stranom pocrkali, a za ljude vode, soli, drva i octa. Protjeran iz grada Drašković dobi kasnije od svojih prijateljah novce, za koje si odkupi svoje gradove od Zrinjskoga.

Tom prilikom oštetjen je dosta taj grad, a poslje bje sasvim zapušten.

Sajmovi u trojednoj kraljevini.

Almaš: 2. srp.; 15. kolovoza.; 8. rujna; na ime Marije.

Andriaševci: 30. studenoga.

Babinagreda: 10. kolovoza.

Babska i Novak: na Brašančevo: na malu Gospu 8. rujna.

Bakar: 13. srpnja: 1. i 30. stud.

Belec: na Gjurgjevo; u utorak po Trojaki; na Ladislava; na porod B. D. M.; na Miholje; na sv. Katu; dan po B. D. M. sniežnoj.

Bistra: 26. srpnja; dan po ml. Gospi 9. rujna.

Bobovac: 3. svibnja; 14. rujna.

Bodegraj: 27. kolovoza.

Bogićevac doljni: na hr. Spasovo.

Bogićevac gornji: na duhovski utorak.

Bosiljevo: 26. srpnja; 24. kolovoza na Bartolovo.

Bošnjake: na Martinje 11. stud.

Božjakovina kod sv. Brcka; na vel. petak; u nedelju poslje Tielova; u nedjelju poslje došašća B. D. M.; u nedelju poslje Jakovljeva; 13. studenoga.

Brač; 29. lipnja.

Brezovica: u 4. korizmeni ponedeljak; 11. lipnja; 7. kolovoza.

Bribir: 29. lipnja.

Brinj: svaki četvrtak tjedni sajam.

Brod (hrvatski): 24. veljače; 21. ožujka; 25. svibnja; na križevski ponedjelak; 13. lipnja; 12. srp.; 24. kolov.; 14. ruj.; 30. stud.

Brod: (slavonski); na hr. Blagovjest; na Trojstvo; na Porciunkulu; na sv. Katu 25. stud. — Svaki put prije tog na osam danah marvinski sajam.

Cerna: 5.; kolov. 8. ruj.; 29. ruj.; 29. listop.

Cernik: u nedelju poslje Spasova; na Linardu.

Čakovec: na cvjetnicu: 29. lip.; 2. kolov.; 25. stud.

Čazma: u poned. poslje kralja; na duhovski utorak; 22. srp.; u nedelju poslje sv. Kate.

Čepin: na Trojstvo; na hr. Miholje.

Dalj: na hr. Gjurgjevo; na hr. Lučinje.

Darovar; u hr. bielu nedelju; u nedelju poslje hr. Spasova; 26. srp.; u nedelju poslje male Gospe.

Djakovo; 1. svib.; 26. srp.; 28. listp.

Dragalić: 29. kolovoza.

Drenovci: 15. kolov.; 8. ruj.; 29. ruj. —

Dubica: na hr. Duhove; 29. lip. Svake subote raštel na glasu.

Dubrovnik: 3. veljače.

Feričanci: na Josipovo; na Stiepana kralja; na Svesvete; na Bartolovo.

Garčin: 1. svib.; na Duhove; 29. lip.; 21. ruj.

Garešnica; na duhovni utorak; 20. lip.; 2. srp.; 2. stud.

Gjurgjevac: na Gjurgjevo; dan poslje Spasova; 10. kolov.

Glina: 16. svib.; 20. ruj.

Gorica velika: 1. svib.; u ponedjeljak poslje Tielova; 10. kol.: u ponedjeljak pred mal. Gosp.; 21. ruj.; 15. listp.; dan poslje Lucije.

Gospić: 1. svib.; 10. listp. (traje svaki po 3 dana.)

Gradiška Nova: 25. ožuj.; 20. kolov.; 1. studenog.

Gradište: 4. list.

Grobnik: 1. svib. na Trojstvo.

Grubišnopolje: 19. ožuj; 5. svib.; osmi dan poslje Spasova; 4. listp.

Imošci: 2. kolovoza.

Ivanić grad: 12. ožuj.; 4. svibnja; 29. lip.; 4. listp.; 21. pros.

Ivanićkloštar: dan poslje tri kralja; dan poslje Svjećnice; dan poslje Blagoviesti; dan poslje vel. Gospe; dan poslje zač. B. D. M.

Ivankovo: 24. lip.

Jamnica na kiseloj vodi: na Ignjatiu.

Jasenovac: 6. srp.; 15. kolov.; 6. prosinca. Svaki četvrtak raštel.

Kapela: (hrvatska) 22. srp.

Kapela: (slavonska) u nedelju poslje Duhovah; u nedelju mal. Gospe.

Kaptol: dan poslje Petrova.

Karlovac: 8. svib.; 15. lipnja; 25. srpnja; 29. rujna; 21. prosinca.

Kastel Lastva: svakog utorka; svakog petka.

Kastel-Novi: 15. kolovoza.

Klanjec: dan poslje tri kralja; u ponedjeljak prije Pokladah; u ponedjeljak poslje svake kvaterne nedjelje; u ponedjeljak posle Cvetnice; u ponedjeljak posle 4. pouzkrsne nedjelje; u ponedjelak poslje Petrova; na Lovrinčevo; na Lenardovo.

Knin: 13. lipnja.

Kobaš: 15. kolov.; u nedelju poslje Miholja.

Kopanica Velika: (u brodskoj regementi) 20. srpn.; na sv. Trojstvo. Veliki i glasoviti sajmi, osobito marvinski, koji po 8 danah traju.

Koprivnica: dan poslje Blagovjesti; na Pohod B. D. M.; dan poslje Nikole. Osim toga; 13. sieč.; 17 veljč.; 9. ožuj.; 6. trav.; 18. svib.; 22. lip.; 20. srp.; 17. kolov.; 21. ruj.; 12. list.; 16. stud.; 28. pros.

Kostajnica 12. ožuj.; 20. srp.; 14. stud.

Kotor: 3. veljače.

Krapina: 19. ožuj.; dan poslje sv. Floriana; 16. svib.; 27. lip.; 16. srp.; u poned. poslje Spasova; u poned. poslje imena Marije; 29. ruj.; 11. stud.; 6. pros.

Križevci: 20. sieč.; u ponedjeljak poslje Cvjetnice; na našašće sv. križa; u utorak poslje Duhovah; 27. lip.; 2. kolov.; 14. ruj.; 18. listop.; 11. stud.; u ponedjeljak pred Božićem.

Kukojevci; na sv. Trojstvo.

Kutina: 3. pros.; na Petrovo.

Kutjevo: na vel. Gospu; na mal. Gospu.

Legrad: 13. ožuj.; 24. kolov.; 2. stud.; 13. pros.

Lezina; 10. svib.

Lipovljani: 19. ožuj.; 20. srp.;

Ludina: 8. svib.; 29. ruj.

Lužani: na 3 kralja; na Cvjetnicu; na mladi uskrs; 13. srpnja.

Medjurić: 8. ruj.; 6. pros.

Miholjac: na Porciunkulu; na Miholje.

Mikanovci Novi. 24. kolovoza Prije toga za 14 danah največe je u Slavoniji marvinski sajam.

Mokar: 29. lip.; 10. srpnja.

Morović. 5. kolovoza.

Moslavina: na mladi uzkrs; na malu Gospu.

Munjava: prvi četvrtak svakoga mjeseca.

Našice: na Antuna Padov.; na vel. Gospu; na 40. mučenikah; na Andriju.

Niemci: na Cvjetnicu; na Duhove; na Petrovo; na Stiepana kralja; na sv. Katu.

Novska: 25. ožujka.; 18. listopada

Nuštar: na Duhove sva tri dana; 26. srp.; 28. listop.

Obrovac: 19. ožuj.; na Duhove.

Ogulin: svake sriede; sva tri dana po Duhovnom ponedeljku; na 9. 10. i 11. rujna.

Okučani: na hr. Cvjetnicu; 5. travnja.

Oravica; 13. svibnja.

Oriovac: na Emer.; na Tominje.

Orubica: 14. veljč.; 20. srpnja.

Osiek: 20. sieč.; 24. trav.; na Erazmovo; 30. i 18. listop.; 25. stud. (sve veliki sajmi.) Prije svakog je takodjer za 8 danah glavni marvinski sajam.

Otočac: tri dana poslje Trojstva; 6. 7. i 8. listopada.

Otok: 19. ožuj. 6. pros.

Pakrac: na hr. Blagovjest: na hr. Duhove; na hr. Ilinje; na hr. mal. Gospu.

Petrievci: 6. pros.

Petrinja: na vel. petak; u petak poslje Brašančeva; na Lovrinčevo; na Tominje:

Petrovoselo: 17. sieč. 13. lip.

Pitomača: 15. lip.

Podgajce: na Trojstvo.

Podgorač: na Ivana Nep.; na Martinje.

Podvinje: na Blagovjesti; 13. lip.; na vel. Gospu; na sve Svete; na Tominje.

Požega: na Antuna O.; na Cvjetnicu; na Duhove; na Tereziju; na Tominje.

Privlaka: 11. studenog.

(Rac) Miholjac gornji: na hr. Duhove.

Racka Kaniža: na Ivana Nep.; na Ivana Krst.; na Lovrinčevo.

Radoboj: utorak poslje uzkrsa; utorak poslje Trojakah; na Jakobovo; dan poslje vel. Maše; dan poslje male Maše.

Rajevoselo: 20. srp.

Raić gornji; 29. lipnja; 21. prosinca.

Rieka: 23. travnja; 24. lipnja: 15. kolovoza; 8. rujna.

Samobor: 14. veljč.; 19. ožuj.; na veliki petak; 22. svib.; 28. srp.; 10. kolov.; 21 pros.

Sarvaš: 14. veljč.; 24. lip.; 18. listp.; 21. prosinca.

Semeljce: 8. ruj.

Sesvete (kod Zagreba): 25. svib. 2. stud.

Sibinj: u nedelju poslje Spasova; u nedelju poslje Ivanja; u nedelju po Matijevu.

Sisak: u sriedu poslje Svećnice; utorak poslje Cvjetnice; na Florianovo; 15. srpnja.; na sv. Klaru; 16. rujna; 19. studenoga.

Sladojevci: 13. lip.; na Barbaru Slatina; na hr. Petrovo: na hr. svet. Nikolu.

Sotin: na Prenešenje Gospino; na Vidovo.

Svilaj: 24. trav.; u 5. nedelju poslje uskrsa: na ime Marije ili u nedelju poslje male Gospe.

Šamac: na Petrovo; u nedelju poslje vel. Gospe.

Šibenik: 25. 26. 27. srpnja.

Špliet: 7. svibnja.

Terezovac (Suhopolje); 8. lip.; 28. listp.

Tomašica: na 7. žalostih Marije; 13. lip.; 4. pros.; 21. pros.

Toplice (kod Varaždina); dan poslje Filiplja; dan poslje Tielova; dan poslje uzviš. sv. križa; dan po Martinju. —

Topolje Novo; 1. kolovoza.

Topolovac: na obrač. sv. Pavla; u poned. poslje cvetnice; na Ivana krst.; na Lučijno.

Topuska: prve nedelje poslje hr. uzkrs.; 15 lipnja 2. srpnja; 6 srpnja.

Tovarnik: 21. rujna.; 24. kolovoza.

Uskoki: 16. kolovoza.

Valpovo: 24. lip.; na začeće Gospino; na Matiju apost.

Varaždin; na Gjurgjevo; na Ivanje; na Jakobovo; na Emerikovo.

Velika (u Slav.) na Markovo.

Vrbanja: na ime Marijno.

Vrbica: 2. srp.

Vrbje: 19. ožujka.

Vrbovec: na Florianovo; Vidovo.

Vrhovina: 15 kolovoza.

Vrpolje: na Ivana krst.; na Stipana kralja.

Vidovec dolnji: na Benkovo.

Vinica u poned. poslje Markova; na malo Tielovo (Brašanč.); u poned. poslje kraljeva; u veliki četvrtak; na Nikolje; u ponedeljak za svakom kvaternom nedeljom.

Viekovci: na Ivana Nep.; na preobraženje; na Svesvete.

Virje: 20. siečnja; 1. svib.; 25. srp.; 11. stud.

Virovitica: na sv. 3 kralja; na Filiplje; na Porciunkulu; 2. ruj.

Vis-Lissa: 15. kolovoza.

Vukovar: 1. Svibnja; 24. lipnj.: 15. studenog.

Zadar: od 8. do 15. listopada.

Zagreb: u četvrtak prije cvjetne nedelje; dan poslje sv. Marka; na sv. Margaretu; dan poslje Stiepana kralja; na Šimunje; dan poslje začeča B. D. M.— Najznamenitiji je sajam na Kraljevo.

Zaptat — Ragusa vecchia: na veliku Gospu.

Zdenci veliki: 16. veljače 15. svib.; 10. kolovoza: 15. studenog.

Zrin: 24. travnja.

Županje: na našašće sv. križa; na sv. Roka; na usjekovanje sv. Ivana; na sv. Luciju *).

*) Gdje god je pridati hr. znači hristjanski ili pravoslavni svetak.

Štatističke sitnice.

Brodarenje po jadranskom moru.

I. Rieka godine 1862.

U riečku luku doplovilo je austrijskih ladjah 3238 natovarenih sa 68673 bačavah u vried. 5,114.024 fr.

Doplovilo je austr. ladjah 2621 prazne sa 33278 bačavah.

Doplovilo je drugih ladjah 383 natovarenih sa 18539 bačvom u vried. 933.875 for.

Doplovilo je drugih ladjah 194 prazne sa 14436 bačavah.

Ukupno 6436 ladje sa 134826 bačavah u vried 647.899 for.

Odplovilo je austr. ladjah 2771 natovarena sa 79.099 bačavah u vried. 5,497.840 for.

Odplovilo je austr. ladjah 3122 prazne sa 24.627 bačavah.

Odplovilo je drugih ladjah 513 natovarenih sa 30.581 bačvom n vried. 1,412.647 for.

Odplovilo je drugih ladjah 58 praznih sa 4351 bačvom.

Ukupno 6464 ladje sa 138.678 bačavah, u vried. 6,910.487 for.

II. Bakar god. 1862.

Doplovilo je u bakarsku luku: 377 natov. sa 3924 bač., u vr. 222,267 fr.

Doplovilo je u bakarsku luku 274 prazne ladje 13.083 bačve.

Doplovilo je u bakarsku luku tudjih brodovah 5 natov. sa 128 bačavah u vried. 2116 for.

Doplovilo je u bakarsku luku tudjih brodovah, 16 praznih sa 2467 bačavah.

Ukupno 672 ladje, sa 19,557 bačavah, u vriednosti 224,382 for.

Odplovilo je austr. brodovah 260 natov. sa 13,806 bačavah u vriedn. 338,820 for.

Odplovilo je austr. brodovah 397 praznih sa 3149 bačavah.

Odplovilo je tudjih brodovah 17 natov. sa 2305 bačavah u vried. 70,252 fr.

Odplovilo je tudjih brodovah 4 prazna sa 111 bačavah.

Ukupno 687 ladjah sa 19,451 bačvom 409,072 for. vriedn.

III. Kraljevica god. 1862.

Doplovilo je austr. brodovah 334 natovar. sa 1521 baćvom u vriedn. 112,039 for.

Doplovilo je austr. brodovah 695 praznih sa 9462 baćve

Doplovilo je tudjih brodovah 55 praznih sa 3590 bačavah.

Ukupno 1084 broda, sa 14,573 bačva, u vrednosti 112,039 for.

Odplovilo je austr. ladjah 194 natovarene sa 8172 bačve u vried. 208.648 for.

Odplovilo je austr. ladjah 846 praznih sa 4197 bačavah.

Odplovilo je tudjih553 natovarene sa 3465 bačv. u vried. 48.105 for.

Ukupno 1094 ladje sa 18873 bačve u vriednosti 256.853 for.

IV. Savkoliki promet u spomenutih trih lukah ovako stoji:

Doplovilo i odplovilo je što austrijskih što tudjih ladjah 16428 sa 439.058 bačavah, što sve vriedi 13,960.627 fr.

Na koncu godine 1862. bijaše u riečkom okružju 147 trgovačkih ladjah, načinjenih za dolnji put; a od tih pripadaju tri četvrtine vlastnikom, stanujučim na Rieci i njezinoj okolici.

Njeke grane austrijskoga obrta.

Obrt užigalah imade svoje glavno sjelo u Beču, te se njim bavi u povečih trgovinah 2000 osobah. Fürtova tvornica u Schüttenhofenu (u Českoj) načini svake godine 1,100.000 ladičicah i 1,200.000 škatulicah za žigice, te osim tvornice radi na tom 2000 ljudih. Fürth imade svoje ostave (depote) u Alexandriji, Bukarestu, Beyrutu, Carigradu, Kairu, Hamburgu, Hong-Kongu, Londonu, Melbourneu, Newyorku, Odessi, Piräeu, Patrasu, Rio Janeiru, San Francisku, Sydneyu, Schanghaju, Trapezuntu, Valparaisu i Varšavi.

Fürthova tvornica nepostoji jošte ni 20. godinah. I tvornica A. M. Polakova razširila se je već i utvrdila po svem svietu.

Hrvatska neima jošte takove tvornice.

Što stoje željeznice zemlje?

Sadanja željeznička mreža čitave zemlje iznosi 1500 miljah ili 110.934 kilometrah. Ovi željezni putevi stajali su 29. miliardah franakah. Ovih 29. miliardah važu u zlatu 8787 bačavah (a svaka bačva važe 1000 kilogramah ili 20 cent.) 878 kilogramah, čine kolce od Dünkirchena u Algier i čine $1^1/_2$ miliarde po 20 franakah, koje da se jedna do druge metnu sačinjavale bi zlatan obruć, koj bi iz Pariza kroz Aziju dopro tja do gornjega jezera sjeverne Amerike t. j. zasegao bi $^3/_4$ zemlje. U srebru iznosi to 145. Mil. Kilogr., što bi dalo 5. miliardah; 800 miliunah frankah peticah, koji da se metnu jedan do drugoga, pet bi putah zemlju opasali. Što se tiče 110 kilometarah željeznice, to one da su u jednoj prugi salivene mogle bi do mjeseca doprieti i još bi 40.000 kilometarah prelazilo.

Polag štatističkih izkazah proteklo je ove posljednje godine u Englezkoj i Walesu 1,902.096 vlakah sa ljudmi a 1,222.617 s teretom, koji su prevalili 44,594.359 resp. 42,973.849 englezkih miljah. U Škotskoj bilo je 275.825 kolah s ljudmi, koji su prevalili 5,044.655 miljah i 276.152 vlaka s teretom 6,558.777. Po astronomičkih izvješćih imade od zemlje do sunca 95,000.000 miljah, a neumorne željeznice britanskoga otoka prevalile su za jedno 10 miliunah miljah i više, nego što je daljina sunca od zemlje.

Potrošak duhana.

Potrošak ove biline širi se po svem svietu, i veći je od same produkcije. Sjeverna Amerika toliko popuši duhana, koliko 10 milijunah Englezah kruha pojede. Englezka, koja nesadi duhana, potroši ga 250.000 centih na godinu. Poznato je, kako ondje pušača toliko preziru, koliko nigdje drugdje, pa opet se je za ovih 10 godinah povisio na 25%. U Hamburgu, gradu od 120.000 stanovnikah, popuši se 40.000 cent. smotakah. U Danskoj dodje na glavu duhana pušenca 4 funta, a u Nizozemskoj jošte i više. U Austriji nasadjeno je 156.604 jutra duhanom, a u carskih tvornicah duhana rade 50.000 ljudih. Godine 1846. popušilo se je u čitavom svietu 550 milijunah cent. Ako uzmemo samo srednju težinu nikotina i samo 5%, to potroše ljudi toga otrova 155.800 centih na čitavoj našoj zemlji.

Obradjivanje duhana u Ugarskoj

tako je ovih posljednih godinah poskočilo, da se sada u Pešti, Beču, Aradu, Segedinu i Hatzfeldu do 60.000 cent. ugarskoga duhana prodaje, mjesto da se iz Pfalza nosi, kao što se je to prije radilo.

Carinarina.

u Hrvatskoj i Slavoniji od početka siečnja do konca listopada g. 1862.

Uvozna carina	. . .	217.437 for.
Izvozna carina	. . .	67 for.
Provozna carina	. . .	145 for.
Pomanjih pristojbah	. .	9576 for.

Ocalna pera.

Tvorničari ocalnih perah Heintze i Bankertz potroše svaki tjedan 30 centih nada u svojoj tvornici, od koga se svake nedjelje šalje 2,018.000 komadah ocalnih perah. Rečena tvornica izdjela 5 hvatih drva i 4 centa kova (metala) na sama držala.

Oriaške banke.

poznato je, da je englezka vlada izdala samo četiri banke, od kojih svaka vriedi 100.000 funtih šterlingah, pa da je ona bakrena ploča, na kojoj su natisnute, onda uništena. Od ovih bankah čuva se jedna u blagajni bankinoj, jednu ima kuća Rotschildova, jedna je svojinom baštinikah Mr. Couttsa a četvrta je, neima tomu dugo, visila u dvorani londonskoga pjeneznika i novčara Rogera.

Gorostasnost parižkoga sajma 1862.

Prodalo se je 57. milijunah funtih mesa svake ruke, morskih ribah za 10,621.840 franakah, za 2,460.572 franka ribah potočnih, za 3,245.629 franakah ostrvah, za 19,649.708 franakah peradi i divljačine, za 6,941.744 franka jajah te 840.000 puževah.

Dohodci i troškovi Englezke.

Englezkomu parlamentu predložena su statistička izvješća.

1. Godišnji dohodci Englezke iznašaju u cielom 64 mil. 178.135 funt. šterlingah, i to:
   Carina iznaša 37%, potrošarina 27%, dohodarina 14%, biljegovina 12% zemljarina i porez na razkoštvo 6%, poštarina 2%.
2. Godišnji troškovi iznašaju 64 mil. 914.770 funt. šterlingah i to:
   Civilna uprava i civil lista . 15%
   Kopna vojska i pomorstvo . 40 „
   Kamate državnih dugovah . 45 „
   Od dugovah konsolidirano je 9746 „
3. Vriednost godišnje uvože robe iznaša 178,496.179 funt. šterling.
   Vriednost godišnjega izvoza 126 mil. 18.550 funt. šterlingah.
4. Ovo su uvoženi predmeti:

Žito	6	milijunah vaganah.
Melje	2½	milijuna centah.
Pamuka	8½	„ „
Duhana	½	„ „
Vune	1	„ „
Čaja	7	milijunah funtih
Svile	7	„ „
Sladora	1¼	milijun centah
Vina	1¼	„ vedarah.
Jajacah	123	milijuna komadah.

Izvažaju se ovi predmeti:

Tvori od pamuka	300	milijunah refah.
Tkanine	19	„ „
Razne predje	11	„ „
Kamenita uglevja	15	„ centah.
Željeza	20	„ „

5. Svake godine doplovi u Veliku Britaniju 6,897.612 englezkih i 4,904.766 inostranih, ukupno dakle 11 mil. 802.378 ladjah.
6. U štedionice Englezke ulaže se svake godine 38 mil. 630.623 šterl.
7. Englezka banka izdaje svake godine 153,823.933 fun. šterlingah u bankah.
8. Željeznice englezke brojile su koncem god. 1860. u dužini 10.433 milje.
   Kapital uložen u željeznice iznosi 348,130.127 fun. št.
   Putnikah bilo je 163,483.572 osobe.
   Dohodci od željeznicah 27,766.622 funt. šterl.
   Na radnje potroši se 13,187.368 funt. šterl.
   Čisti dobitak 14,579.255 funt. šterl.

Posljedak

prodaje duhana i dobivena odatle dohodka u Hrvatskoj i Slavoniji, za upravnu godinu 1862.

Razprodalo se je smotakah 39,674.375 ovozemnih, 83.600 inozemnih.
Duhana šnjofanca 1.042 centa.
„ pušanca 15. 466 centah i 632.708 zavojkah
Za razprodani duhan unišlo je:

Za ovozemne smotke	817.802 fr.
„ inozemne „	9.866 „
„ duhan pušanac	589.701 „
„ „ šnjofanac	117.312 „
Ukupno	1,534.771 fr.

a prošle godine 1,502.766 fr.; dakle god. 1862 više za 32.005 fr.

Trst.

U Trst je uveženo prošle god. robe za 156,080.485 fr. a. vr. izveženo 212,222.048 for. a. vr.

Poraba vune.

Promjerno se je porabilo prošle godine 29.900 trubah (balah) vune; svaki tjedan u Velikoj Britaniji god. 1861.: 45.100 trubah, god. 1860,: 48.100 trubah. I na kopnu i u Britaniji porabilo se vune, ako se uzme promjerno na tjedan god. 1862.: 36.400 trubah; g. 1861.: 75.000 trubah; god. 1860.: 78.700 trubah. Iz ovoga se računa jasno vide postupne posljedice amerikanskoga rata, kako ga je g. 1861. trgovina malo ćutila, ali ga je god. 1862. 1863. živo oćutila.

Broj stanovnikah kraljevine talijanske.

„Direzione della Statistica generale d'Italia" podaje broj stanovnikah ciele kraljevine talijanske, te je nabrojio 21,920.269 stanovnikah. od toga pripada

na stare pokrajine	4,080.009
„ Lombardiju	3,039.085
„ pokrajine emiljske	2,117.732
„ Marke	902.079
„ Umbriju	491.745
na Toskanu	1,826.830
„ napuljske pokrajine	7,146.864
„ Siciliju	2,315.925

Godine 1862

Prodane su ove biljege u Hrvatskoj i Slavoniji:

po 20 for.	248	komad.
„ 18 „	30	„
„ 16 „	46	„
„ 14 „	70	„
„ 12 „	93	„
„ 10 „	275	„
„ 8 „	26	„
„ 6 „	238	„
„ 5 „	1905	„
„ 4 „	506	„
„ 3 „	1802	„
„ 2 „	4025	„
„ 1 „	8788	„
po 75 novč.	2.759	komad.
„ 72 „	25.324	„
„ 60 „	10.211	„
„ 50 „	17.131	„
„ 30 „	197.514	„
„ 25 „	14.332	„
„ 15 „	157.687	„
„ 12 „	29.356	„
„ 10 „	15.067	„
„ 7 „	184.750	„
„ 6 „	242.856	„
„ 5 „	25.914	„
„ 4 „	39.508	„
„ 2 „	54.763	„
„ ½ „	32.754	„

Skupa 1,077,788 komadah koji iznose: 204.167 for. 22 novčića.

Osim toga bilo je biljegovano:

po 15 novč.	28.092	igraćih kartah.
„ 6 „	30.535	koledarah.
„ 2 „	22	inozemnih nov.
„ 1 „	774.481	domaćih nov.
„ 2 „	9.990	oglasah.
„ 1. „	105.172	„

Iznos: 15.042 for 67 novč.

Zatim je upotriebljeno mjeničnih bjelicah biljegovanih:

po 5 for. — novč.	5	bilj.
„ 3 „ 75 „	24	„
„ 2 „ 50 „	100	„
„ 1 „ 25 „	221	„

po —	for. 94	novč.	263	biljeg.
„	63	„	808	„
„	32	„	963	„
„	19	„	774	„
„	13	„	946	„
„	7	„	1226	„

Iznosi: 2060 for. 53 novč.
Svega skupa: 221.270 for. 41 n.

Novčanstvo.

U c. kr. novčanih kovovnicah naredjeno je godine 1862. do 20,257.524 for. u 113 miliunah komadah, medju timi:

28,943.649 komad. srebrna novca u vried. 12,118 653 fr.

400.590 komadah srebra u vried. 40.059 fr.

85,055 963 komad. bakrena novca u vried. 730.141 fr.

a dukatah 1,550.916 komad. jednostavnih naših dukatah. Krunašah nije ništa kovano, što je dokazom, da ta vrst novca nije još dobila vriednosti u trgovini i prometu.

Konjsko meso.

U Beču se je pojelo god. 1862. svega skupa 1248 konjah, u Berlinu 700.

K a f a.

Kad je putnik Pietro della Valle prvi put god. 1615. ime kafe u Europi izustio, kad je Thevenor god. 1658. kao kuriosum poslje objeda svoje goste kavom počastio, kad je g. 1672. njeki Armenac prvu kavanu otvorio, nije se slutilo, koliko će muke trebati, da se ovo piće uvede. Zabraniše ju, sažigoše i zaglobiše; svećenici propovjedahu proti njoj, udariše na nju prokletstvo, te gledahu na svaki način, da ju zatru. Karlo II., kralj englezki dao je god. 1675. zatvoriti sve kavane, pače god. 1674. podnesu i žene molbu, da se zatre kava, a danas?

Poraba željeza.

S toga, što ljudi rabe željezo na svaku ruku i svaki posao, skočila mu je ciena visoko tako, da komad željeza, koji neuradjen stoji 1 fr. ovoliko vriedi udjelan:

na podkove	3	fr.
„ navadno zanatlijsku spravu	4	„
„ sprave od livena željeza	45	„
„ igle	75	„
„ noževe	90	„
„ periše	700	„
„ putce i ocalne zaponce .	900	„
„ fine ocalne uriese . .	2000	„
putce na košuljah . . .	6000	„
na pera u urah	50.000	„

Vanjska trgovina u Austriji.

C. kr. financijalno ministarstvo priobćilo je izvješće o austrijskoj vanjskoj trgovini za ovih posljednih deset godinah. Iz toga isvješća vidjeti je, da je vanjska trgovina znatno napredovala. Za vrieme od 1851. do 1861. iznašala je vriednost:

Uvožene robe	2,479.185.637	for.
Izvožene „	2,508,769.533	„
Provozne „	1,171,740.341	„
Carina iznašala je	208,636.559	„

Što se tiče napose trgovine dalmatinske, budući postoje za tu kraljevinu posebni carinarski propisi, to se ovdje uvezlo robe na moru vriedne 73,473.854 for. a na kopnu vriedne 8,374.524 for.

Smiešice.

Dvadeset djevojakah za 18 franakah. Prije njekoliko vremena idjaše vatren Arapin po ulicah parižkih razgledajuć se svestrano. To bijaše pravi Arapin iz srećne Arabije, od istoka s turba-ćalmom i papučami. Pušio je, čitao naslove i promatrao izložbe umnih Francezah.

U Parizu se mnogo nemogućega mogućim prićini, kao što se Moslimu dogodi, jer mu vatreno oko razmatrajuč puno koješta, ovdje lik Voltairov prekrasno izradjen, tamo Robespiere, a ondje opet sva djela Viktora Huge. dodje na sasma za njega vele zanimivi nadpis pri izložbi njekoga trgovca. Na velikoj četverouglastoj listini papira bile su zlatnimi slovi napisane, za sljedbenika korana ove važne rieči, koje bi za cielo i proroka Muhameda franceski naučile bile. Evo ih:

Dobra zgoda! Ovdje se mogu 20 najljepših parizkih plesačicah za 18 franakah dobiti. I srce se Moslimu nasmija, i dva i tri puta pročita ovaj nadpis, diveć mu se veoma; a trgovac se je opet divio divljenju Moslima. „Za 18 franakah 20 najljepših plesačicah parizkih“ reče sam sebi, „ta oto će biti harem, da bi s njim i isti Sultan ponositi se mogô; a za svakoga pojedinoga angjela nebi ni ciele franke izdao.“ Rečeno je već, da je pušio, a što je pušio bje driemak (opium), a driemak prouzrokuje sanjarije, dakle je čestiti naš istočanin več driemkom opojen bio, te mrmljaše neprestano;

„Dvadeset Hourija, — jedna smedja, druga mrka, treća crnomanjasta, a opet jedna biela i crvena, — pa to sve za 18 prostih franakah! Da se raztopim od milinja. Smedju ću Nadira zvati, što gazda znači; mrku Tata, a to će reči jagoda, crnomanjastu Zulejka, a to je opet mak; a inima ću druga imena dati.“

Oko mu se je već kresilo od razblude i veselja; pa evo što si je sve Arapin razdraženo već stvarô: veće ljubi i ljubljen biva, sad mu se je pričinilo, da u naručju Zulejke počiva na alabasternjoj grudi; vatreno oko Tate već ga ljubko gleda; već posljednji traci sunčanih zrakah uzmiču, a on stupa u blagu sobicu, i počiva u razkošnom miru; — — —. Ah velik i svemoguć je Alah! pa sve ovo blago za 18 ništetnih franakah!

Ovako razdražen, skoro izvan sebe od razblude stupi trgovcu u dućan. „Gospodine“, reče Moslim, „mene dobra zgoda mami; vi ste evo napisat dali, da 20 najljepših parizkih plesačicah za 18 franakah na prodaju imate; evo vami 20 franakah, a vi meni 20 djevojakah.“ — „Ljubezni gosp.,“ odvrati trgovac, „s čistom sviešćju nemogu vaših 20 franakah uzeti; ako ćete, ja ću vam 2 franka vratiti, ili, što je svejedno, dati ću vam 2 plesačice više.“ — „Dajte mi samo dvie plesačice više“, reče već nestrpljivi Moslim; a trgovac mu veliku listinu sa krasno i umjetno namaljane 22 parizke plesačice pruži.

Ao sine pustinje! kako si se jako prevario.

Mesar N. iz V. hoće da kolje jednog velikog prašca, te umoli svoga komšiju, da mu ga pomogne uhvatiti i pridržati, jer bo krmak veoma div-

lji biaše. Uhvatiše dakle prasca, a mesar bivši malo iza jutra žganicu pozdravio, reće svomu pomagaću: dajder kume dobro ga uhvati za uši, da ga najprije sikirom udarim i omamim. Ovaj uhvativši svinče za uši, pogleda na mesara, koj zamanivši sjekirom, zgadjao je svinčetu u glavu, al se je komšiji prečinilo, kano da u njega sgadja; s toga ga brzo bolje upita: Ej kono, što si naumio, kuda ćeš udrit, il onamo kud gledaš, il kud misliš? — E! odgovori mesar, kud gledam tamo i pogadjam, i tamo ću i udriti.« — Ali moj kono uplaši se i pusti prasca, bježeć kaže: kad je tako, a ti si ga sam drži.

Njeki udovac ugleda nabojadisan oblik, gde vrag jednu ženu u svojih pandžah drži; ah! reče on, to nije moja žena, jer bi mu ona već od davna oči izkopala.

Njeka baka neimavša nikakva druga posla uvjek je kašljucala, i premnogo govorila, pa je uz to vazda zuboboIju trpila, i zubnom liekaru uvjek dosadjivala. Jedan dan došavša opet k njemu zapita ga: A ma gospodine, što je to, da mi sada zubi sve jedan za drugim izpadaju? — našto joj liekar odgovori: Moja bako! to je zato, jer uvjek s jezikom mlatite, pa si tım sve zube poizbijate.

Nepokolebima viernost krajišnika, pa da mu največa opasnost prieti.

Kada su 48me godine graničari na Beč marširali, razgovarili se dvojica marširajući: Pobratime! lasno bi mi sa bečkimi nadničari i kojekakvimi gardami svršili, samo da nije hale (Aždaje) — tu je mislio „Aulu“ ta će nas proždrieti — drugi mu odgovori, neboj se ti, znadu naša gospoda, kuda nas vode, nećeju pustiti, da u ludo propanemo. Kada su uzeli jedno bečko predgradje, prvi šetajuć se po kućah, nadje jednu širom otvoritu sobu, pak unidje u nju, čuje kommandu, „habt Acht, richtet Euch, präsentirt, schultert, rechtsum, Marsch,“ moj graničar sve učini po komandi pak napolje; kad sidje dole, sastane se sa svojim pobratimom, pak mu reče: neboj mi se pobratime, bio sam sa Generalom halinim; a ov ga zapita, kako izgleda; on mu odgovori: kao naša švraka, samo ima zeleno perje, — to je bila papiga, koju je njezin goso tu kommandu naučio.

Jedan tvrdica pozove jednog na ručak, no tako je malo bilo za jesti, da je gost bio gladan. Kada je kući pošo, zapita ga domaćin: kada ćete mi dati čest da opet kod mene ručate? Gost odgovori, ako zapovjedate sada taki.

Ciganin skrivi nješto, daklem za kaštigu svežu ga gologa u trsku, da ga komarci izgrizu. Jedan dodje, da nasječe trske pak mu reče. Ciganine, tebi već nemože gore biti. Mani se brate, odgovori Ciganin, da kakovi bekrija dodje, pak da zapali trsku, da vidiš muke od mene svezanog.

Ciganin krao konje, pak ni tolike kaštige nisu mu mogle to prepriečiti, ele š njim u crkvu, pak da položi zakletvu, da više konjah krasti neće. Kad nebi malo vrieme, ali vode ciganina što je opet konja ukrô. More šta učini, ti si se zakleo, da konje krasti nećeš, „i nisam gospodine konja, već kobilu.«

Kupio turčin punu korpu jajah pak ih metnuo na glavu, da nosi kuči, u putu računao je: imam 200 jajah, to će biti 200 kokošijuh, tih 200 kokošijuh izleći ćeju toliko i toliko jajah, iz tih jajah biti će toliko i toliko kokošijuh, i tako dalje; ele proračuna da će iz ovih 200 jajah toliko novacah steći, da će moći pašaluk kupiti. Pak dalje nastavi, a kada Paša budem, svi će ju se predamnom ovako klanjati, pokloni se — a korpa sa jaji padne na zemlju, jaja se razbiju sva i tako propapade turčinu paš alu

U ratu 1859 godine u Italiji, zarobe njekoliko slabo ranjenjih graničarah i medju njima jednog kaplara lovačkoga, njemca — zatvore ih u jedan senjak i zaključaju. U noći se dogovore graničari, pak pobjegnu, a kaplar Jager nehtjede. U jutro sutra dan dodje Sergeant da vidi roblje. Kako otvori vrata, a kaplar Jager okrene se da vidi tko ide, i tako mu jèdna slamka u nos dodje da je morao kihnuti. Sergeant, galant kao i svi Francuzi, reče mu „*a votre santè*“ u vaše zdravlje, a kaplar mu reče »ja, vo san tè« tè san in der Nacht schon fort.

Pjevao sliepac na vašaru uz gusle, gdje je i jedan turčin slušao; turčin réče sliepcu: deder more i meni štogod, ja sam turčin. Sliepac počne: tjera ture Kraljevića Marka; turčin: tjera more da, mehandžija, daj mu litru rakije. Sliepac nastavi: bježi Marko preko polja ravna; turčin: bieži more da, hoće ture da posieče; evo ti i 10 parah. Sliepac, kad s' osvrnu Kraljeviću Marko; turčin: što je bolan, šta če sad biti. Sliepac: Smradi ture sebe i konjica. Turčin: lažeš pseto, nije istina. Vraćaj rakiju i daj pare.

Njeki gospodin morô je na put ići na kom je imao ostati dva mjeseca, pa reče svojoj supruzi: Gospo, ako bude diete mužko, podaj mu ime N. ako bude žensko, a ti podaj ime po tvojoj volji. Kada je došo gospodin kući zapita on, no gospo, šta je? ona odgovori: »mužko«, pa kako mu ime? »Manchester«, ta kakovi Manšester! »ti si tako kazô«, nisam ja kazô Manšester nego Kasimir. Gospoja odvrati: bogami jeste, ja sam znala da je nekakova tkanina za lače, pak nisam pravog pogodila.

Pozajmio komšia komšiji jedan veliki kotao; kada je vratjô pozajmiti veliki kotao, donese i jedan mali kotlić natrag. Komšia zapita, kako da mu nosi dva kotla natrag, kad mu je on samo jedan pozajmio; odgovori ovaj, da je veliki kotao kod njega porodio, —»fala komšija, zapovjedajte drugi put«. Pozajmi komšija opet taj veliki kotao, ali nenosi natrag; komšija ište svoj kotao, no ovaj odgovori, da je kotao umro; gazda od kotla nije hteo vjerovati da je to moguće, pak ga tuži na sud. Sud osudi, da svaka stvar, koja može roditi, da mora i može umrieti.

Jedan strašan proteranica, koj je preko svakog štogod imao kazati, držao je dva lovačka psa, a nije bio lovac. Zapita jedan prijatelj drugoga prijatelja, za što taj drži ova dva lovačka psa, odgovori mu onaj: da sam uvjek nelaje.

Došao djak u krčmu pak jio i pio; kada će poći, a on kaže krčmaru: čujete, ja imam liep glas, da vam pjevam njekoliko pjesamah, pak kada vam se jedna od njih dopadne, onda mi oprostite račun. Krčmar misleći, pjevaj ti koliko hoćeš, meni se neće nijedna dopasti. Djak pjevô i pjevô, a krčmar sve veli: nedopada mi se. A djak izvadi svoju kesu sa novci, pak počne. »Oj kesice moja sirotice, krčmar hoće svoje novce« tako, reče krčmar, to se meni dopada! Djak: e kad vam se dopada, a ono smo sada posve u redu.

Išo jedan slikar po selu pa slikao svetce, zapita ga jedan prostak, znaš li majstore svetog Nikolu načiniti? — „znam“ — ele pogode se da naslika svetoga Nikolu. Kada je svetac gotov bio, reče njemu prostak. Majstore, to nije sveti Nikola, ja ga neću uzeti, »ali ti moraš, tako je sveti Nikola izgledô.« E majstore, kad je tako izgledô a ono ću ga uzeti, nego molim te, namalaj mi moga otca pak ću ti dati jednog brava, kakvoga si izabereš, »hoću« reče majstor, »a gdje ti je otac?« umro je; veli, prije dvie godine, „pak kako ću ga ja izmalati.“ Kad ti neznaš kako je moj otac, koji je prije dvie godine umro, izgledô, od

kuda da znaš kako je sveti Nikola izgledô, koji je prije 2000 godine umro, za to majstore, nosi ti tvoga svetca sa sobom, ja ga netrebam.

Njeki seljak iz Belogbrda vozio je svoga činovnika u drugo mjesto, i vozeć prodju kraj Telegrafa. Seljak taj naravski, neimajuć još pravog pojma od Telegrafa, reče svomu gospodinu: goso, kakova je oto žica? Odgovori njemu gosp. to ti je moj Jozo Telegraf, iliti žica, po kojoj za pol sata možeš saznati svega svieta novine. A bome goso! odgovori seljak, kad se to tako friško saznati može, to bi ja oto drugačije krstio. »Ja bi oto nazvao volograf. Jer je vol, veći od teleta.“

Došao je njegdi prije jedan seljak bosanski u Djakovo. Djakovčani naravski začudjeni, upitaju njega za bratju svoju najprije, pak onda rekoše: Prijane, jesul, i kod vas škole mužke i ženske djece dobro ustrojene. Ta sačuvaj bože komšia. Naša djeca niti mužka niti ženska, nisu ustrojena, jer da su ustrojena, za njekoliko godinah nebi imali nikakovih potomakah.

»Nočas sam sanjao«, pripoviedaše njeki dječak svojoj materi, da sam se na čavao nabô, i da me je strašno boljelo.« „Vidiš«, reče mu mati, »to ti budi opomenom, da nikad bosonog neideš!«. — Na večer se leže sinčić s čizmami u postelju.

Jednoč zapita njetko slugu, dali mu sada gospodar pametnije i urednije žive, neg prije. »O mnogo urednije,« odgovori on, »sada se tja u jednom te istom satu svaki dan opija.«

Jednoč vidi njetko, kako njeki jezdilac svog opornog konja iz svih silah tuče, da ga s miesta makne. Polahko, polahko, reče onaj, pametniji popuštja. Jahać se na to razsrdi. »Ja nisam s vami govorio, odvrati zatim drugi, nego s vašim konjem.«

Njekoliko gospode razgovarahu se u kazalištu za vrieme predstave tako glasno, da pobližnji slušaoci igrajućih osobah skoro ni malo razumieti nemogoše. Jedan od ovih zaviknù: Ah to su gadni brbljavci! — Koga mislite Vi? upità jedan od mutilacah mira. — Igraće, odgovori onaj, ja bo nemogu od njih da čujem gospòdu, štono uz mene govore! —

L i e k a r. Draga moja, činite se na sve pripravnu, uzdajte se u Boga i molite za vašeg muža, njemu bo jako zlo ide.

G o s p o j a. Ali, gospodine liečniče, kakvu bolest imade moj muž? On bijaše još jučer zdrav i pri poslu.

L i e k a r. Vaš muž ima skerletnu groznicu, njegve ruke su crvene ko krv!

G o s p o j a. Ali moj muž jest umjetni mastilac!

L i e k a r. Onda je spašen! — Hvalite Bogu, što je vaš muž umietni mastilac, drugač bi bio jamačno izgubljen.

Pripoviedao njetko, kako se zeci love i koža im se pri tom neozledi. Pukne se naime baš uz lice zeca, i dok si on prah iz očiuh tare, možeš ga živa ugrabiti i u risnicu spraviti. U Americi pako imadu još jedan drugi način lova, koj je osobito u zimi od velikoga uspjeha. Tamo se stavi fenjer na zemlju, a lovac se skrije za koj grm. Zeci videći svjetlost, misle si: Vraga, odakle taj fenjer? te se bliže prišuljaju i u krugu oko fenjera se posade. Od mnogoga gledanja počmu im oči brzo suziti. Suze padaju na zemlju, te se smrznu. Kada se zecovi tako primrznu, dodje lovac, odkine ih i spravi u risnicu. Probatum est!

